Golle Nulaaɓe

1 Banndam Tawfilus, e ley dewtere am arandeere ndeen, mi winndii ko Iisaa fuɗɗi gollude e waajaade fuu,
2 faa nyannde yeentinaa ndeen. Gilla nde o yeentinaakano ndeen o haaldii e nulaaɓe ɓe o suɓinoo ɓeen, o tindiniri ɗum'en e baawɗe Ruuhu Ceniiɗo.
3 Caggal nde o torranoo ndeen, o hollitii ɓe hoore makko. O hollirii ɓe e daliiliiji keewɗi imo wuuri. O wondi e maɓɓe balɗe capanɗe nay, imo haalana ɓe kabaaru laamu Laamɗo.
4 Nyannde gomma imo nyaamda e maɓɓe, o tindini ɓe taa ɓe mboɗɗoo Urusaliima, ammaa ɓe keɗoo aadi Baabiiwo ndi ɓe narri mo ndiin.
O wi'i:
5 —Yaayaa na lootirannoo yimɓe batisima e ndiyam, de onon, ley balɗe seeɗa, on lootirte batisima e Ruuhu Ceniiɗo.
6 Ɓe fuu ɓe kawriti, iɓe yama mo, iɓe mbi'a:
—Joomiraaɗo, wo joonin ngartirtaa laamu Israa'iila naa?
7 Iisaa jaabii ɓe, wi'i:
—On mbaawaa anndude jamaanuuji e wakkatiiji ɗi Baabiiwo darniri baawɗe muuɗum.
8 Ammaa nde Ruuhu Ceniiɗo wari jippii e mooɗon fu, on keɓan baawɗe, de laatoɗon seedee'en humpitooɓe kabaaru am ley Urusaliima e ley leydi Yahuudiya fuu, kam e Samariya, faa to adunaaru haaɗi.

9 Nde o haalnoo ɗum ndeen, o yeentinaa. Ɓe
tiggitii, iɓe ndaara faa ruulde suddi mo.
10 Ɗo ɓe tiggitotoo kammu iɓe ndaara imo
yeentinee ɗoon, inan worɓe ɗiɗo ɓe kaddule da-
neeje punti, ndarodii e maɓɓe,
11 mbi'i:
—Galilinkooɓe, ko waɗi de ndariɗon, oɗon tiggi-
too kammu? Iisaa ittaaɗo e mooɗon de yeentinaa
dow kammu oon wartan. O wartiran hono no
njiiruɗon imo yeentiniraa dow kammu noon.
12 Ndeen nulaaɓe ɓeen ndilli waamnde
wi'eteende Jaytun ɗoon, ɓe njeccii Urusaliima.
Toon e Urusaliima na waɗa kilomeetere gooto.
13 Nde ɓe njottinoo fu, ɓe yeeŋowi suudu dowu-
uru to ɓe mbeerunoo toon. Piyeer e Yuhanna e
Yaakuuba e Andire e Filipu e Tomaa e Bartolome e
Matta e Yaakuuba ɓii Alfaa e Simon kiranoowo su-
udu baaba e Yahuuda ɓii Yaakuuba fuu tawaama
ɗoon.
14 Ɓe fuu ɓe kawriti, ɓe laatii ɓernde wootere,
iɓe tinnii e du'aare, kamɓe e minyiraaɓe Iisaa e
Mariyama inna Iisaa e rewɓe woɓɓe.

No Matiyas loomtiri Yahuuda

15 Ley balɗe ɗeen, goonɗinɓe ko waɗata hono
hemre e noogay kawriti. Piyeer ummii, darii
hakkunde maɓɓe, wi'i:
16 —Sakiraaɓe, ina tilsi ko woni e Binndi ɗiin
tabita dow Yahuuda, kolluɗo nanngu ɓe Iisaa laa-
wol oon. Ruuhu Ceniiɗo haalii dow majjum e
hunnduko Daawda.
17 Yahuuda na hiisenoo e meeɗen, o heɓii ngeɗu
makko e gollal ngal ngollanten Joomiraaɗo.

18 Kaalisi mo o yeenanoo e gollal makko bonngal
ngaal, o soodi ɗum ngesa. O boɓɓii ley magga,
reedu makko seekii, teketti makko fuu mburtii,
ndufi.
19 Yimɓe Urusaliima fuu nani ɗum. Ɗum waɗi de
ɓe inndiri ngesa ngaan Akeldama. E ley ɗemngal
maɓɓe iɗum fiirta «Ngesa Yiiyam».
20 Si goonga du, dewtere Jabuura haalii e dow
majjum, wi'i:
«Wuro makko laatoo winnde,
taa fay gooto hoɗa toon.» Ina winndaa du:
«Goɗɗo loomta mo.»*
21 Wooɗi ndelle, tilay goɗɗo loomta mo, tawee wo
gonduɗo e meeɗen ko juuti wakkati mo Joomi-
raaɗo men Iisaa wondunoo e meeɗen ndeen.
22 Ɗum wo gilla nde Yaayaa lootunoo mo lootagal
batisima faa yaade nyannde nde o yeentinaa dow
kammu ndeen. Gorko oon laatodoto e meeɗen
seedee ummitagol Iisaa.
23 Ndeen ɓe ndarni worɓe ɗiɗo: Yuusufi
bi'eteeɗo Barasaba coowirteeɗo Yustus, kam e
Matiyas.
24 Ɓe ndu'ii, ɓe mbi'i:
—Joomiraaɗo, aan anndudo ɓerɗe yimɓe fuu,
faamin min mo cuɓiɗaa e ɓee ɗo ɗiɗo
25 faa ronndoo gollal nulal, loomta Yahuuda
joppuɗo ɗum de yehi nokku to jeyi yahude toon.
26 Ɓe ngaɗi cumnal maɓɓe. Cumnal ngaal hawri
e Matiyas. O hiisodaa e nulaaɓe sappo e ngo'o
ɓeen.

2

No Ruuhu Ceniiɗo jipporii dow goondinɓe

---

* **1:20** Jabuura 69.26, 109.8.

1 Nde iidi ɓenndal alkama warnoo ndeen,* tawi
goondinɓe Iisaa ɓeen fuu ina kawriti nokku gooto.
2 Wakkati gooto, sawtu ga'udo hono henndu
mawndu yuuri dow kammu, heewi suudu do ɓe
njoodii doon fuu.
3 Ko wa'i hono demle yiite ni ɓangani ɓe. Ɗe
peccii, de njowii dow mono e maɓɓe fuu.
4 Ɓe fuu ɓe keewi Ruuhu Ceniido, ɓe pudɗi
haalude demle janane no Ruuhu oon hokkiri ɓe
kaalda noon.
5 Tawi worɓe Alhuudiyankooɓe hulɓe Laamdo
yuuruɓe e leyde adunaaru fuu ina njoodii Urusali-
ima.
6 Nde sawtu oon wadunoo ndeen, jamaa oon fuu
hawriti. Ɗum jiiɓii hakkillooji maɓɓe, sabo mono
fuu nanii demngal† muudum ina haalee.
7 Ɓe fuu ɓe mbemmbaa, dum haaynii ɓe, iɓe
mbi'undura:
—Haalooɓe ɓe fuu nganaa Galilinkooɓe naa?
8 Ndelle, noy mono e meeden fuu nanirta ko ɓe
kaalata e demngal ngal muyni?
9 En Partiyankooɓe e Mediyankooɓe e
Elamiyankooɓe, en joodiiɓe Mesopotami, kam
e Yahuudiya e Kapadokiya e Ponta e Aasiya
10 e Firigiya e Pamfiliya e Misira e leyde sera Li-
biya dakkol Sireene. Wooɓɓe meeden yuurii Roma.
En Alhuudiyankooɓe, kam e naatuɓe diina Alhu-
udiyankooɓe.

---

* **2:1** Innde iidi ɓenndal alkama wo «Pentekosta» ley Geresankoore. Inde fiirta «capande joy», sabo ina wadee balde 50 caggal iidi Falt-agol. Wo wakkati mo ɓiɓɓe aawitirdi artiindi tayetee faa cakkanee Joomiraado. † **2:6** Maanaa demngal do wo sii haala.

11 Woɓɓe katin yuurii Kereta, woɓɓe yuurii leydi
Arabiya. Ammaa ɗum e laataade fuu, en fuu eɗen
nana iɓe kaala haala golleeji mawɗi ɗi Laamɗo
waɗi ɗiin. Iɓe kaala ɗum fuu e ɗemle meeɗen!
12 Ɗum haaynii ɓe ɓe fuu, ɗum haɓɓi ɓe ko'e, iɓe
yamundura:
—Ɗume woni maanaa majjum?
13 Woɓɓe ina njalnoroo goonɗinɓe ɓeen, ina
mbi'a:
—Ɓe kaaru doro de ɓe culii!

No Piyeer waajorii jamaa oon

14 Ndeen Piyeer darodii e sappo e ngo'o ɓeen,
ɓanti daande muuɗum, de wi'i jamaa oon:
—Onon Alhuudiyankooɓe e jooɗiiɓe Urusali-
ima fuu, kettinee haala am de paamon kabaaru
gaɗuɗo oon.
15 Yimɓe ɓe nganaa suliiɓe hono no miilortoɗon
ni. Joonin fay yamnde jeenay beetee faltaaki,
sakko neɗɗo yara faa suloo.
16 Ammaa ɗum warii faa tabintina ko annabi
Jowiila wi'i:
17 «Laamɗo wi'ii:
E ley balɗe cakitotooɗe ɗe
mi jippinan Ruuhu am dow tagaaɓe fuu.
Ɓiɓɓe mooɗon worɓe e rewɓe
kaaliran annabaaku.
Jokolɓe mooɗon nji'an holleede,
nayeeɓe mooɗon koyɗinte.
18 Wooɗi gollooɓe am worɓe e rewɓe du,
mi jippinan Ruuhu am dow muɓɓen e ley
balɗe ɗeen,
ɓe kaaldan annabaaku.
19 Mi waɗan kaayeefiiji dow kammu,
mi waɗan maandeeji kaayniiɗi dow leydi,

ɗi laatoo yiiyam e yiite e cuurki.
20 Fadde nyalaande gartol Joomiraaɗo mawnde teddunde ndeen warude,
naange niɓɓinte,
lewru du wojjan hono no yiiyam ni.
21 Ndeen, neɗɗo fuu nodduɗo innde Joomiraaɗo hisinte.»‡
22 Piyeer wi'i katin:
—Israa'iilankooɓe, kettinee haalaaji ɗi: Iisaa Nasaraatuujo oon wo neɗɗo mo Laamɗo laaɓinani on wo yuurɗo e muuɗum. Laamɗo hokki ɗum baawɗe, hokki ɗum waɗude kaayeefiiji e maandeeji kaayniiɗi hakkunde mooɗon, hono no onon e ko'e mon anndirɗon ni.
23 Neɗɗo oon, Laamɗo muuynoo gilla arande wattee e juuɗe mon. Onon le, on nduŋanake mo yimɓe ɓe anndaa jamirooje, on tontii mo, on mbarii mo.
24 Ammaa Laamɗo iirtinii mo, itti mo e naawalla maayde, sabo maayde ndeen waawaano tiigaade mo.
25 Si goonga du, inan ko Daawda haali dow makko, wi'i:
«Wakkati fuu miɗo yi'a Joomiraaɗo na wondi e am.
Imo woni gere nyaamo am,
faa taa mi diwna kulol.
26 Saabe majjum ɓernde am seyake,
ɗemngal am na mana,
faa ɓanndu am du waaltoo dow jikke celluɗo,
27 sabo a yoppataa yonki am hakkunde maayɓe,
a accataa Ceniiɗo maa oon nyola.
28 A anndinii kam laabi nguurndam,

‡ **2:21** Jowiila 3.1-5.

a hebbinan kam seyo sabo aɗa wondi e am.»§
29 Piyeer ɓeydi katin, wi'i:
—Sakiraaɓe, miɗo haalana on laaɓal haala
maami en Daawda: o maayii, o uwaama,
saabeere makko ndeen ina woni ɗo meeɗen ɗo
faa hannden.
30 Ammaa wo o annabaajo, imo anndi Laamɗo
hunanake mo gooto e taaniraaɓe makko loomtan
laamu makko.
31 O yi'ii ko warata, o haali haala ummitagol
Almasiihu. O wi'i yonki muuɗum accataake
hakkunde maayɓe, ɓanndu muuɗum du nyolataa.
32 Oon woni Iisaa mo Laamɗo ummintini, min
fuu miɗen ceedii.
33 Laamɗo ɓantii mo, heedinii mo gere nyaamo
muuɗum. O heɓi e Baabiiwo Ruuhu Ceniiɗo hono
no aadorinoo noon, o saaki ɗum. Joonin oɗon nji'a
ɗum, oɗon nana ɗum.
34 Sabo Daawda meeɗaay yeentude dow kammu,
ammaa wi'ii:
«Joomiraaɗo wi'i Joomam:
Jooɗa gere nyaamo am,
35 faa mi waɗa njaaɓaa wayɓe ma.»*
36 Lenyol Israa'iila fuu tannyora: Iisaa mo
tontuɗon e leggal palaangal oon, Laamɗo waɗii
ɗum Joomiraaɗo, waɗii ɗum Almasiihu.

Haala kawrital artiiɓe goonɗinde

37 Nde ɓe nannoo haala kaan ndeen, ka yuwi
ɓerɗe maɓɓe sanne, ɓe mbi'i Piyeer e nulaaɓe hed-
diiɓe ɓeen:
—Sakiraaɓe, ɗume min kaani waɗude?
38 Piyeer jaabii ɓe, wi'i:

---

§ **2:28** Jabuura 16.8-11. * **2:35** Jabuura 110.1.

—Tuubee, gooto moodon fuu lootiree lootagal batisima e innde Iisaa Almasiihu, faa lutti moodon njaafee. Ndeen Laamdo hokkan on Ruuhu Ceniido.
39 Sabo Laamdo wadanii on aadi, onon e ɓiɓɓe moodon e yimɓe woddude fuu. Indi woodani neddo mo Laamdo Joomiraado meeden noddi fuu.

40 Caggal duum, Piyeer gongini ɓe haalaaji goddi keewdi, ina waajoo ɓe, ina wi'a:

—Ndeenee ko'e mon e yimɓe jamaanu oonyiido o.

41 Jaɓuɓe haala makko ɓeen lootaa lootagal batisima. Nyannde ndeen, yimɓe hono ujunaaje tato naati e kawrital goondinɓe ngaal.

42 Iɓe tinnoo e waaju nulaaɓe ɓeen, iɓe nanngunduri e gondal goondinɓe ngaal, iɓe keltoo buuru,† iɓe ngadida du'aawuuji.
43 Kulol naati e mono fuu, sabo nulaaɓe ɓeen ina ngada kaayeefiiji e maandeeji kaayniidi keewdi.
44 Goondinɓe ɓeen fuu na kawti. Ko ɓe njogii fuu, wo ɓe kawtu.
45 Iɓe conna jawdi maɓɓe, iɓe kokka mono fuu ko haajaa.
46 Nyannde fuu ɓe kawritan ley suudu dewal mawndu nduun, iɓe laatii ɓernde wootere. Iɓe keltoo buuru, iɓe nyaamda ley cuudi maɓɓe e seyo e ɓerde laaɓude.
47 Iɓe njetta Laamdo, yimɓe fuu ina njidi ɓe. Nyannde fuu Joomiraado ina ɓeydana kawrital ngaal hisinaaɓe.

---

† **2:42** Heltaade buuru ina fiirta rewrude Laamdo hiraande seniinde.

3

No Piyeer selliniri bonnguujo e no waajorii yimɓe

1 Piyeer e Yuhanna naaddi ley suudu dewal
mawndu wakkati du'aare yamnde tati.
2 Tawi gorko dimdaaɗo e bonngaaku ina yaaree
to dammbugal suudu dewal mawndu bi'eteengal
Dammbugal Lobbal. Nyannde fuu yimɓe makko
ina njoyyina mo ɗoon faa o garbina naatooɓe su-
udu dewal mawndu ɓeen sadaka.
3 Nde o yi'unoo Piyeer e Yuhanna ina naata
ndeen, o garbini ɗum'en.
4 Ɓe ndaari mo, de Piyeer wi'i:

—Ndaaru min!

5 Gorko oon ndaari ɓe faa wooɗi, sabo na miilii
hemrude ɓe huunde.
6 De Piyeer wi'i:

—Mi walaa cardi, mi walaa kaŋŋe, ammaa mi
hokkete ko njogiimi ɗuum: e dow innde Iisaa
Almasiihu Nasaraatuujo oon, umma yahu!

7 O nanngi junngo muuɗum nyaamo, o ummini
ɗum. Wakkati gooto, koyɗe muuɗum e kolɓule
mum celli.
8 O gurbitii, o darii, imo yaha! O naatidi e maɓɓe
ley suudu dewal mawndu nduun, imo yaha, imo
fitta, imo yetta Laamɗo.
9 Yimɓe ɓeen fuu nji'i mo, imo yaha, imo yetta
Laamɗo.
10 Ɓe annditi wo kanko jooɗotonoo to dammbu-
gal bi'eteengal Lobbal ngaal ina garbina. Kaayeefi
e wemmbere nanngi ɓe sanne saabe ko o heɓi
ɗuum.

11 Neɗɗo oon na takkii Piyeer e Yuhanna ɗoon
sanne. Yimɓe ɓeen fuu ndoggi, kawriti e maɓɓe
to danki mbi'eteeki danki Suleymaana no huunde
nde foti haaynaade ɓe.
12 Nde Piyeer yiinoo ɗum fu, wi'i yimɓe ɓeen:

—Israa'iilankooɓe, ko waɗi de iɗum haaynii on?
Ko waɗi de oɗon tufi min gite? Si goonga, wanaa
baawɗe amin naa kulol amin Laamɗo waɗi de
gorko o ina yaha e koyɗe muuɗum.
13 Laamɗo Ibrahiima e Isiyaaka e Yaakuuba,
Laamɗo maamiraaɓe meeɗen, teddini golloowo
muuɗum Iisaa. Onon kaa, on ngattii mo e juuɗe
laamu, on calake mo yeeso Pilaatu, fay si taweede
Pilaatu ina yiɗi yoofude mo.
14 Onon, on calake Ceniiɗo Ponnditiiɗo oon. On
nyaagake njoppaneɗon gaɗɗo war-hoore.
15 Jom Nguurndam oon mbaruɗon. Ammaa
Laamɗo iirtini mo e maayde. Miɗen ceedii ɗum.
16 Wo saabe goonɗinal Iisaa e baawɗe innde
muuɗum waɗi de gorko o daɗi. Oɗon nji'a mo,
oɗon anndi no o worrunoo du. Ayyo, hoolaare
Iisaa ndeen waɗi de o laatii celluɗo kiɓɓuɗo.
17 Wooɗi, sakiraaɓe, ko onon e hooreeɓe mooɗon
ngaɗuɗon Almasiihu ɗuum, miɗo anndi wo saabe
majjere tan.
18 Ammaa hono noon Laamɗo tabintiniri ko
annabaaɓe muuɗum fuu kaali ɗuum: Almasiihu
torroto.
19 Ndelle tuubee, ngarton, faa lutti mooɗon
mooytee.
20 Ndeen Joomiraaɗo waddanan on wakkatiiji
powtiri e ndakam. O nuldan on Almasiihu mo o
suɓanii on gilla arande, oon woni Iisaa.

21 Ina tilsi o heddoo dow kammu faa nde
Laamɗo heyɗintini kulle ɗeen fuu, no annabaaɓe
seniiɓe ɓeen kaaldunoo haala majjum gilla arande
noon.
22 Sabo Muusaa wi'ii: «Laamɗo Joomiraaɗo
mooɗon nuldan on annabaajo hono am, sakiike
mooɗon. Njaɓon huunde fuu ko o haalanta on.
23 Neɗɗo fuu mo jaɓanaay annabaajo oon, yalt-
inte e yimɓe Laamɗo, de halkee.»*
24 Gilla e Samuwiila faa e annabaaɓe warɓe
caggal muuɗum, ɓe fuu ɓe kaalii haala nyalaaɗe
ɗe.
25 Onon ngoni ronooɓe annabaaɓe ɓeen, onon
ngoni ronooɓe amaana mo Laamɗo nanngani
maamiraaɓe men ɓeen nde wi'unoo Ibrahiima:
«Wo e yuwdi maa lenyi adunaaru ndu fuu keɓirta
barke.»†
26 Nde Laamɗo ummintinnoo Iisaa golloowo
muuɗum oon fu, wo e mooɗon o artii nulde ɗum. O
nuli ɗum faa o barkina on e ley ko o ooncata mono
fuu yoppa golleeji muuɗum bondi.

4

Kabaaru Piyeer e Yuhanna yeeso waalde Saahiiɓe

1 Nde Piyeer e Yuhanna kaaldannoo e yimɓe
ɓeen ndeen, almaami'en e mawɗo ndaarooɓe su-
udu dewal mawndu, kam e Saduki'en, ngari to
maɓɓe.
2 Iɓe mettaa sabo Piyeer e Yuhanna ina njanng-
ina yimɓe ina mbaajoo ɗum'en Laamɗo umminan
maayɓe sabo iirtinii Iisaa.

---

* **3:23** Fillitagol Tawreeta 18.15, 18, 19. † **3:25** Fuɗɗoode 12.3.

3 Ɓe nanngi ɓeen, ɓe ommbi ɗum'en e kasu faa
jaango muuɗum, sabo tawii hiiriino.
4 Ammaa yimɓe heewɓe e nanɓe waaju oon ɓeen
ngoonɗinii, faa waɗi hono worɓe ujunaaje njoyo.
5 Jaango majjum, hooreeɓe maɓɓe e mawɓe e
jannginooɓe Tawreeta kawritowi Urusaliima.
6 Almaami Mawɗo bi'eteeɗo Annas na tawaa
toon, wooɗi du Kayafas e Yuhanna e Alesandere
e yuwdi hooreeɓe almaami'en ndiin fuu na toon.
7 Ɓe ndarni Piyeer e Yuhanna yeeso maɓɓe, ɓe
yami ɗum'en e dow baawɗe ɗeye naa innde ndeye
ɓe celliniri bonnguujo oon.
8 Ndeen, Piyeer keewɗo Ruuhu Ceniiɗo wi'i ɓe:
—Hooreeɓe yimɓe e mawɓe,
9 si on yamtii min hannden moyyere nde min
ngaɗani bonnguujo o fu, on yamii min no o dan-
niraa,
10 oɗon njeyi anndineede ɗum ɗo, onon e Is-
raa'iilankooɓe fuu: Wo saabe Iisaa Almasiihu
Nasaraatuujo gorko o darorii yeeso mooɗon wo
daɗuɗo. On tontiino Iisaa oon, ammaa Laamɗo
iirtinii ɗum.
11 Kam woni mo Joomiraaɗo wi'i:
«Hayre nde onon nyiɓooɓe caliɗon,
wo kayre laatii hoore nyimngo ngoon.»*
12 Kisindam heɓirtaake e goɗɗo fay gooto. Laamɗo
hokkaay yimɓe innde wonnde fuu ley adunaaru
ndu faa keɓiren kisindam.
13 Nde waalde Saahiiɓe yi'unoo cuusal Piyeer e
Yuhanna fu, ɗum haaynii ɓe, sabo ɓe paamii ɓeen
wo laddeeɓe, nganaa jannguɓe. Ɓe annditi ɓeen
ina ngondunoo e Iisaa.

* **4:11** Jabuura 118.22.

14 Ammaa nde ɓe njiinoo gorko cellinaaɗo oon
ina darii yeeso maɓɓe, walaa fuu ko ɓe mbaawi
yeddude.
15 Ɓe njamiri Piyeer e Yuhanna njalta sarorde
ndeen. Iɓe ndawrida,
16 iɓe mbi'a:
—Ɗume ngaɗeten worɓe ɗiɗo ɓe? Si goonga,
wonɓe Urusaliima fuu tabintinii ɓe ngaɗii maande
haayniinde. Katin du en mbaawaa yeddude ɗum.
17 Joonin kaa, ɗum haanaa sankitaade e ley
yimɓe. Ndelle cappanen ɓe, kaɗen ɓe haalande fay
gooto innde Iisaa ndeen.
18 Ndeen ɓe nodditi ɗum'en katin, ɓe cappani
ɗum'en taa mbaajoo, taa njanngina innde Iisaa
fey.
19 Ammaa Piyeer e Yuhanna njaabii ɓe, mbi'i:
—Onon e ko'e mooɗon ndaaree ko ɓuri woodde
yeeso Laamɗo, min ɗowtanoo on, naa min
ɗowtanoo Laamɗo?
20 Minen kaa, min mbaawaa selude haalde ko
min njiiri gite amin e ko min naniri noppi amin.
21 Ɓe cappani ɗum'en katin, de ɓe njoofi ɗum'en.
Ɓe keɓaay fuu ko ɓe njukkoroo ɗum'en, sabo yimɓe
ɓeen fuu na njetta Laamɗo dow ko waɗi ɗuum.
22 Danniraaɗo haaynde ndeen oon, duuɓi
muuɗum ina ɓuri capanɗe nay.
23 Nde Piyeer e Yuhanna njoppanoo ndeen,
njeccii to yimɓe muɓɓen, kaalani ɓe ko hooreeɓe
almaami'en e mawɓe mbi'i ɗum'en fuu.
24 Nde ɓe nannoo ɗum ndeen, ɓe yepti daaɗe
maɓɓe to Laamɗo e ɓernde wootere, ɓe mbi'i:
—Laamɗo Joomiraaɗo, aan tagi kammu e leydi e
maayo manngo e ko woni e muɓɓen fuu.

25 Aan du haaliri dow baawɗe Ruuhu Ceniiɗo e
hunnduko maama amin Daawda, golloowo maa
oon, de wi'i:
«Ko saabii de lenyi na peekoroo mawnitaare?
Ko saabii de yimɓe na miiloo miilooji ɓoli?
26 Kaanankooɓe adunaaru ndaranake wolde,
ardiiɓe kawriti faa kaɓa
e Joomiraaɗo e Almasiihu muuɗum.»†
27 Ɗum wo goonga, sabo ley ngalluure ndeen
Hirudus e Pontiyu Pilaatu nanngunduri e Is-
raa'iilankooɓe e lenyi goɗɗi faa kaɓa e Iisaa, gol-
loowo maa ceniiɗo mo cuɓiɗaa oon.
28 Hono nii ɓe ngolliri ko podinoɗaa baawɗe maa
e muuyɗe maa fuu.
29 Joonin Joomiraaɗo, ndaar gidi‡ maɓɓe ɗiin.
Kokkaa gollooɓe maa waajoraade haala maa e
cuusal manngal.
30 Ɓangin baawɗe maa, ndannaa nyawɓe, ngaɗaa
maandeeji kaayniiɗi e kaayeefiiji saabe Iisaa, gol-
loowo maaɗa ceniiɗo oon.
31 Nde ɓe tilinoo nyaagaade Laamɗo ndeen,
nokkuure ɗo ɓe kawriti ɗoon dimmbii. Ɓe fuu
ɓe kebbinaa Ruuhu Ceniiɗo, iɓe mbaajoo konngol
Laamɗo e cuusal.

No goondinɓe ɓeen kawtiri huunde fuu

32 Jamaa goondinɓe oon fuu wo ɓernde wootere,
wo hakkillo wooto. Ko ɓe njogii fuu ɓe kawtu. Fay
gooto maɓɓe wi'ataa fay huunde e jawdi muuɗum.
33 Nulaaɓe ɓeen ina ceedoroo ummitagol Iisaa
Joomiraaɗo e baawɗe mawɗe. Moyyere mawnde
ina woni e maɓɓe ɓe fuu.

---

† **4:26** Jabuura 2.1-2. ‡ **4:29** Maanaa gidaade wo hulɓinirde e haalaaji.

34-35 Fay gooto maɓɓe waasaay, sabo jogiiɓe gese
e galleeji fuu ina conna, ina ngadda ceede ɗeen to
nulaaɓe. Ndeen mono e maɓɓe fuu ina hokkee ko
haajaa.
36 Ina woodi ɗoon goɗɗo bi'eteeɗo Yuusufi, mo
nulaaɓe ɓeen coowirannoo Barnabas (ɗum na fi-
irta «Ɓii cellinoowo ɓerɗe»). Wo o yuuruɗo e lenyol
Lewi,§ dimaaɗo Kipirus.
37 Imo woodunoo ngesa. O sonni nga, o waddi
ceede ɗeen to nulaaɓe ɓeen.

5

No Ananiyas e Safiira penirani Ruuhu Ceniiɗo

1 Gorko gomma bi'eteeɗo Ananiyas e deekum
Safiira, kam'en du conni ngesa muɓɓen.
2 O suuɗi feccere ceede ɗeen, tawi deekiiko oon
ina anndi. O yaari ko heddii ɗuum, o hokki nu-
laaɓe ɓeen.
3 Piyeer wi'i:
—Ananiyas, ko waɗi de Seyɗaani heewi ɓernde
maa faa penanɗaa Ruuhu Ceniiɗo, cuuɗuɗaa fec-
cere coggu ngesa ngaan?
4 Wo aan e hoore maa jeynoo nga. Ko connuɗaa
nga ɗuum du, wo aan jeyi ceede ɗeen. Ndelle
ko waɗi de anniyiɗaa waɗude ni? Wanaa yimɓe
penanɗaa koy, wo Laamɗo penanɗaa!
5 Nde Ananiyas nannoo haala kaan fu, saami,
maayii. Ɗum laatanii nanɓe ɗum ɓeen fuu kulol
manngol.
6 Jokolɓe ummii, ngatti mo e kasanke, ndonndii
mo, njaltini yaasin, uwi mo.

---

§ **4:36** Yimɓe lenyol Lewi ngonnoo ndaaranooɓe golle dewal Laamɗo gilla e jamaanu Muusaa.

7 Hono leeruuji tati caggal ɗuum, deekiiko naati,
tawi nanaay ko waɗi ɗuum.
8 Piyeer wi'i mo:
—Haalanam yalla wo ɗum jaati connuɗon ngesa
mooɗon ngaan naa?
O wi'i:
—Ayyo, nii foti.
9 Ndeen Piyeer wi'i mo:
—Noy de aan e gora dewruɗon faa
ndaartindoɗon Ruuhu Joomiraaɗo? Inan, uwoyɓe
gora ina ngara, faa ɓe njaare, aan du!
10 De wakkati gooto, kanko du, o saami yeeso
Piyeer, wo o maayɗo. Jokolɓe ɓeen naati, tawi o
maayii. Ɓe ndonndii mo, ɓe njaltini yaasin, ɓe uwi
mo ɗakkol goriiko.
11 Kulol manngol nanngi kawrital goonɗinɓe e
nanɓe ɗum fuu.

No nulaaɓe ɓeen ngolliri maandeeji kaayniiɗi e kaayeefiiji

12 Nulaaɓe ɓeen ina ngaɗa maandeeji kaayniiɗi
e kaayeefiiji keewɗi hakkunde yimɓe. Tawi
goonɗinɓe ɓeen fuu ina kawrita ley danki Suley-
maana kiin, ɓe fuu ɓe ɓernde wootere.
13 Yimɓe heddiiɓe ɓeen, fay gooto e muɓɓen
suusaa hawtude e maɓɓe. Ammaa yimɓe ɗoon na
teddina ɓe.
14 Goonɗinɓe Joomiraaɗo ɓeen ina ɓeydoroo
yimɓe heewɓe, worɓe e rewɓe.
15 Faa ɗum hewtini yimɓe waddoyde nyawɓe,
iɓe mburtina ɗum'en dow laabi, iɓe mballina
ɗum'en e dow leese e daage, faa nde Piyeer waroyi
fu, ɗowki muuɗum meema yoga maɓɓe.

16 Yimɓe heewɓe yuuri e gure piiliiɗe Urusaliima,
ngaddi nyawɓe e wonduɓe e ginnaaji. Ɓeen fuu
ndannaa.

No nulaaɓe ɓeen torriraa

17 Ndeen, Almaami Mawɗo e battaa'en muuɗum
ɓeen, ɗum woni Saduki'en, keewi kiram.
18 Ɓe nanngi nulaaɓe ɓeen, ɓe ommbi ɗum'en ley
kasu.
19 Ammaa e jemma oon, maleyka Joomiraaɗo
gooto omti dammbuɗe kasu ɗeen, wurtini ɓe, wi'i:
20 —Njehee ndarowee ley suudu dewal mawndu
toon, mbaajoɗon yimɓe haala nguurndam goon-
galajam ɗam fuu.
21 Nde ɓe nannoo ko maleyka oon wi'i fu, ɓe
njehi, ɓe naatowi suudu dewal mawndu nduun
gilla fajiri, iɓe njanngina.

Ndeen Almaami Mawɗo oon e battaa'en
muuɗum noddi waalde Saahiiɓe e mawɓe
Israa'iila fuu batu. Ɓe njamiri nulaaɓe ɓeen
ittowee to kasu toon, ngaddee.
22 Ammaa nde doomooɓe ɓeen njottinoo ndeen,
tawaay ɓe e ley kasu toon. Ɓe njeccii, ɓe kaaltani
waalde Saahiiɓe ɓeen, ɓe mbi'i:
23 —Min tawii kasu nguun ina uddii ina sokii,
doomooɓe ɓeen ina keddii yaasin ina kuccunduri
e dammbuɗe ɗeen, ammaa nde min udditinnoo
ndeen, min tawaay fay gooto ley toon.
24 Nde mawɗo doomooɓe suudu dewal mawndu
oon e hooreeɓe almaami'en ɓeen nannoo ɗum fu,
ɓe mbemmbaa, ɓe kunngii faamude fuu ko ɗum
waawi laataade.
25 Ndeen goɗɗo wari, humpiti ɓe, wi'i:

—Inan, worɓe ɓe ommbunoɗon ley kasu ɓeen, ina ndarii ley suudu dewal mawndu, ina njanng-ina yimɓe!

26 Ndeen, mawɗo doomooɓe oon yaadi e doomooɓe ɓeen, ngartiri nulaaɓe ɓeen. Ammaa ɓe ngaɗiraay ɗum doole sabo iɓe kula taa yimɓe paɗɗa ɓe kaaye.

27 Nde ɓe ngartirnoo nulaaɓe ɓeen fu, ɓe ndarni ɗum'en yeeso waalde Saahiiɓe ndeen. Almaami Mawɗo oon yami ɓe,

28 wi'i:

—Min cappanii on sappannde sattunde, taa mbaajoɗon e innde gorko oon. De ndaaree ko ngaɗuɗon! On cankitii waaju mooɗon oon ley Urusaliima fuu. Katin du, oɗon njiɗi yowude dow amin wareede gorko oon.

29 Piyeer e nulaaɓe ɓeen njaabii, mbi'i:

—Ina tilsi neɗɗo ɗowtanoo Laamɗo, wanaa yimɓe.

30 Laamɗo maamiraaɓe meeɗen iirtinii Iisaa mo tontuɗon e leggal de mbarɗon ɗum oon.

31 Wo kanko Laamɗo teddini faa toowni, de joyyini mo gere nyaamo muuɗum. Laamɗo waɗi mo hooreejo, waɗi mo kisinoowo faa o hokka Israa'iilankooɓe no tuubira, faa keɓa yaafaneede lutti muɓɓen.

32 Minen ngoni seedeeɓe kabaaruuji ɗiin. Ruuhu Ceniiɗo mo Laamɗo hokki ɗowtaniiɓe ɗum du na seedii ɗum.

33 Nde waalde Saahiiɓe ɓeen nannoo ɗum ndeen, tikki sanne, anniyii warude ɓe.

34 Ammaa ina woodi toon gorko jeyaaɗo e waalde Farisa'en bi'eteeɗo Gamaliyel, jannginoowo Tawreeta Muusaa, tedduɗo e yimɓe

fuu. Gorko oon ummii, darii hakkunde waalde Saahiiɓe ndeen, yamiri nulaaɓe ɓeen njaltinee seeɗa.
35 Caggal ɗuum, o wi'i ɓe:

—Israa'iilankooɓe, ndeenee ko'e mon e yimɓe ɓe, e ko anniyiɗon waɗude ɗuum.
36 Ɓooyaay ko Tewdas ɓangunoo. Imo jogorinoo hoore makko won ko o laatii. Ko waɗata yimɓe keme nayo ina njokkunoo mo. O waraama, jokkunooɓe mo ɓeen fuu cankitake, de ɗum fuu laatake ɓolum.
37 Caggal makko, Yahuuda Galilinkeejo oon wariino wakkati limgal. Yimɓe heewɓe njokki ɗum. Kam du halkaa, jokkuɓe ɗum ɓeen fuu cankitii.
38 Joonin, miɗo haalana on: accee yimɓe ɓeen, celon ɓe. Sabo si anniyaaji maɓɓe e golle maɓɓe to yimɓe yuuri fu, ɗum fiirtoto.
39 Ammaa si tawii to Laamɗo ɗum yuuri du, on mbaawaa sakkaade ɗum. Kaybee, taa on kaɓu e Laamɗo!
40 Waalde Saahiiɓe ndeen jaɓi dabare makko. Ɓe nodditi nulaaɓe ɓeen, ɓe piyi ɗum'en, ɓe cappani ɗum'en taa kaala e dow innde Iisaa katin, ɓe njoofi ɗum'en.
41 Nulaaɓe ɓeen ndilli yeeso waalde Saahiiɓe ndeen. Ɓe ceyii sabo Laamɗo ndaardii ɓe iɓe poti huyfineede saabe innde Iisaa.
42 Nyannde fuu ɓe njoppaay waajaade e jannginde Kabaaru Lobbo haala Iisaa Almasiihu kaan ley suudu dewal mawndu e ley galleeji.

6

No worɓe njeɗɗo cuɓoraa faa mballa nulaaɓe

1 E balɗe ɗeen, tawi taalibaaɓe ɓeen ina
ɓeydoo heewude. Alhuudiyankooɓe haalooɓe
geresankoore mbuykani Alhuudiyankooɓe
haalooɓe ibraninkoore, mbi'i kam'en kaa,
rewɓe muɓɓen ɓe goriraaɓe muɓɓen maayi ɓeen
njeɗataake ko njeyi heɓude e neema nyannde fuu.
2 Nulaaɓe sappo e ɗiɗo ɓeen noddi jamaa
goondinɓe oon fuu, mbi'i:

—Min kaanaa yoppude konngol Laamɗo faa
min peccana yimɓe nyaamdu.
3 Sakiraaɓe, cuɓee hakkunde moodon worɓe
njeɗɗo anndiraaɓe ko woodi, heewɓe Ruuhu
Ceniiɗo e hakkillo, faa min kalfina ɗum'en gollal
ngaal.
4 Minen kaa, accon min tinnoo e du'aare e waa-
jaade konngol Laamɗo.

5 Haala kaan weli goondinɓe ɓeen fuu. Ndeen
ɓe cuɓii Etiyen, gorko keewɗo goondinal e Ruuhu
Ceniiɗo, kam e Filipu e Porokor e Nikanor e Timon
e Parmena e Nikolas, jeyaaɗo Antiyoki naatuɗo e
diina Alhuudiyankooɓe oon.
6 Ɓe ngaddi suɓaaɓe ɓeen yeeso nulaaɓe. Ɓeen
njowi juuɗe muɓɓen e dow maɓɓe, ndu'anii ɓe.

7 Konngol Laamɗo ina yaaja yaade. Taalibaaɓe
ina ɓeydoo heewude sanne e ley Urusaliima. Al-
maami'en heewɓe ngoondini Iisaa.

No Etiyen nanngiraa

8 Etiyen, kebbinaaɗo moyyere e baawɗe Laamɗo
oon, ina waɗa kaayeefiiji e maandeeji kaayniiɗi
mawɗi hakkunde yimɓe.

9 Ammaa yimɓe woɓɓe ngari ndukidi e Etiyen.
Ɓeen ngoni jeyaaɓe e waajordu wi'eteendu waajordu rimɗinaaɓe. Ley maɓɓe ina woodi yuuruɓe
Sireene e Alesandiri e Silisi e Aasiya.
10 Ammaa ɓe kunngii jaalaade mo sabo imo
haalda e maɓɓe hakkilantaaku e Ruuhu.
11 Ndeen ɓe nyoyyi yimɓe mbi'a nanii imo
mbonkoo Muusaa e Laamɗo.
12 Nii ɓe umminiri hakkillooji jamaa oon e
mawɓe ɓeen e jannginooɓe Tawreeta ɓeen. Ɓe
ngari, ɓe nanngi Etiyen, ɓe njaari ɗum to waalde
Saahiiɓe toon.
13 Ɓe ngaddi seedeeɓe fewreeɓe, ina mbi'a:

—Gorko o selataa wi'ude ko boni dow wuro
seniingo ngo e Tawreeta Muusaa.
14 Min nanii imo wi'a Iisaa Nasaraatuujo oon
liɓan suudu ndu, de waylita al'aadaaji ɗi Muusaa
yoppidi en ɗiin.
15 Saahiiɓe jooɗiiɓe ɗoon ɓeen fuu ndaari Etiyen
faa wooɗi, nji'i yeeso makko ina wa'i hono yeeso
maleyka ni.

7

Waaju Etiyen

1 Ndeen Almaami Mawɗo oon yami Etiyen:

—Yalla ko ɓe mbi'i ɗuum, wo noon worri naa?

2 Etiyen jaabii, wi'i:

—Sakiraaɓe e baabiraaɓe, kettindanee kam!
Laamɗo jom teddeengal oon ɓanganii maami en
Ibrahiima nde wonnoo leydi Mesopotami, fadde
muuɗum hoɗoyde Haran,

3 wi'i ɗum: «Eggu e leydi maa e lenyol maa,
njahaa e leydi ndi kollanmaami ndiin.»*
4 Ndeen Ibrahiima dilli leydi Kaldiya, yehi
hoɗowi Haran. Caggal maayde bammum, Laamɗo
eggini ɗum ɗoon, waddi ɗum e leydi ndi koɗuɗon
e muuɗum joonin ndi.
5 Laamɗo hokkaay mo e leydi ndi tafon, fay
taaɓannde. Ammaa aadake hokkude mo ndi, ndi
laatoo halal makko, kanko e yuwdi makko, fay si
taweede o walaa ɓiɗɗo tafon.
6 Inan ko Laamɗo wi'i: «yuwdi maa feran
jooɗowoo leydi njananndi, maree, torree duuɓi
keme nay.
7 Ammaa leydi marundi ɓe ndiin, mi jukkoto
ndi. Caggal ɗuum, ɓe njaltan leydi ndiin, ɓe ted-
dina kam e nokku ooɗo.»† Wo noon Laamɗo wi'i.
8 Ndeen Laamɗo haɓɓidi e Ibrahiima amaana.
Taadagol laatii maande amaana oon. Hono
noon, ko Ibrahiima heɓi Isiyaaka ɗuum, taadi
ɗum nde waɗunoo balɗe jeetati. Hono noon
Isiyaaka taadiri Yaakuuba. Hono noon Yaakuuba
du waɗiri ɓiɓɓe muuɗum sappo e ɗiɗo, laatiiɓe
maamiraaɓe lenyi meeɗen sappo e ɗiɗi.
9 Maamiraaɓe ɓeen kaasidii Yuusufi, conni ɗum
Misira. Ammaa Laamɗo ina wondi e makko,
10 hisini mo e torraaji ɗi o torraa fuu, hokki
mo moyyere e hakkilantaaku yeeso Fira'awna
kaananke Misira oon. Oon waɗi mo dawranoowo
galle muuɗum e Misira fuu.
11 Ndeen rafo waɗi ley Misira e Kanaana fuu.
Ɓillaare mawni faa maamiraaɓe meeɗen kunngii
nyaamdu.

---

* **7:3** Fuɗɗoode 12.1. † **7:7** Fuɗɗoode 15.13-14.

12 Nde Yaakuuba nannoo nyaamri ina woni ley
Misira ndeen, neli toon maamiraaɓe meeɗen. Ɓe
njehi, ɓe ngarti.
13 Nde ɓe njeccinoo Misira ɗiɗaɓerde fu, Yuusufi
anndintinii sakiraaɓe muuɗum ɓeen hoore mum.
Suudu baaba Yuusufi du ɓangani Fira'awna.
14 Ndeen Yuusufi neli noddanee bammum
Yaakuuba e koreeji muuɗum fuu. Wo ɓe yimɓe
capanɗe njeɗɗo e njoyo.
15 Yaakuuba nootowii Yuusufi Misira. O maayi
toon, kanko e maamiraaɓe meeɗen ɓeen.
16 Ɓe njaaraa Sikem, ɓe uwaa e saabeere nde
Ibrahiima soorunoo e ɓiɓɓe Hamor buuɗi cardi to
Sikem toon.
17 Nde amaana mo Laamɗo waɗannoo Ibrahi-
ima ɓadinoo yottaade ndeen, Ibraninkooɓe keewi
ley Misira.
18 Wakkati oon, kaananke goɗɗo mo anndaano
Yuusufi laamii Misira.
19 Kaananke oon hiili lenyol meeɗen, torri
maamiraaɓe meeɗen faa tilsinani ɓe ɓe njoppa
cukaloy maɓɓe faa maaya.
20 Ley wakkati oon, Muusaa rimaa, wo korsuɗo
Laamɗo. O muyninaa lebbi tati ley galle baabiiko.
21 Nde o yoppanoo ndeen, ɓii Fira'awna debbo
hooyi mo, jogorii mo ɓiyum.
22 Hono noon Muusaa janngiri anndal Misir-
ankooɓe fuu, o laatii barkinaaɗo e haalaaji e golle
fuu.
23 Nde Muusaa heɓunoo duuɓi capanɗe nay
ndeen, muuyi wallude sakiraaɓe muuɗum ɓiɓɓe
Israa'iila.
24 O yi'i Misiranke ina toonyoo gooto maɓɓe. O
yomnitanii neɗɗo makko oon ko toonyaa ɗuum, o

fiyi Misiranke oon, o wari ɗum.
25 Imo sikka sakiraaɓe makko ɓeen paaman
Laamɗo ina hisinira ɗum'en e makko, de ɓe paa-
maay.
26 Jaango majjum o tawdi ɗiɗo maɓɓe ina kaɓa.
O tefi rewrintinde ɓe, o wi'i: «Yigiraaɓe am, onon,
on sakiraaɓe! Ɗume waɗi de oɗon kaɓa?»
27 Ndeen toonyiiɗo gondo muuɗum oon dunyi
mo, wi'i: «Moy waɗi ma hooreejo naa carotooɗo
amin?
28 Ɗum le a jiɗuɗo warude kam no mbardunoɗaa
Misiranke oon keeŋan naa?»‡
29 Muusaa doggi saabe konngol ngool, de laa-
towii janano ley leydi Madiyan. O heɓi toon ɓiɓɓe
worɓe ɗiɗo.
30 Nde o hiɓɓinnoo toon duuɓi capanɗe nay
ndeen, maleyka ɓangi e makko e ley ɗemle yiite e
wuumoore huɓɓoore, ley ladde ɗakkol waamnde
wi'eteende Sinayi.
31 Nde Muusaa yi'unoo ɗum ndeen, ɗum haaynii
ɗum. Imo ɓattitoo faa o ndaara, de daande Joomi-
raaɗo wi'i:
32 «Miin woni Laamɗo maamiraaɓe maaɗa,
Ibrahiima e Isiyaaka e Yaakuuba.» De Muusaa na
diwna, suusaa ndaarude toon katin.
33 Joomiraaɗo wi'i mo: «Ɓorta paɗe maa, sabo
nokkuure ɗo ndariɗaa ɗoon wo seniinde.
34 Mi yi'ii torra kewtiiɗo yimɓe am ɓeen to
Misira, mi nanii uumaali maɓɓe. Mi jippake faa mi
ɓillita ɓe. Joonin le, war, mi nule Misira.»§
35 Muusaa mo ɓe calanii de ɓe mbi'i: «Moy waɗi
ma hooreejo naa carotooɗo?», wo oon Laamɗo

‡ **7:28** Wurtagol 2.11-14. § **7:34** Wurtagol 3.1-10.

nuli. Laamɗo waɗi ɗum hooreejo e kisinoowo, waɗi ɗum e junngo maleyka ɓangannooɗo ɗum e ley wuumoore oon.

36 Kanko wurtini ɓe, o waɗi kaayeefiiji e maandeeji kaayniiɗi ley leydi Misira e ley maayo Maaliya e ley ladde duuɓi capanɗe nay.

37 Oon woni Muusaa biiɗo ɓiɓɓe Israa'iila: «Laamɗo nuldan on annabaajo hono am, sakiike mooɗon.»

38 Nde ɓe kawritinnoo ley ladde ndeen, wo kanko wondi e maleyka kaaldunooɗo e makko to waamnde wi'eteende Sinayi. Kanko laatii jottinoowo ɗum fuu to maamiraaɓe meeɗen. Wo kanko heɓi haalaaji buurnooji faa o hokka en.

39 Ammaa maamiraaɓe meeɗen njaɓaay ɗowtanaade mo. Ɓe calanii mo, hakkillooji maɓɓe pornyii Misira.

40 Ɓe mbi'i Haaruuna: «Waɗan en tooruuji ardotooɗi en, sabo en anndaa ko hewtii Muusaa jaltinnooɗo en leydi Misira oon.»*

41 Ley balɗe ɗeen, ɓe tafi tooru nanndundu hono ga'el. Ɓe ngaɗani ndu kirsamaari, iɓe ngaɗa weltaare saabe golle juuɗe maɓɓe.

42 Ndeen Laamɗo tottitii ɓe, yoppiri ɓe rewude koode kammu, hono no winndiraa e dewtere annabaaɓe:

«Hey lenyol Israa'iila!

Duuɓi capanɗe nay ɗi ngaɗuɗon ley ladde ɗiin,
on ngaɗanii kam sadakaaji e kirsamaaji naa?

43 On ngaɗaay. On ndonndake hukum ɗo tooru
mooɗon Molok resaa,

* **7:40** Wurtagol 32.1.

kam e tooru ndu ngaɗuɗon hoodere mon
wi'eteende Refan,
nate ɗe moyyinɗon faa cujidanon ɗum'en!
Ɗum waɗi de miɗo eggina on,
faa njaareɗon caggal Baabiila.»†
44 Etiyen ɓeydi katin:
—Maamiraaɓe meeɗen ɓeen ina njoginoo
hukum seedaaku ley ladde. Hukum oon
moyyiniraama hono no Laamɗo tindiniri Muusaa,
e sifa mo o holli ɗum.
45 Maamiraaɓe meeɗen ndoni hukum oon. Ɓe
eggidi e makko wakkati mo Yoosuwa ardinoo ɓe.
Ɓe nanni ɗum leydi ndi ɓe teeti e lenyi ɗi Laamɗo
riiwi ɗiin. Ɗum worri noon faa jamaanu Daawda.
46 Daawda heɓi moyyere Laamɗo, o nyaagii ɗum
faa yardoo o nyiɓana Laamɗo Yaakuuba joonnde.
47 De wo Suleymaana, kam nyiɓi suudu nduun.
48 Ammaa Laamɗo Toowɗo oon jooɗataako e
cuuɗi ɗi yimɓe nyiɓi, hono no annabaajo wi'iri:
49 «Joomiraaɗo wi'i:
Kammu wo jooɗorgal am,
leydi woni to koyɗe am njaaɓata.
Suudu nduye nyiɓanton kam?
E nokku oye powtintoomi?
50 Wanaa miin tagiri kulle ɗeen fuu baawɗe am
naa?»‡
51 Etiyen ɓeydi katin, wi'i:
—Onon sattuɓe, yoorɓe ɓerɗe, faaɗinkiniiɓe!
Abada on celaay salanaade Ruuhu Ceniiɗo! On
laatake hono maamiraaɓe mooɗon ɓeen ni.
52 Moy woni annabaajo mo maamiraaɓe
mooɗon torraay? Ɓe mbarii haalannooɓe haala

† **7:43** Amos 5.25-27. ‡ **7:50** Esaaya 66.1-2.

garol Ponnditiiɗo. Joonin onon e ko'e mooɗon du, on njambake Ponnditiiɗo oon, on mbarii ɗum.
53 On keɓii Tawreeta Muusaa mo maleyka'en njippini de on njokkaay ɗum.

No Etiyen wardaa e kaaye

54 Nde Saahiiɓe ɓeen nannoo haalaaji ɗiin fu, ɓe tikkani mo sanne sanne faa iɓe nyeryundura nyiiye maɓɓe.
55 Ammaa kanko kebbinaaɗo Ruuhu Ceniiɗo oon, o tiggitii kammu, o yi'i manngu Laamɗo, o yi'i Iisaa ina darii gere nyaamo Laamɗo.
56 O wi'i:
—Ndaaree! Miɗo yi'a kammu ina udditii, Ɓii Neɗɗo ina darii gere nyaamo Laamɗo!
57 Ɓe mbulli semmbe, ɓe cukki noppi maɓɓe, ɓe fuu ɓe ngurbitanii mo.
58 Ɓe mburtini mo ngalluure ndeen, ɓe limni mo kaaye. Seedeeɓe ɓeen ɓortii saayaaji muɓɓen dowuuji, mballini ɗakkol koyɗe jokolle bi'eteeɗo Sool.
59 Wakkati mo ɓe limnata Etiyen kaaye oon, du'ii, wi'i:
—Iisaa Joomiraaɗo, inan yonki am, jaɓu ki!
60 Ndeen, o hofii, o feekii faa toowi, o wi'i:
—Joomiraaɗo, taa rewta ɓe e hakke o!
Nde o haalnoo ɗum ndeen, o maayi.

8

1 Sool ina yardii ko ɓe mbari Etiyen ɗuum.
Nyalooma oon, torra mawɗo hewtii kawrital goonɗinɓe wonɓe Urusaliima toon. Ɓe fuu ɓe cankitii ley leyɗe Yahuudiya e Samariya, si wanaa nulaaɓe ɓeen.

2 Worɓe hulɓe Laamɗo uwi Etiyen, mboyi ɗum
bojji keewɗi.
3 Sool kaa yehi na halka kawrital goonɗinɓe
ngaal. Imo naata cuuɗi, imo nannga worɓe e
rewɓe, imo daasa ɗum'en, imo uddowa ɗum'en ley
kasu.
4 Ammaa sankitiiɓe ɓeen naati e yiilaade ina
mbaajoo Kabaaru Lobbo.

No Filipu waajorii Kabaaru Lobbo ley leydi Samariya

5 Filipu du yehi ngalluure wonnde ley leydi
Samariya, ina waajoo yimɓe kabaaru Almasiihu.
6 Yimɓe toon heewɓe nani kabaaru maandeeji
kaayniiɗi ɗi Filipu waɗi, woodi nji'i ɗum du. Ndelle
ɓe kettindii waaju makko faa woodi.
7 Wonduɓe e ginnaaji heewɓe, ginnaaji ɗiin
njaltiri bullaali mawɗi. Heewɓe ɓe ɓalli muɓɓen
mbaati ndaɗi, kam'en e bonnguuɓe.
8 Ɗum laatanii ngalluure ndeen seyo manngo.

9 Gorko bi'eteeɗo Simon ina wonnoo ley ngal-
luure ndeen. Imo gollannoo ndaggadaaku, imo
haayninoo Samariyankooɓe sanne, imo wiitoo wo
o neɗɗo mawɗo.
10 Yimɓe ɓeen fuu ina njaɓani mo, gilla suka faa
mawɗo. Ɓe mbi'i:

—Gorko o jogii baawɗe Laamɗo bi'eteeɗe
«Baawɗe mawɗe».

11 Ɓe njokkii mo ko ɓooyi sabo imo haayninoo ɓe
e dabare makko.

12 Ammaa nde Filipu waajinoo ɓe Kabaaru
Lobbo haala laamu Laamɗo e haala Iisaa Almasi-
ihu ndeen, ɓe ngoonɗini. Worɓe e rewɓe du lootaa
lootagal batisima*.
13 Simon e hoore muuɗum goonɗini, kam du.
Nde o batisaa ndeen, o takkunduri e Filipu. O yi'i
maandeeji kaayniiɗi e kaayeefiiji mawɗi gaɗaaɗi
ɗiin, de ɗum haaynii mo.
14 Nulaaɓe wonɓe Urusaliima ɓeen nani
Samariyankooɓe ngoonɗinii konngol Laamɗo.
Ɓe nuldi ɗum'en Piyeer e Yuhanna.
15 Nde ɓeen njottinoo ndeen, ndu'anii ɓe faa ɓe
keɓa Ruuhu Ceniiɗo,
16 sabo Ruuhu Ceniiɗo jippaaki e dow fay gooto
maɓɓe tafon. Wo dow innde Iisaa Joomiraaɗo oon
tan ɓe mbatisiraa.
17 Ndeen Piyeer e Yuhanna njowi juuɗe muɓɓen
dow maɓɓe de ɓe keɓi Ruuhu Ceniiɗo.
18 Nde Simon yi'unoo Piyeer e Yuhanna ina
njowi juuɗe muɓɓen dow maɓɓe ina kokka ɓe
Ruuhu Ceniiɗo ndeen, inndani ɓe ceede,
19 wi'i:

—Kokkee kam miin du baawɗe ɗe faa mo
njowumi juuɗe am e dow muuɗum fuu heɓa Ru-
uhu Ceniiɗo.
20 Ndeen Piyeer jaabii mo, wi'i:

—Wo Laamɗo halke, aan e cardi maa, sabo a
miilii dokkal Laamɗo na heɓiree ceede!
21 A walaa ngeɗu ley golle amin, ɗum walanaa
ma, sabo ɓernde maa fonnditaaki to Laamɗo.

---

* **8:12** Ɗo wi'ete lootagal batisima dow haala batisima, lootagal tuubu maa mutineede du na wi'ee.

22 Tuubu, wurta e bonanda maa oon, nyaagoɗaa
Joomiraaɗo yalla imo yaafe e anniya maa bonɗo
oon.
23 Sabo mi yi'ii ma a kaaɗuɗo ɓernde, hakke maa
haɓɓii ma.
24 Simon jaabii, wi'i:
—Nyaaganee kam Joomiraaɗo taa fay huunde e
ko mbiiɗon ɗuum hewtoo kam.
25 Wooɗi, Piyeer e Yuhanna ceedanii Almasiihu,
mbaajii konngol Joomiraaɗo toon. Caggal ɗuum,
ɓe njeccii Urusaliima. Dow laawol ngool du, iɓe
mbaajoo Kabaaru Lobbo oon e gure Samariya
keewɗe.

No Filipu batisiri howruujo kaananke Etiyopi

26 Maleyka Joomiraaɗo wi'i Filipu:
—Umma, yaaru horɗoore, kooyaa laawol
jeewniingol yuuroowol Urusaliima ina fonndii
Gaaja ngool.
27 O ummii, o yehi. O hawri e gorko Etiy-
opiyanke. Gorko oon wo howruujo Kandasa.
Maanaa Kandasa wo «laamiiɗo debbo Etiyopi». Wo
o coortaaɗo, kayboowo beembal jawdi kaananke
debbo oon. Tawi o yehiino Urusaliima sujidande
Laamɗo.
28 Ko o wartata ɗuum, imo jooɗii e dow torkooru
makko puccu, imo jannga ley dewtere annabi
Esaaya.
29 Ruuhu wi'i Filipu:
—Ɓatta, samnda torkooru nduun.
30 Filipu doggi hewti ndu, nani imo jannga
dewtere annabi Esaaya, de wi'i mo:
—Ndelle aɗa faama ko njanngataa ɗuum naa?
31 Gorko oon jaabii, wi'i:

—Noy paamirammi si fay gooto fiirtanaay kam?
O nyaagii Filipu yeeŋa jooɗodoo e makko.
32 Inan aayaaje ɗe o janngi ley dewtere ndeen:
«O yaaraama hono mbaalu kirsoyteengu ni.
No baalel deyyinortoo yeeso kesoowo leeɓi muuɗum ni,
hono noon o muɓɓiri hunnduko makko.
33 Ɓe leeyinii mo, ɓe carii mo sariya bonɗo.
Moy waawi fillaade filla yuwdi makko?
Sabo ɓe ittii yonki makko ley adunaaru ga.»†
34 Howruujo oon wi'i Filipu:
—Miɗo ŋaare, haalanam dow moy annabaajo oon haalata haala ka. Wo dow hoore muuɗum naa wo goɗɗo?
35 Ndeen Filipu fuɗɗi haalude dow aayaaje ɗeen, de waajii mo Kabaaru Lobbo haala Iisaa.
36 Iɓe njokki laawol maɓɓe ngool faa ɓe nji'i ndiyam. Howruujo oon wi'i:
—Inan ndiyam! Ɗume haɗata kam looteede lootagal batisima?
37 [Filipu wi'i:
—Si tawii aɗa goonɗini e ɓernde laaɓunde fu, walaa ko haɗete batiseede. O jaabii, o wi'i:
—Miɗo goonɗini Iisaa Almasiihu woni Ɓii Laamɗo.]‡
38 O yamiri torkooru nduun daroo. Ɓe ɗiɗo fuu ɓe njippii, ɓe naati ndiyam ɗaam. Filipu looti mo lootagal batisima.
39 Nde ɓe mburtinoo ndiyam ɗam ndeen, Ruuhu Joomiraaɗo hooyi Filipu. Howruujo oon yiitaay mo katin, jokki laawol muuɗum, ina seyii.

† **8:33** Esaaya 53.7-8. ‡ **8:37** E ɗereeji ɓooydi, goɗɗi ngalaa aaya 37.

40 Filipu tawowaa Ajootus.§ Gilla ɗoon faa
Kaysariya, wuro fuu ngo o wari e muuɗum, o
waajoto Kabaaru Lobbo.

9

No Sool tuubiri

1 Sool ina heddii na haala haalaaji kulɓiniiɗi
dow taalibaaɓe Joomiraaɗo ɓeen, na wi'a o waran
ɗum'en. O yehi to Almaami Mawɗo.
2 O ŋaarii ɗum ɗerewol yamiroore nannoore mo
cuuɗi Alhuudiyankooɓe baajorɗi gonɗi Damas.
Hono nii, si o tawii toon yimɓe jokkuɓe laawol
Iisaa, gorko e debbo fuu, o nannga ɗum'en, o
haɓɓa, o yaara Urusaliima.
3 Nde o yahunoo faa o ɓattitii Damas ndeen,
wakkati gooto annoora yuuri dow kammu fiilii
mo.
4 O saami e leydi, o nani daande ina wi'a mo:
—Sool, Sool, ko waɗi de aɗa torra kam?
5 Sool yami:
—Aan wo a moy, joomam?
Nde o yamunoo ɗum fu, jaabu wari e makko:
—Miin, wo mi Iisaa mo torrataa oon.
6 Umma naatu e ley ngalluure ndeen. Ɓe
kaalante ko tilsi ngaɗaa.
7 Worɓe wonduɓe e makko ɓeen nani daande
ndeen ammaa nji'aay fay gooto. Ɓe ndarii, ɓe
mbemmbaa faa ɓe muumɗi.
8 Sool ummii e leydi, ina feerti gite muuɗum
ammaa yi'ataa fay huunde. Ndeen o ɗowaa, o
nannaa Damas.

§ **8:40** E amaana kiiɗɗo wuro Ajootuswi'etaakenaa Asdot.

9 O waɗi balɗe tati o bumɗo. O nyaamaay, o
yaraay.
10 Ley Damas ɗoon ina woodi taalibaajo
bi'eteeɗo Ananiyas. E ley holleede, Joomiraaɗo
noddi ɗum, wi'i:
—Ananiyas!
O jaabii, o wi'i:
—Naam, Joomiraaɗo.
11 Joomiraaɗo wi'i mo:
—Umma rewu laawol bi'eteengol Dartiingol,
naataa galle Yahuuda, piloɗaa gorko bi'eteeɗo
Sool, jeyaaɗo Tarsus, sabo joonin imo waɗa
du'aare.
12 O yi'i e ley holleede gorko bi'eteeɗo Ananiyas
ina naata, ina yowa juuɗe muuɗum e makko faa o
wumta.
13 Ananiyas jaabii, wi'i:
—Joomiraaɗo, mi narrii yimɓe heewɓe haala
gorko o e torraaji keewɗi ɗi o waɗi seniiɓe maa
wonɓe Urusaliima.
14 O wardii ɗo e yamiroore hooreeɓe
almaami'en, faa o haɓɓa noddooɓe innde maa
fuu.
15 Ammaa Joomiraaɗo wi'i mo:
—Yahu waɗoy no mbiimi ni, sabo mi suɓake
gorko o faa o gollana kam. O anndina lenyi e
kaanankooɓe e ɓiɓɓe Israa'iila du innde am.
16 Mi hollan mo na tilsi o torree torraaji keewɗi
saabe am.
17 Ndeen, Ananiyas yehi, naatowi suudu nduun,
yowi juuɗe muuɗum e makko, wi'i:
—Sakiike am Sool, Joomiraaɗo meeɗen Iisaa
ɓangannooɗo ma e laawol nde ngarannoɗaa oon,
nulii kam faa mbumtaa, keewaa Ruuhu Ceniiɗo.

18 Wakkati oon fu, huunde wa'unde hono koɓolaaje nii hoɓɓitii e gite Sool. O wumti, o ummii, de o lootaa lootagal batisima.
19 O nyaami, de semmbe makko warti. O heddodii e taalibaaɓe wonɓe Damas ɓeen balɗe seeɗa.

No Sool waajorii kabaaru Iisaa ley Damas

20 Wakkati oon fu, Sool fuɗɗi waajaade ley cuuɗi baajorɗi. Imo wi'a Iisaa jaati woni Ɓii Laamɗo.
21 Ɗum haaynii hettindaniiɓe mo ɓeen fuu, mbi'i:
—Wanaa kanko wonnoo torrannooɗo goonɗinɓe Iisaa wonɓe ley Urusaliima oon naa? Wanaa faa o haɓɓa goonɗinɓe o yaara ɗum'en to hooreeɓe almaami'en waddi mo ɗo naa?
22 De Sool ina heddii na ɓeydoroo semmbe e ley waaju muuɗum oon, faa ɗum jiiɓi Alhuudiyankooɓe wonɓe Damas ɓeen fuu. O laaɓinani ɓe Iisaa woni Almasiihu oon.
23 Balɗe njehi, ngarti, Alhuudiyankooɓe ndawridi faa mbara Sool.
24 Sool humpitii dabare maɓɓe ndeen. Yimɓe ina kayba dammbuɗe ngalluure ndeen jemma e nyalooma fuu, faa ɓe keɓa no ɓe mbarda mo.
25 Jemma gooto taalibaaɓe makko kooyi mo, ngatti mo e hanndeere, kaɓɓi ɓoggol, njaltiniri mo kokuwol piiliingol ngalluure ngool.

No taalibaaɓe wonɓe Urusaliima keɓiri hoolaade Sool

26 Nde Sool warnoo Urusaliima ndeen, muuyi hawritinde e taalibaaɓe Iisaa ɓeen. Ammaa ɓe fuu iɓe kula mo, ɓe koolaaki yalla o laatake taalibbo Iisaa goonga goonga.

27 Ndeen Barnabas yaari mo to nulaaɓe ɓeen,
haalani ɗum'en no o yiiri Joomiraaɗo ina haalda e
makko e laawol ngool, e no o waajorii haala Iisaa
e cuusal ley Damas toon.
28 Caggal ɗuum, Sool wondi e maɓɓe, ina naata
ina wurtoo ley galleeji maɓɓe Urusaliima, ina
waajoroo haala Joomiraaɗo e cuusal.
29 Imo haalda e Alhuudiyankooɓe haalannooɓe
geresankoore ɓeen, imo yeddundura e maɓɓe, de
kamɓe kaa iɓe piloo warude mo.
30 Nde sakiraaɓe makko goonɗinɓe ɓeen an-
nditinnoo ɗum ndeen, njaari Sool Kaysariya. Cag-
gal ɗuum, ɓe neli mo Tarsus.
31 Ndeen kawrital goonɗinɓe ngaal heɓi jam ley
Yahuudiya e Galili, kam e Samariya fuu. Ngal
ɓeydi semmbe, ngal yehi yeeso e kulol Joomi-
raaɗo, ngal ɓeydii heewude saabe ballal Ruuhu
Ceniiɗo.

No Piyeer danniri yimɓe ley Lidda e Joffe

32 Piyeer ina yiiloo e ley leydi ndiin fuu. O
jippanii seniiɓe wonɓe Lidda ɓeen du.
33 O tawi toon gorko nyawɗo mo ɓanndu
muuɗum fuu waati, bi'eteeɗo Eneya. O waɗii
duuɓi jeetati imo waalii.
34 Piyeer wi'i mo:

—Eneya, Iisaa Almasiihu dannii ma! Umma,
moyyin daɗɗo maa!

Wakkati oon pay, o ummii.
35 Wonɓe Lidda e ngenndi Saron fuu nji'i mo, de
tuubani Joomiraaɗo.
36 Ley wuro Joffe ina woodi taalibaajo debbo
bi'eteeɗo Tabita (maanaa majjum woni «Lewla»).

Ɗum woni Dorkas e geresankoore. Imo golla golleeji lobbi, imo waɗana talkaaɓe moyyere.
37 E balɗe ɗeen o nyawi, o maayi. O lootaa, de o wallinaa ley suudu sooro tafon.
38 Wuro Joffe ngoon woɗɗunduraa e Lidda, woodi du, taalibaaɓe ɓeen nani Piyeer ina woni to Lidda toon. Ndelle ɓe neli worɓe ɗiɗo ŋaaroo mo o yottoo ɗum'en law.
39 Piyeer ummii, yaadi e maɓɓe. Nde ɓe njottinoo ndeen, ɓe njaari mo ley suudu sooro toon. Rewɓe talka'en ɓe goriraaɓe muɓɓen maayi ɓeen fuu ɓattii ɗum ina mboya, ina kolla ɗum saayaaji e kaddule goɗɗe ɗe Dorkas nyo'unoo nde wondunoo e muɓɓen ndeen.
40 Piyeer wurtini yimɓe ɓeen fuu, hofii, ina du'oo. Caggal ɗuum, hucciti e maayɗo oon, wi'i:
—Tabita, umma!
Ndeen Tabita feerti gite muuɗum, yi'i Piyeer, ummii joodii.
41 Piyeer nanngi junngo makko, ummini mo. Caggal ɗuum, o noddi seniiɓe ɓeen e rewɓe talkaaɓe ɓeen, o holli ɗum'en Tabita wo buurɗo.
42 Ɗum nanaama e ley Joffe fuu, heewɓe ngoondini Joomiraaɗo.
43 Piyeer ɓooyti Joffe balɗe keewɗe to ceeloowo guri bi'eteeɗo Simon.

10

No Piyeer noddiraa to suudu Korneliyus

1 Ley Kaysariya ina woodi gorko bi'eteeɗo Korneliyus. O mawɗo fedde sordaasi'en wi'eteende «fedde Italiyankooɓe».

2 O tinniiɗo e diina, kanko e koreeji makko fuu
ɓe hulɓe Laamɗo. Imo sakkana Alhuudiyankooɓe
sadakaaji keewɗi, imo waɗa du'aare to Laamɗo
wakkati fuu.
3 Nyannde gomma wakkati yamnde tati, o yi'i
e ley holleede maleyka ina naata suudu makko.
Maleyka oon ina wi'a mo:
—Korneliyus!
4 O ndaari ɗum faa wooɗi, o huli, o wi'i ɗum:
—Joomam, ɗume?
Maleyka oon wi'i mo:
—Du'aawuuji maa e sadakaaji ɗi ngaɗanɗaa
talkaaɓe ɗiin ina mbeli Laamɗo. Laamɗo yeggi-
taay ma.
5 Nulu joonin worɓe to wuro Joffe, faa noddowa
Simon, bi'eteeɗo Piyeer.
6 Imo jippii to ceeloowo guri bi'eteeɗo Simon,
mo suudu muuɗum hetti e maayo manngo.
7 Nde maleyka kaaldannooɗo e makko oon dil-
lunoo ndeen, o noddi gollooɓe makko ɗiɗo e sor-
daasi gooto kulɗo Laamɗo jeyaaɗo e howruuɓe
makko.
8 O haalani ɓe ko maleyka oon wi'i ɗuum fuu, o
neli ɓe Joffe.
9 Jaango majjum, iɓe ngoni e laawol. Nde worɓe
tato ɓeen ɓattinoo wuro ngoon ndeen, Piyeer yeeŋi
dow suudu ɗo weeri ɗoon wakkati hakkunde
naange faa waɗa du'aare.
10 O yolbii sanne, imo yiɗi nyaamude. Nde ɓe
moyyinanta o nyaamdu ndeen, Laamɗo holli mo.
11 O yi'i kammu udditii, de huunde wa'unde
hono disaare mawnde ina jippinee e leydi.
Coɓɓuli muuɗum nay fuu ina kaɓɓaa.

12 Sii daabaaji fuu ɗi koyɗe nay, e kulle ladooje,
kam e sii pooli fuu ina ngoni e mayre.
13 Daande wi'i mo:
—Piyeer, umma, hirsu, nyaam!
14 Piyeer wi'i:
—A'aa, abada Joomiraaɗo! Abada mi nyaamaay
ko harmi naa ko tuuni.
15 Daande ndeen wi'i mo katin:
—Taa harmin ko Laamɗo laaɓini.
16 Ɗum waɗi noon kile tati. Ndeen disaare ndeen
yeentinaa dow kammu.
17 Piyeer ina wemmbii dow ko hollaa ɗuum, ko
ɗum fiirtata. Tawi worɓe ɓe Korneliyus nelunoo
ɓeen, yamiino galle Simon, de joonin ɓe ngari. Ɓe
ndarii e dammbugal.
18 Ɓe noddi, ɓe yami yalla Simon bi'eteeɗo Piyeer
ɗoon jippii.
19 Piyeer ina heddii na miiloo dow ko yi'i ɗuum,
faa Ruuhu wi'i ɗum:
—Worɓe tato ina pile.
20 Umma, jippa, njaadaa e maɓɓe tawa a sikkiti-
raay, sabo miin nuli ɓe.
21 Piyeer jippii, wi'i worɓe ɓeen:
—Inani kam, miin woni mo pilotoɗon oon. Ɗume
waddi on?
22 Ɓe njaabii, ɓe mbi'i:
—Korneliyus mawɗo sordaasi'en neli min. O
gorko dartiiɗo, kulɗo Laamɗo, mo lenyol Alhu-
udiyankooɓe fuu seedanii moyyere. Maleyka
ceniiɗo yamirii mo min nodde, ngaraa suudu
makko, faa o nana waaju maaɗa.
23 Piyeer silmini ɓe, weerni ɓe jemma oon.
Jaango majjum, o ummii, o dillidi e maɓɓe. Saki-
raaɓe woɓɓe jeyaaɓe Joffe njaadi e makko.

24 Jaango majjum katin ɓe njottii ngalluure
Kaysariya. Korneliyus ina heɗinoo ɓe, noddi saki-
raaɓe muuɗum e yigiraaɓe muuɗum ɓadiiɓe.
25 Nde Piyeer naatannoo ndeen, Korneliyus
jaɓɓii ɗum, sujidani ɗum.
26 De Piyeer ummini mo, wi'i:

—Umma, sabo miin du mi neɗɗo tan.

27 Piyeer ina haalda e makko, faa ɓe naati suudu
nduun, tawi toon yimɓe heewɓe ina kawriti.
28 O wi'i ɓe:

—Oɗon anndi daganaaki Alhuudiyanke jokkun-
dura e mo wanaa Alhuudiyanke, naa weerande
ɗum. Ammaa Laamɗo hollii kam taa mi ndaarda
fay gooto karmuɗo naa tuunɗo.
29 Ɗum waɗi nde nelanɗon kam ndeen, mi warii,
mi salaaki. Ɗum le, kaalanee kam, saabe ɗume
noddirɗon kam?
30 Korneliyus jaabii, wi'i:

—Hannden woni balɗe nay, miɗo waɗa du'aare
ley suudu am e wakkati hono o, yamnde tati ni, faa
gorko mo kaddule jalbooje wari, darii yeeso am,
31 wi'i: «Korneliyus, Laamɗo jaabanake ma
du'aawuuji maa e sadakaaji maa.
32 Joonin, nulu e wuro wi'eteengo Joffe, nod-
daneɗaa Simon, bi'eteeɗo Piyeer. Imo jippii
to ceeloowo guri bi'eteeɗo Simon, mo suudu
muuɗum hetti e maayo manngo.»
33 Ɗum waɗi de nelumi noddoweɗaa wakkati
oon. A gaynii ko ngarɗaa ɗuum. Joonin min fuu
inani min yeeso Laamɗo faa min kettindoo ko
Joomiraaɗo yamiri ma mbaajoɗaa min fuu.

34 Ndeen Piyeer fuɗɗi haalude, wi'i:

—Joonin mi yi'ii goonga jaati Laamɗo ɓurdintaa yimɓe.
35 Neɗɗo kuloowo mo, gaɗoowo ko fonnditii, o jaɓan ɗum ko lenyol muuɗum laatii fuu.
36 Oɗon anndi konngol ngol Laamɗo nuldi ɓiɓɓe Israa'iila ngool. Konngol lobbol ngool na holla jam na heɓiree saabe Iisaa Almasiihu, kam woni Joomiraaɗo yimɓe fuu.
37 Oɗon anndi kabaaru o huuɓii leydi Yahuudiya fuu. Ɗum fuɗɗii gilla Galili, caggal ko Yaayaa waajii yimɓe loote batisima.
38 Oɗon anndi no Laamɗo suɓorii Iisaa Nasaraatuujo oon, no jippiniri e muuɗum Ruuhu Ceniiɗo e baawɗe. Oɗon anndi no Iisaa yiilorii e nokkuuje fuu ina golla golleeji lobbi, ina danna ɓe Ibiliisa jaalii na torra fuu, sabo Laamɗo ina wondi e muuɗum.
39 Minen, min seedeeɓe ko o golli Yahuudiya e ko o golli Urusaliima fuu. Ɓe ɓili o e leggal palaangal, ɓe mbari mo.
40 Ammaa Laamɗo iirtinii mo nyannde tataɓerde, de ɓangini mo hakkunde amin.
41 Kaa wanaa yimɓe fuu o ɓangani. O ɓanganii seedeeɓe ɓe Laamɗo artii suɓaade ɓeen, minen nyaamduɓe e makko de njardi e makko caggal iirtagol makko ɓeen.
42 O yamirii min mbaajoo yimɓe, min ceedoo kanko woni mo Laamɗo waɗi carotooɗo wuurɓe e maayɓe.
43 Kanko du woni mo annabaaɓe fuu ceedanii, mbi'i goonɗinɗo mo fuu heɓan yaafaneede hakkeeji muuɗum saabe innde makko.

44 Wakkati Piyeer waajotoo waaju oon ndeen,

Ruuhu Ceniiɗo jippii e hettindiiɓe ɓeen fuu.
45 Alhuudiyankooɓe goondiinɓe wardunooɓe e
Piyeer ɓeen fuu ɗum haaynii ɗum'en, no dokkal
Ruuhu Ceniiɗo ngaal saakorii e yimɓe ɓe nganaa
Alhuudiyankooɓe ni.
46 Sabo iɓe nana yimɓe ɓeen ina kaala e ɗemle
janane, na njetta Laamɗo. Ndeen, Piyeer jaabii,
wi'i:
47 —Yimɓe ɓeen keɓii Ruuhu Ceniiɗo hono no
meeɗen ni. Moy waawi haɗude ɓe looteede loota-
gal batisima?
48 O yamiri ɓe mbatisiree e innde Iisaa Almasi-
ihu. Caggal ɗuum, ɓe nyaagii mo o wonda e maɓɓe
balɗe seeɗa.

11

No Piyeer jaaborii kawrital goondiinɓe gonngal Urusaliima

1 Nulaaɓe e sakiraaɓe wonɓe Yahuudiya ɓeen
nani yimɓe ɓe nganaa Alhuudiyankooɓe du keɓii
konngol Laamɗo.
2 Nde Piyeer yeentunoo Urusaliima fu, goondiinɓe
tilsinɓe taadagol ɓeen peli ɗum,
3 mbi'i:
—A jippanake yimɓe ɓe taadaaki, a nyaamdii e
muɓɓen!
4 Ndeen Piyeer haalani ɓe ko waɗi ɗuum gilla e
fuɗɗoode faa e timmoode, wi'i:
5 —Wuro Joffe ngonnoomi, miɗo du'oo faa
nji'umi e ley holleede huunde ɓanganii kam. Hu-
unde wa'unde hono disaare mawnde nde coɓɓuli
muuɗum nay fuu kaɓɓaa, ina jippinee yuuwde e
kammu warde to am.

6 Taykiimi nde faa woodi, nji'umi daabaaji fuu di
koyde nay, e kulle ladde e ladooje e sii pooli fuu.
7 Nanumi daande ina wi'a kam: «Piyeer, umma,
hirsu, nyaam!»
8 Mbiimi: «A'aa, abada Joomiraado! Abada mi
nyaamaay ko harmi naa ko tuuni.»
9 Daande dow kammu ndeen jaabitii kam katin,
wi'i: «Taa harmin ko Laamdo laaɓini.»
10 Dum wadi noon kile tati. Caggal duum, kulle
deen fuu yeentinaa dow kammu.
11 De wakkati oon pay, worɓe tato nulaaɓe to am
yuuruɓe Kaysariya ngari to suudu do min ngonnoo
doon.
12 Ruuhu Ceniido wi'i kam mi yaada e maɓɓe taa
mi sikkitira fay huunde. Sakiraaɓe njeegomo ɓee
do njaadi e am, de min naaddi suudu Korneliyus.
13 O haalani min no o yiiri maleyka ina darii
ley suudu makko ina wi'a mo: «Nulu e wuro
wi'eteengo Joffe noddanedaa Simon bi'eteedo Piy-
eer.
14 O haalante haalaaji kisinoowo ma, aan e ko-
reeji maa fuu.»
15 Nde pudduumi haalude ndeen, Ruuhu Ceniido
jippii e maɓɓe hono no jipporinoo e meeden
arande ni.
16 Ndeen, miccitiimi konngol ngol Joomiraado
wi'unoo: «Yaayaa batisirannoo ndiyam, ammaa
onon, on mbatisirte Ruuhu Ceniido.»
17 Si Laamdo fonndii en e maɓɓe, hokkii ɓe ko
hokkunoo en duum nde ngoondinnoden Joommen
Iisaa Almasiihu ndeen, ndelle miin wo mi moy?
Yalla mido waawi hadude Laamdo naa?
18 Nde ɓe nannoo dum ndeen, ɓe ndeyyinii, iɓe
njetta Laamdo, iɓe mbi'a:

—Laamɗo tuubinii yimɓe ɓe nganaa Alhuudiyankooɓe du faa keɓa nguurndam ngoongalajam.

No Kabaaru Lobbo waajoraa ley Antiyoki

19 Nde Etiyen waranoo ndeen, goondinɓe torraama faa cankitii. Woɓɓe njehi faa Finisi e Kipirus e Antiyoki. Iɓe mbaajoo Alhuudiyankooɓe tan konngol ngool.
20 Ammaa goondinɓe woɓɓe yuurooɓe Kipirus e Sireene naati Antiyoki ina mbaajoo Kabaaru Lobbo haala Iisaa Joomiraaɗo oon hakkunde Geresankooɓe.
21 Baawɗe Joomiraaɗo ina ngondi e maɓɓe. Yimɓe heewɓe ngoondini, tuubi, ngarti to Joomiraaɗo.
22 Kawrital goondinɓe wonɓe Urusaliima ngaal nani kabaaru gaɗuɗo Antiyoki oon, neli toon Barnabas.
23 Nde oon yottinoo de yi'i e maɓɓe moyyere Laamɗo fu, seyii, tindini ɓe fuu ɓe tinnoo, ɓe tabita e Joomiraaɗo e ɓerɗe laaɓuɗe.
24 Barnabas wo gorko lobbo, kebbinaaɗo Ruuhu Ceniiɗo e goondinal. Jamaa keewɗo goondini Joomiraaɗo saabe makko.
25 Caggal ɗuum, Barnabas yehi Tarsus faa filowoo Sool.
26 Nde o yiitunoo ɗum ndeen, o yaari ɗum Antiyoki. Ɓe ngondi e kawrital goondinɓe wonɓe toon ɓeen hitaande hiɓɓunde, ɓe njanngini yimɓe heewɓe. Taalibaaɓe wonɓe Antiyoki ɓeen artii fuu wi'eede Almasiyankooɓe.
27 E balɗe ɗeen, annabaaɓe ley goondinɓe yuurii Urusaliima ngari Antiyoki.

28 Gooto maɓɓe bi'eteeɗo Agabus, ummii, darii,
holliri saabe Ruuhu rafo manngo waɗan ley
laamu Roma fuu. (Wooɗi, rafo ngoon waɗii e
laamu kaananke mawɗo bi'eteeɗo Kalawdiyus.)*
29 Taalibaaɓe ɓeen anniyii hawrundurde
mballa, mono fuu ko waawi, faa ɓe nelda
sakiraaɓe maɓɓe wonɓe Yahuudiya ɓeen.
30 Ɓe ngaɗi ɗum, ɓe nuldi mballa kaan e juuɗe
Barnabas e Sool faa kokkowa mawɓe kawrital
Urusaliima.

12

No goonɗinɓe torriraa

1 Wakkati oon, kaananke bi'eteeɗo Hirudus
fuɗɗi torrude woɓɓe ley kawrital goonɗinɓe ngaal.
2 O yamiri Yaakuuba sakiike Yuhanna oon
wardee kaafaahi.
3 Nde o yiinoo iɗum weli Alhuudiyankooɓe
ndeen, o nanngi Piyeer du. Ɗum hawri e wakkati
iidi buuru mo wattaaka rabilla.
4 Nde o nanngunoo Piyeer ndeen, o ommbi ɗum
ley kasu. O yamiri pecce sordaasiiɓe nay loom-
tundura e haybugol ɗum, fedde fuu yimɓe nayo.
O anniyii yaarude ɗum yeeso yimɓe fuu, si iidi
Faltagol tilake.
5 Ɗum waɗi de Piyeer haybaa e ley kasu nguun,
ammaa kawrital goonɗinɓe ngal selaay nyaa-
ganaade mo Laamɗo.

---

* **11:28** Kalawdiyus wo kaananke Roma mawɗo njoyaɓo. O laa-
make hakkunde duuɓi 41 e 54 caggal rimeede Iisaa. Taariki
jamaanu oon ina holla rafo manngo waɗii ley laamu Roma fuu
hakkunde duuɓi 46 e 48 caggal rimeede Iisaa.

6 Nde Hirudus anniyinoo yaarude mo sariya
ndeen, jemma oon imo ɗaanii hakkunde sor-
daasiiɓe ɗiɗo, imo haɓɓiraa callali ɗiɗi. Ndaarooɓe
woɓɓe du ina kayba dammbugal kasu ɗoon.
7 Wakkati oon, maleyka Joomiraaɗo wari to
makko, annoora yayni ley suudu nduun. Maleyka
meemi mo, findini mo, wi'i:
—Umma law!
Ndeen callali ɗiin kaɓɓitii, yuwi e juuɗe makko,
caami.
8 Maleyka oon wi'i mo:
—Haɓɓa kaɓɓorgol maa, ɓorna paɗe maa.
Piyeer waɗiri noon. Maleyka oon wi'i mo:
—Waana suddamaare maa, njokkaa kam.
9 Piyeer wurtii, jokki mo, de o faamaay ko ma-
leyka oon waɗata ɗuum wo goonga. Imo miiloo
wo o yi'u ɗum ley holleede.
10 Ɓe paltii kayboowo arandeejo oon e ɗiɗaɓo
fuu. Ɓe njottii dammbugal njamndi naarrugal
ngalluure ndeen. Ngal omtanii hoore maggal
yeeso maɓɓe. Ɓe njalti, ɓe njokki laawol ngool.
Wakkati oon, maleyka oon seedi e makko.
11 Hakkillo Piyeer warti, wi'i:
—Joonin mi tannyorii Joomiraaɗo nuli maleyka
muuɗum, faa hisina kam e junngo Hirudus e ko
Alhuudiyankooɓe njelinoo faa mi waɗee fuu.
12 Nde o faamunoo ko waɗi fu, o yehi suudu
Mariyama, inna Yuhanna bi'eteeɗo Marku. Toon
yimɓe heewɓe kawriti ina ngaɗa du'aare.
13 Nde Piyeer gokkinoo dammbugal galle toon
ndeen, golloowo debbo bi'eteeɗo Roda ɓattitii faa
ndaara wo moy.

14 Nde o annditinnoo daande Piyeer ndeen,
o yeggiti omtude dammbugal ngaal no o foti
seyaade. O doggi, o naatowi, o humpiti ɓe wo
Piyeer darii dammbugal toon.
15 Ɓe mbi'i mo:
—A kaaŋaaɗo!
Ammaa imo heddii siinude sikke walaa wo ɗum
Piyeer. Ɓe mbi'i katin:
—Ɗum wo maleyka makko.
16 De ɗum fuu Piyeer ina heddii ina gokkoo. Nde
ɓe udditinnoo, ɓe njiinoo mo ndeen, ɗum haaynii
ɓe sanne.
17 O huncani ɓe junngo faa ɓe ndeyyinoo, o fil-
lanii ɓe no Joomiraaɗo yaltiniri mo kasu, o wi'i:
—Kaalanee ɗum Yaakuuba, kam e sakiraaɓe
woɓɓe ɓeen.
Caggal ɗuum, o yalti, o yehi nokku goɗɗo.
18 Nde weetunoo fu, fitina mawɗo ummii
hakkunde sordaasiiɓe ɓeen. Iɓe yamundura noy
Piyeer waɗi.
19 Hirudus yamiri ɓe piloo ɓe nannga mo, am-
maa ɓe njiitaay mo. Ndelle o yami ndaarooɓe
ɓeen ko laatii, de o yamiri ɓe mbaree. Caggal
ɗuum, Hirudus jippii Yahuudiya, yehi Kaysariya
jooɗowii toon.

No Hirudus maayiri maayde bonnde

20 Hirudus tikkani yimɓe Tirus e Sidon. De
yimɓe ɓeen kaa muuyaay noon, sabo wo leydi
makko ndiin ɓe keɓata nyaamdu. Ndelle ɓe
ndawridi, ɓe nuli woɓɓe nyaagoo faa ɓe ndewra
e makko. Ɓe paamiri e Bilastus dawranoowo
gollooɓe kaananke.

21 Ɓe itti nyalaande faa ɓe kaalda e Hirudus
kaananke oon. Nde nyannde ndeen yottinoo fu,
o ɓornii kaddule kaananke, o jooɗii dow jooɗorgal
laamu, o haaldi e maɓɓe.
22 Yimɓe ɓeen peekii, mbi'i:
—Ɓum wo daande laamɗo, wanaa daande
neɗɗo!
23 Wakkati oon fu, maleyka Joomiraaɗo fiyi
Hirudus, sabo o hokkitaay Laamɗo teddeengal
muuɗum. O yumi gilɗi, o maayi.
24 Ammaa konngol Laamɗo ngool ina yaara
yeeso, ina ɓeyda sankitaade.
25 Nde Barnabas e Sool tilinoo e golle muɓɓen
Urusaliima fu, ɓe njeccodii e Yuhanna bi'eteeɗo
Marku.

Jahaangal Pool aranal

13

No Barnabas e Pool nuliraa faa ngolla golle Laamɗo

1 Annabaaɓe e jannginooɓe ina ngoni ley
kawrital goonɗinɓe gonngal Antiyoki ngaal.
Kamɓe ngoni Barnabas e Simeyon noddirteeɗo
Ɓaleejo e Lukiyus mo Sireene e Manahen,
mawnidinɗo e Hirudus hooreejo leydi oon, kam e
Sool.
2 Nyannde gomma iɓe teddina Joomiraaɗo tawi
iɓe ngondi e suumayeere, ndeen Ruuhu Ceniiɗo
wi'i ɓe:
—Cenndanee kam Barnabas e Sool saabe gollal
ngal noddirmi ɓe ngaal.

3 Caggal suumayeere e du'aare maɓɓe, ɓe njowi
juuɗe maɓɓe e dow yimɓe ɗiɗo ɓeen, ɓe nuli
ɗum'en.
4 Nii Ruuhu Ceniiɗo nuliri ɓe. Ɓe njehi Se-
lewkiya, ɓe naati laana maayo manngo ɓe ponndii
ruunde* Kipirus.
5 Nde ɓe njottinoo Salamis dow ruunde
ndeen, ɓe mbaajii konngol Laamɗo ley cuuɗi
Alhuudiyankooɓe baajorɗi. Yuhanna bi'eteeɗo
Marku ina wondi e maɓɓe, ina walla ɓe.
6 Ɓe peyyiti ruunde ndeen faa ɓe njottii ngal-
luure wi'eteende Pafos. Toon ɓe tawi daggada
Alhuudiyanke bi'eteeɗo Bar-Iisaa, biitotooɗo wo
annabaajo.
7 Wo o howruujo kaananke bi'eteeɗo Sergiya
Pool. Oon wo jom hakkillo. O noddi Barnabas e
Sool sabo imo yiɗi nanude konngol Laamɗo.
8 Ammaa Elimas mo inndem fiirtata «daggada»
oon salake ɓe. Imo filoo bonnitinde goonɗinal
kaananke oon.
9 Ndeen Sool bi'eteeɗo Pool, kebbinaaɗo Ruuhu
Ceniiɗo, ndaari mo faa wooɗi,
10 wi'i:
—Ɓii Ibiliisa! Aan keewɗo jamba e hiila, ganyo
ko laaɓi fuu! A selataa oonyude laabi Joomiraaɗo
ponnditiiɗi naa?
11 Joonin jukkungo Joomiraaɗo saaman e
maaɗa, a wuman, a yi'ataa naange faa sarɗi†
oon yottoo.
Wakkati oon ni, gite makko cuddini, ɗe niɓɓi.
Imo memmemta, imo filoo ɗowoowo.

---

* **13:4** Ruunde wo leydi tummbiindi hakkunde maayo manngo.
† **13:11** sarɗi wo wakkati podanooɗo.

12 Nde kaananke oon yi'unoo ko waɗi ɗuum
ndeen, goonɗini Iisaa. Waaju haala Joomiraaɗo
kaan haaynake ɗum.

No Pool waajorii ley ngalluure Antiyoki

13 Pool e yaadiraaɓe muuɗum naati laana
maayo manngo, ndilli Pafos, njottii Perge ley
leydi Pamfiliya. Ɗoon Yuhanna bi'eteeɗo Marku
seedi e maɓɓe, yeccii Urusaliima.
14 Ɓe ndilli Perge, ɓe ngari Antiyoki ley leydi
Pisidiya. Ɓe naati waajordu nyalaande fowte-
teende, ɓe njooɗii.
15 Caggal janngeede Tawreeta Muusaa e dewte
annabaaɓe, hooreeɓe waajordu nduun neli ɓe
noddee ɓe ngara yeeso muɓɓen. Ɓe mbi'i:

—Sakiraaɓe, si oɗon njogii haala cemmbinooha
yimɓe ɗo fu, kaalee.

16 Pool ummii, hunci junngo muuɗum faa ɓe
kakkilana ɗum, wi'i:

—Israa'iilankooɓe e hulɓe Laamɗo woɓɓe, ketti-
nee:
17 Laamɗo Israa'iilankooɓe oon suɓake maami-
raaɓe meeɗen, teddinii lenyol maɓɓe nde ngol
hoɗoynoo leydi Misira ndeen. O yaltiniri ɓe toon
baawɗe makko.
18 O munyanii‡ ɓe ley ladde faa waɗi duuɓi ca-
panɗe nay.
19 Caggal ko o halki lenyi jeɗɗi e ley leydi
Kanaana, o hokki ndi yimɓe makko ndona ndi.
20 Ko ɓe ngoni ley Misira faa warde ko ɓe naati
leydi Kanaana fu waɗii hono duuɓi keme nay e

‡ **13:18** Won binndi bi'uɗiO nyaamnii ɓe.

capanɗe joy. Caggal ɗuum, o hokki ɓe sarotooɓe faa jamaanu annabi Samuwiila.

21 Nde ɗum faltinoo ndeen, ɓe nyaagii Laamɗo hokka ɓe kaananke. Laamɗo hokki ɓe Sawulu ɓii Kis yuuruɗo e lenyol Benyamin. Oon laamii ɓe duuɓi capanɗe nay.

22 Ndeen Laamɗo ɓorti Sawulu, hokki Daawda laamu. O haali kabaaru muuɗum, o wi'i: «Mi heɓii Daawda ɓii Yesa gorko belnoowo ɓernde am, gaɗoowo muuyɗe am fuu.»

23 E yuwdi makko Laamɗo wurtini Iisaa, kisinoowo Israa'iila no aadorinoo noon.

24 Fadde Iisaa warude, Yaayaa waajake yimɓe Israa'iila fuu tuuba, lootee lootagal batisima.

25 Katin, nde Yaayaa timminannoo golle muuɗum ndeen, wi'i ɓe: «Mi wanaa mo miiloton ngonumi oon. Ammaa ina woodi garoowo caggal am, mo mi fotaay fay e haɓɓitinde ɓoggi paɗe muuɗum.»

26 Sakiraaɓe, onon yuwdi Ibrahiima e hulɓe Laamɗo woɓɓe, wo enen nuldaa kabaaru kisinoowo o.

27 Sabo wonɓe Urusaliima ɓeen e hooreeɓe muɓɓen fuu annditaay Iisaa. Katin du ɓe paamaay haalaaji annabaaɓe janngeteeɗi nyalaande fowteteende fuu. Annabaaɓe ɓeen mbi'ii Iisaa sarete. Ko ɓe carii mo ɗuum, ɓe tabintinii haalaaji ɗiin.

28 Fay si taweede ɓe keɓaay daliili fuu no ɓe mbarda mo, ɓe nyaagake Pilaatu o waree.

29 Nde ɓe ngollunoo ko Binndi ɗiin mbi'i e makko ɗuum faa hiɓɓi ndeen, ɓe njippini mo e leggal palaangal, ɓe ngaɗi mo e saabeere.

30 Ammaa Laamɗo iirtinii mo.

31 Balɗe keewɗe o ɓangani wondunooɓe e
makko ɓeen gilla Galili faa Urusaliima. Ɓeen
ngoni seedantooɓe mo yeeso yimɓe joonin.
32 Minen, miɗen ngaddana on Kabaaru Lobbo:
ko Laamɗo aadaninoo maamiraaɓe meeɗen
ɗuum,
33 yottinanii en, enen taaniraaɓe muɓɓen. O
waɗii ɗum e ley ko o iirtini Iisaa. Noon winndiraa
ley jimol Jabuura suura ɗiɗi:
«Wo a ɓiyam, hannden mi laatake Baaba maa.»§
34 Katin du, Laamɗo iirtinii mo e hakkunde
maayɓe, accaay ɓanndu makko nyoli. Noon haal-
dunoo nde wi'unoo:
«Mi hokkan on barkeeji ceniiɗi ɗi mbonataa,
ɗi podaninoomi Daawda ɗiin.»*
35 Ɗum waɗi de o wi'i e Jabuura suura goɗɗo:
«A accataa Ceniiɗo maa nyola.»†
36 Daawda gollii ko Laamɗo muuyi golla e ja-
maanu muuɗum. Caggal ɗuum, o maayi. Ɓanndu
makko hawrunduraa e maamiraaɓe makko, ndu
nyoli.
37 Ammaa mo Laamɗo iirtini oon nyolaay.
38 Sakiraaɓe, anndee wo saabe makko de
mbaajaɗon yaafeede hakkeeji.
39 Tawreeta Muusaa waawaa waɗude neɗɗo pon-
ndditiiɗo. De kanko kaa, goonɗinɗo mo fuu, o
ndaardan ɗum ponnditiiɗo.
40 Ɗum le, kaybee taa ko annabaaɓe cappinoo
ɗuum hewtoo on:
41 «Onon jalnortooɓe golle am, ndaaree,
de ɗum haaynoo on, de kalkon!

§ **13:33** Jabuura 2.7. * **13:34** Esaaya 55.3. † **13:35** Jabuura 16.10.

Sabo mi waɗan goɗɗum e ley wakkati mooɗon,
mo on ngoonɗintaa fay si neɗɗo haalannoo
on.»‡
42 Caggal Pool e Barnabas njaltii waajordu
nduun, jamaa oon nyaagii ɓe ɓe ngarta fowte-
teende waroore, faa ɓe njaha yeeso e waaju
maɓɓe.
43 Caggal ko kawrital ngaal waɗi ɗuum, Alhu-
udiyankooɓe heewɓe e naatuɓe e diina muɓɓen
njokki Pool e Barnabas. Ɓeen ɗiɗo fuu ina kaalda
e maɓɓe, ina tindina ɓe ɓe keddoo e moyyere
Laamɗo.
44 Fowteteende jokkunde ndeen, yimɓe ngal-
luure ndeen fuu kawriti faa kettinoo konngol
Laamɗo.
45 Ammaa nde Alhuudiyankooɓe ɓeen njiinoo
jamaa oon ndeen, kiram naati ɓe. Iɓe njedda ko
Pool waajotoo ɗuum, iɓe njenna ɗum.
46 Ndeen Pool e Barnabas kaaldirani ɓe tanny-
oral, mbi'i:
—Waajibi onon min artotoo haalande konngol
Laamɗo ngol. Ammaa saabe on paɗɗii ngol, on
ndaardaay ko'e mooɗon oɗon poti heɓude ngu-
urndam nduumiiɗam, min njahan to yimɓe ɓe
nganaa Alhuudiyankooɓe.
47 Sabo inan ko Joomiraaɗo yamiri min:
«Mi darnii ma faa laatanoɗaa lenyi ɗiin annoora,
faa kisinaa haddi adunaaru ndu fuu.»§
48 Nde yimɓe lenyi goɗɗi ɗiin nannoo haalaaji
ɗiin ndeen, ceyii, teddini konngol Joomiraaɗo
ngool. Ɓe Laamɗo suɓanii nguurndam ndu-
umiiɗam ɓeen fuu ngoonɗini.

‡ **13:41** Habakuk 1.5. § **13:47** Esaaya 49.6.

49 Konngol Joomiraaɗo ngool sankitii e leydi
ndiin fuu.
50 Ammaa Alhuudiyankooɓe ɓeen ummini
hakkillooji rewɓe rewooɓe Laamɗo saahiiɓe, kam
e mawɓe ngalluure ndeen. Ɓe ummini torra dow
Pool e Barnabas, ɓe ndiiwi ɗum'en leydi maɓɓe.
51 Kam'en du piɗɗi colla koyɗe muɓɓen e maɓɓe,
de njehi Ikoniya.
52 Taalibaaɓe ɓeen kebbinaa seyo e Ruuhu
Ceniiɗo.

14

No Pool e Barnabas mbaajorii ley wuro Ikoniya

1 Ley Ikoniya du Pool e Barnabas naati e ley
waajordu Alhuudiyankooɓe. Ley ko ɓe mbaa-
jii ɗuum, Alhuudiyankooɓe e yimɓe lenyi goɗɗi
heewɓe ngoonɗini.
2 Ammaa Alhuudiyankooɓe saliiɓe goonɗinde
ɓeen ummini hakkillooji lenyi goɗɗi, mbonni
ɓerɗe muɓɓen faa mbanya sakiraaɓe goonɗinɓe
ɓeen.
3 Ammaa ɗum fuu haɗaay ɓe ɓooyude toon,
iɓe mbaajoroo haala Joomiraaɗo cuusal, iɓe kolla
hinney Joomiraaɗo. Yimɓe ɓeen annditii ko ɓe
mbaajotoo ɗuum wo goonga, sabo Laamɗo hokki
ɓe baawɗe waɗude maandeeji kaayniiɗi e golleeji
kaayniiɗi.
4 Yimɓe wuro ngoon peccii: woɓɓe keedani Al-
huudiyankooɓe, woɓɓe du keedani nulaaɓe ɓeen.
5 Yimɓe lenyi goɗɗi e Alhuudiyankooɓe e ardiiɓe
muɓɓen anniyii torrude ɓe e wardude ɓe kaayɓe.

6 Nde ɓe maatunoo ɗum ndeen, ɓe ndoggani
Listara e Derbe e gure seraaji muɓɓen ley leydi
Likoniya.
7 Toon du iɓe mbaajoo Kabaaru Lobbo oon.

No Pool e Barnabas mbaajorii ley wuro Listara

8 Ley Listara ɗoon ina woodi gorko bonnguujo,
dimdaaɗo e bonngaaku. Abada o yahaay e koyɗe
makko.
9 Imo hettinii waaju Pool. Pool ndaari mo, yi'i o
goonɗinii faa imo waawi danneede,
10 haali semmbe, wi'i:
—Umma, dara e koyɗe maa!
Gorko oon gurbitii, darii, ina yaha.
11 Nde yimɓe ɓeen njiinoo ko Pool waɗi ɗuum
ndeen, mbulli, mbi'i e ley haala Likoniya'en:
—Alla'en njippake dow meeɗen, na nanndink-
inii e yimɓe!
12 Ɓe inndiri Barnabas «Jewus», ɓe inndiri Pool
du «Hermes»,* sabo Pool wonnoo kaaloowo.
13 Suudu tooru maɓɓe wi'eteendu Jewus ina
woni yaasin ngalluure toon. Almaami oon
yuuri toon waddi ga'i maysiniraaɗi pinndi to
dammbuɗe narruɗe ngalluure toon. Kanko e
yimɓe ɓeen ina njiɗi waɗude ɗi kirsamaaji.
14 Ammaa nde Barnabas e Pool nannoo ɗum
ndeen, ɗum metti ɗum'en faa ceeki kaddule
muɓɓen, kenyanii jamaa oon ina peekoo,
15 ina mbi'a:
—Worɓe, ɗume ngaɗoton ɗo? Minen du min
yimɓe hono mooɗon. Miɗen mbaajoo Kabaaru

---

* **14:12** E ley diina Geresankooɓe Jewus woni hooreejo tooruuji, Hermes woni nelaaɗo majji.

Lobbo oon faa tuubon, celon golleeji ɓoli ɗi, ngarton e Laamɗo buurɗo, taguɗo kammu e leydi e maayo manngo e ko woni e muɓɓen fuu.
16 E jamaanuuji paltiiɗi ɗiin o accii lenyi fuu njokka laabi muɓɓen.
17 E ɗum fuu, imo golla ko wooɗi faa ɗum seedanoo mboodirka makko. Imo tomnana on yuwoonde, imo ɓenndinana on nyaamri e wakkati muuɗum. Imo waaltinira hakkillooji mon nyaamdu e seyo.
18 No Pool e Barnabas mbaajorii nii fu, faa hannden wo e semmbe kaɗiri jamaa oon hirsande ɗum'en ga'i ɗiin.
19 Caggal ɗuum, Alhuudiyankooɓe yuuri Antiyoki e Ikoniya. Ɓe keɓi hakkillooji yimɓe ɓeen faa limni Pool kaaye. Ɓe ndaasi ɗum, ɓe njoppowi ɗum faa caggal wuro ngoon, sabo ɓe miilii wo maayɗo.
20 Ammaa nde taalibaaɓe ɓeen ngarnoo piilii mo ndeen, o ummii, o soyyitii ley wuro ngoon.

No Pool e Barnabas njeccorii Antiyoki

Jaango majjum, o yaadi e Barnabas wuro wi'eteengo Derbe.
21 Nde ɓe mbaajinoo toon Kabaaru Lobbo fu, yimɓe heewɓe laatii taalibaaɓe Iisaa. Caggal ɗuum, ɓe njeccii Listara e Ikoniya, kam e Antiyoki.
22 Iɓe ɓeydana taalibaaɓe semmbe, iɓe tindina ɗum'en keddoo e goondinal, iɓe mbi'a:
—Sanaa tampen tampiriiji keewɗi fadde men e naatude laamu Laamɗo.
23 E ley kawrite goondinɓe ɗeen fuu, ɓe cuɓanii ɗum'en mawɓe. Caggal ɗuum, ɓe cuumii, ɓe ndu'ii,

ɓe kalfini ɗum'en Joomiraaɗo mo ɓe ngoonɗini oon.
24 Nde ɓe ceekunoo leydi Pisidiya ndeen, ɓe ngari leydi Pamfiliya.
25 Ɓe mbaajii konngol ngol ley wuro Perge. Caggal ɗuum, ɓe njippowii Ataliya.
26 Toon ɓe naati laana maayo manngo, ɓe pornyii Antiyoki ɗo ɓe kalfinanoo moyyere Laamɗo faa ɓe ngolla gollal ngal ɓe tilii ngaal.
27 Nde ɓe njottinoo ndeen, ɓe kawrunduri yimɓe kawrital goonɗinɓe ngaal, ɓe kaalani ngal no Laamɗo nawtorii ɓe, no o omtirani yimɓe ɓe nganaa Alhuudiyankooɓe dammbugal goonɗinal.
28 Ɓe keddii ɗoon faa ɓooyti, iɓe ngondi e taalibaaɓe ɓeen.

15

Haala kawrital gaɗaangal Urusaliima

1 Yimɓe woɓɓe yuuri Yahuudiya ngari Antiyoki, ina njanngina sakiraaɓe ɓeen, ina mbi'a:
—Si on taadiraaka hono no Muusaa wi'iri noon fu, on kisataa.
2 Pool e Barnabas pooɗunduri e maɓɓe, ndukidi e maɓɓe faa tiiɗi. Ndelle ɓe tabintini nelde Pool e Barnabas e yimɓe woɓɓe faa Urusaliima, ɓe kaaldowa e nulaaɓe e mawɓe goonɗinɓe ɓeen dow majjum.
3 Ndelle kawrital goonɗinɓe ngaal neli ɓe. Ɓe peyyiti leyɗe Finisi e Samariya, iɓe kaalana goonɗinɓe toon haala tuubugol yimɓe ɓe nganaa Alhuudiyankooɓe. Ɗum laatanii sakiraaɓe ɓeen fuu seyo manngo.

4 Nde ɓe njottinoo Urusaliima ndeen, kawrital
goondinɓe ngaal e nulaaɓe e mawɓe ɓeen njaɓɓii
ɓe. Ɓe kaalani ɗum'en ko Laamɗo gollitiri ɓe.
5 Ammaa woɓɓe ley goondinɓe jeyaaɓe e fedde
Farisa'en ummii, mbi'i:
—Waajibi ɓe taadee, ɓe njamiree jokkude
Tawreeta Muusaa.
6 Nulaaɓe e mawɓe ɓeen kawriti faa ndaara
haala kaan.
7 Caggal ko haalaaji ɗiin keewii, Piyeer ummii,
wi'i ɓe:
—Sakiraaɓe, oɗon anndi Laamɗo suɓake kam
e ley mooɗon gilla ko ɓooyi. O suɓake kam faa
mi waajoo Kabaaru Lobbo oon hakkunde yimɓe
ɓe nganaa Alhuudiyankooɓe, faa ɓe nana, ɓe
ngoondina.
8 Laamɗo anndudo ɓerde oon hollii jaɓanii ɓe,
nde hokkunoo ɓe Ruuhu Ceniiɗo hono no meeɗen
ni.
9 Walaa fuu ko o senndiri en e maɓɓe, e ley ko o
laaɓiniri ɓerde maɓɓe e goondinal.
10 Joonin, ko waɗi de oɗon ndaartindoo
Laamɗo? Oɗon njowa e taalibaaɓe ɓeen
donngal ngal enen e maamiraaɓe meeɗen fuu
en mbaawaay ronndaade.
11 A'aa. Wo moyyere Joomiraaɗo meeɗen Iisaa
de tannyorɗen hisineede. Hono noon kamɓe du.
12 Kawrital ngaal fuu deyyinii siw, ina hettinii
ko Barnabas e Pool pillotoo no Laamɗo hokkiri
ɗum'en waɗude maandeeji kaayniiɗi e kaayeefiiji
hakkunde lenyi goddi.
13 Nde ɓe kettinnoo haalaaji ɗiin faa wooɗi fu,
Yaakuuba ɓeydi haala, wi'i:
—Sakiraaɓe, kettinanee kam!

14 Simon humpitii en no Laamɗo artorii hakkilande yimɓe ɓe nganaa Alhuudiyankooɓe, faa waɗa ɗum'en yimɓe muuɗum.
15 Ɗum hawrii e haalaaji annabaaɓe ɗiin, hono no winndiraa ni:
16 «Joomiraaɗo wi'i:
Caggal ɗuum, mi wartan,
mi nyiɓtoo suudu Daawda saamundu nduun,
mi fonndita ko boni e mayru,
mi darna ndu katin,
17 faa yimɓe heddiiɓe fuu tewta Joomiraaɗo,
lenyi ɗi noddammi fuu, faa laatoo yimɓe am.
18 Joomiraaɗo tabintinɗo kulle ɗe anndunoo
waɗan gilla arande, kam wi'i noon.»*
19 Ɗum saabii miin kaa ko nji'umi, taa tiiɗinanen lenyi goɗɗi tuubuɗi ngarti e Laamɗo ɗiin.
20 Ammaa mbinndanen ɓe ɓe ndeentoo e ko tooruuji tuunini e jeenu e nyaamude ko saaɗi e nyaamude yiiyam.
21 Gilla e jamaanuuji ɓooyɗi, Tawreeta Muusaa ina jannginee ley gure ɗeen fuu, iɓe njannga ɗum nyalaande fowteteende fuu ley cuuɗi baajorɗi.

Haala ɓataaki yaade to goonɗinɓe ɓe nganaa Alhuudiyankooɓe

22 Ndeen nulaaɓe ɓeen e mawɓe e kawrital goonɗinɓe ngaal fuu paamiri faa cuɓoo worɓe e ley muɓɓen faa nela ɗum'en Antiyoki, ɓe njaada e Pool e Barnabas. Ɓe cuɓii Yahuuda bi'eteeɗo Barasaba, kam e Silas. Ɗiɗo ɓeen fuu wo ardiiɓe ley sakiraaɓe goonɗinɓe.
23 Inan ɓataaki ki ɓe kokki ɗum'en:

---

* **15:18** Amos 9.11-12.

Minen sakiraaɓe moodon nulaaɓe e mawɓe,
miden njowta on, onon sakiraaɓe amin lenyi
goddi gondi Antiyoki e Siiriya e Silisi.
24 Min nanii yimɓe yuuruɓe to amin met-
tinirii ɓerde moodon haalaaji, njiiɓii hakkillooji
moodon. Minen le, min njamiraay ɓe.
25 Min ndawridii, min paamiri min cuɓoo
worɓe faa min nela dum'en to moodon, ɓe njaada
e yigiraaɓe amin horsuɓe Barnabas e Pool,
26 farritinɓe† yonkiiji muɓɓen saabe Joommen
Iisaa Almasiihu.
27 Ɗum wadi de min neli Yahuuda e Silas,
paamina on ko min mbinndi e moodon duum
hunnduko e hunnduko.
28 Minen e Ruuhu Ceniido, min anniyake taa
min njowa on doŋle teddude si wanaa ko tilsi
duum:
29 ndeentodon e kirsanaadi tooruuji e yiiyam e
ko saadi e jeenu. Si on ndeenii ko'e moodon e kujje
de, on ngadii ko woodi. Laamdo reena en!

30 Woodi, ɓe kokkaa laawol, ɓe njehi Antiyoki.
Nde ɓe njottinoo ndeen, ɓe kawrunduri kawrital
goondinɓe ngaal, ɓe kokki ngal ɓataaki kiin.
31 Nde ɓeen janngunoo ki ndeen, ceyii sabo
haalaaji diin cemmbinii ɓerde muɓɓen.
32 Yahuuda e Silas wo annabaaɓe. Ɓe mbaal-
tiniri ɓerde sakiraaɓe e haalaaji keewdi, ɓe cemm-
bini dum'en.
33 Nde ɓe ɓooytunoo toon seeda fu, ɓe ceedi e
sakiraaɓe ɓeen e dow jam, ɓe njeccii to nelnooɓe
ɓe toon. [

† **15:26** Farritaade wo rafi reenude yonki muudum.

34 De Silas, kam kaa, heddii toon.]‡
35 Pool e Barnabas keddii ley Antiyoki ɗoon.
Kam'en e woɓɓe heewɓe ina njanngina ina mbaa-
joo konngol Joomiraaɗo.

Jahaangal Pool ɗiɗaɓal

No Pool e Barnabas ceediri

36 Caggal balɗe seeɗa, Pool wi'i Barnabas:
—Njeccoɗen e gure ɗe mbaajinoɗen konngol
Joomiraaɗo ɗeen fuu, njippanoɗen sakiraaɓe
meeɗen ɓeen, ndaaren no ɓe ngorri.
37 Barnabas ina yiɗi ɓe njaada e Yuhanna
bi'eteeɗo Marku.
38 De Pool kaa muuyaay ɓe njaada e gorko oon,
sabo oon seediino e maɓɓe Pamfiliya, yaadaay e
maɓɓe faa gollida e maɓɓe.
39 Barnabas e Pool luuri faa ceedi. Mono e
maɓɓe fuu suɓii neɗɗo goɗɗo. Barnabas yaadi
e Marku, naati laana maayo, fonndii ruunde§
Kipirus.
40 Pool du suɓii yaadude e Silas. Sakiraaɓe ɓeen
kalfinii ɓe e hinney Joomiraaɗo de ɓe ndilli.
41 Ɓe ndewi leyɗe Siiriya e Silisi, iɓe cemmbina
kawrite goondiɓe ɗeen.

16

No Timote yaadi e Pool e Silas

1 Pool wari Derbe. Caggal ɗuum, o yottii Listara.
Goondiɓo bi'eteeɗo Timote ina tawaa ɗoon. Inni-
iko wo Alhuudiyanke goondiɓo, de baabiiko wo
neɗɗo yuuruɗo Geres.

---

‡ **15:34** E ɗereeji ɓooyɗi, goɗɗi ngalaa aaya 34. § **15:39** Ruunde wo leydi tummbiindi hakkunde maayo manngo.

2 Sakiraaɓe wonɓe Listara e Ikoniya ɓeen ina
ceedanoo mo wo o lobbo.
3 Pool ina yiɗi faa o yaada e muɓɓen.
Ndelle yaari mo faa o taadee tafon, sabo
Alhuudiyankooɓe wonɓe e leyɗe ɗeen ɓeen fuu
ina anndi baabiiko wo yuuruɗo Geres.
4 Ley gure ɗe ɓe peyyiti ɗeen, iɓe njottinana
goonɗinɓe jamirooje ɗe nulaaɓe e mawɓe wonɓe
Urusaliima ɓeen kolli ɓe njokka.
5 Hono noon, kawrite goonɗinɓe ɗeen ina
ɓeydoo semmbe ley goonɗinal, ina ɓeydoo
heewude nyannde fuu.

No Pool noddiraa Makedoniya

6 Ruuhu Ceniiɗo haɗi ɓe waajaade konngol ngol
ley Aasiya. Saabe majjum ɓe ndewi leydi Firigiya
e leydi Galaatiya.
7 Nde ɓe ngarnoo keerol Misiya ndeen, ɓe pilii
yaade Bitiniya, ammaa Ruuhu Iisaa accaay ɓe
naata.
8 Saabe ɗuum, ɓe paltii Misiya, ɓe naati e wuro
wi'eteengo Torowas.
9 Jemma oon, Pool heɓi holleede. O yi'i gorko
Makedoniyanke ina darii, ina nyaagoo mo ina
wi'a:

—Ngaraa Makedoniya, mballaa min!

10 Nde Pool yiinoo ko hollaa ɗum ndeen, wakkati
oon ni, filii yahude Makedoniya. Min tannyorii
Laamɗo noddii min faa min mbaajoo ɓe Kabaaru
Lobbo.

No Lidiya goonɗiniri waaju Pool ley Filipi

11 Hono noon, min naati laana maayo yuuruka
Torowas, min ponndii ruunde Samotaras. Jaango
majjum, min ponndii Neyapolis.
12 Min yuwi ɗoon, min ponndii Filipi. Filipi
wo ngalluure mawnde e leydi Makedoniya nde
Romankooɓe ndawranta. Min ngaɗi balɗe seeɗa
ɗoon.
13 Nyalaande fowteteende, min njaltiri wuro
ngoon hedde daande maayo to min miili Alhu-
udiyankooɓe na mboownoo waɗude du'aare. Min
tawi ɗoon rewɓe ina kawriti. Min njooɗii, min
mbaajii ɓe.
14 Gooto maɓɓe wo debbo jokkuɗo Laamɗo
bi'eteeɗo Lidiya. Wo o connoowo kaddule
boɗeeje, jeyaaɗo ngalluure wi'eteende Tiyatira.
Imo hettindii waaju oon, de Joomiraaɗo omti
ɓernde makko faa o jaɓa ko Pool waajotoo ɗuum.
15 Kanko e koreeji makko fuu ɓe lootaa lootagal
batisima. Caggal ɗuum, o nyaagii min, o wi'i:
—Si oɗon tiigorii kam mi goonɗinɗo Joomiraaɗo
fu, ngaree suudu am, mbeeranon kam.
O tilsinani min faa min njaɓi.

No Pool e Silas ŋgattiraa ley kasu

16 Nyannde wootere miɗen njaha to nokkuure
waɗirde du'aare. Korɗo gonduɗo e ginnaaru
hawriti e amin. Wo o ji'oowo ko warata. Joomi-
raaɓe makko keɓii kaalisi keewɗo e ndaggadaaku
makko nguun.
17 O jokki min, minen e Pool, imo feekoo, imo
wi'a:
—Yimɓe ɓe wo gollanooɓe Laamɗo Toowɗo! Iɓe
mbaajoo on laawol kisindam!

18 Balɗe keewɗe imo waɗa noon faa ɓernde Pool
ummii, hucciti e makko, wi'i ginnaaru nduun:
—Saabe Iisaa Almasiihu, yaltu e debbo o!
Ginnaaru nduun yalti wakkati oon pay.
19 Nde joomiraaɓe korɗo oon paamunoo laawol
muɓɓen hemrude ceede e makko timmii fu, nan-
ngi Pool e Silas, ndaasi ɗum'en ngaddi faa ley
luumo yeeso sarotooɓe wuro ngoon.
20 Ndeen ɓe njaari ɗum'en to hooreeɓe, ɓe mbi'i:
—Worɓe ɗiɗo ɓe wo Alhuudiyankooɓe. Iɓe
ngadda baasi e wuro meeɗen ngo.
21 Iɓe mbaajoo al'aadaaji ɗi ndaganaaki en
njaɓen naa ngollen, sabo en Romankooɓe.
22 Jamaa oon ummanii ɓe. Hooreeɓe ɓeen
njamiri ɓe ɓortee kaddule maɓɓe, de ɓe piiree
loosi.
23 Ɓe piyaa faa naawi, ɓe paɗɗaa ley kasu.
Hooreeɓe ɓeen njamiri kayboowo kasu oon hayba
ɓe faa wooɗa.
24 Oon le, nde heɓunoo yamiroore ndeen fu,
nanni ɓe e ley suudu kasu hakkundeeru. O geyyiri
koyɗe maɓɓe geyyelle leɗɗe.
25 Hakkunde jemma oon, Pool e Silas ina ngaɗa
du'aare, ina njimana Laamɗo. Kasunkooɓe woɓɓe
ɓeen du ina kettindanii ɓe.
26 De wakkati gooto, leydi dimmbii dimmbagol
manngol faa joyyinirɗe kasu ɗeen njergii. Wakkati
oon du, dammbuɗe ɗeen fuu omtii, geyyelle ka-
sunkooɓe ɗeen fuu kaɓɓitii.
27 Nde kayboowo oon finnoo de yi'i dammbuɗe
kasu ɗeen ina omtii fu, soorti kaafaahi muuɗum
faa waritoo, miilii kasunkooɓe ɓeen ndoggii.
28 Pool yeewnii faa toowi, wi'i mo:

—Taa waɗu hoore maa ko boni, min fuu ɗo min ngoni!
29 Ndeen kayboowo oon ŋaarii jaynorgol. O doggiri kasu to Pool e Silas ngoni toon, o hippii yeeso muɓɓen, heddii imo diwna.
30 Caggal ɗuum, o wurtini ɓe, o wi'i ɓe:
—Joomiraaɓe, noy kaanumi waɗude faa mi hisa?
31 Ɓe njaabii mo, ɓe mbi'i:
—Goondin Iisaa Joomiraaɗo, ndeen a hisan, aan e koreeji maa fuu.
32 Ɓe mbaajii mo konngol Joomiraaɗo, kanko e koreeji makko fuu.
33 Faa ɓooyti seeɗa, ley jemma oon o yaari ɓe, o lootowi barme maɓɓe. Wakkati oon du o lootaa lootagal batisima, kanko e koreeji makko fuu.
34 O nanni Pool e Silas suudu makko, o hokki ɗum'en nyaamdu. Kanko e koreeji makko fuu ɓe ceyii sabo ɓe keɓii goondinde Laamɗo.
35 Nde weetunoo ndeen, hooreeɓe Romankooɓe neli yimɓe laamu mbi'a kayboowo oon yoppa worɓe ɗiɗo ɓeen.
36 Kayboowo oon haalanowi ɗum Pool, wi'i:
—Hooreeɓe ɓeen nulii njoppeɗon. Mburtee joonin, njehee e jam.
37 Ammaa Pool jaabii, wi'i:
—Ɓe njamirii min piyee yeeso yimɓe tawa min caraaka, fay si min ɗiɗo fuu min Romankooɓe. Ɓe nanni min e kasu. Joonin ɓe njaltiniran min cuncukka naa? Ɓum kaa laatataako. Sanaa kamɓe e ko'e maɓɓe, ɓe ngara ɓe njaltina min!
38 Yimɓe laamu ɓeen kaaltani hooreeɓe Romankooɓe ɓeen haala kaan. Ɓeen kuli nde nannoo Pool e Silas wo Romankooɓe ndeen.

39 Ɓe njehi, ɓe curowi ɗum'en, ɓe mburtini
ɗum'en kasu toon. Ɓe nyaagii ɗum'en ndilla wuro
ngoon.
40 Nde Pool e Silas njaltunoo e kasu ndeen, naati
galle Lidiya. Ɓe nji'i sakiraaɓe ɓeen, ɓe cemmbini
ɓerɗe muɓɓen. Caggal ɗuum, ɓe ndilli.

17

No Pool e Silas mbaajorii ley Tesaloniiki

1 Pool e Silas peyyiti Amfipolis e Apoloni faa
njottii Tesaloniiki. Ina woodi waajordu Alhu-
udiyankooɓe toon du.
2 Pool waɗi no woowri, naati ley waajordu
nduun. Nyalaaɗe powteteeɗe tati imo liddundura
e maɓɓe imo fiirtana ɓe Binndi ɗiin.
3 O fiirtani ɓe, o holli ɓe ina tilsunoo Almasiihu
oon torree, ummintinee e maayde. O wi'i ɓe:

—Iisaa mo mbaajotoomi on haala muuɗum oon,
kam woni Almasiihu.
4 Woɓɓe maɓɓe tannyori ɗum goonga, njokki
mo, kanko Pool, e Silas. Yimɓe Geresankooɓe re-
wooɓe Laamɗo heewɓe e rewɓe saahiiɓe ɗuuɗuɓe
du njokki ɓe.
5 Alhuudiyankooɓe ɓe nganaa goonɗinɓe ɓeen
kiri Pool e Silas, nanngi yimɓe huyfuɓe yiilotooɓe
ley luumo, kawrunduri ɗum'en. Ɓe njirkiti ngal-
luure ndeen fuu. Ɓe naati e galle Yason, iɓe piloo
Pool e Silas faa ɓe njaara ɗum'en yeeso yimɓe
wuro.
6 Nde ɓe kunnginoo yiitude ɗum'en ndeen, ɓe
ndaasi Yason e sakiraaɓe woɓɓe, ɓe ngaddi ɗum'en
to sarotooɓe ngalluure ndeen, iɓe peekoo, iɓe
mbi'a:

—Yimɓe umminooɓe baasi e aduna o fuu ngarii ɗo.
7 Yason weerni ɗum'en! Ɓe fuu ko ɓe ngaɗata ɗuum ina luttunduri e sariya kaananke Roma mawɗo oon. Iɓe mbi'a kaananke goɗɗo ina woodi, bi'eteeɗo Iisaa.
8 Haalaaji ɗiin njirkiti jamaa oon e sarotooɓe ngalluure ndeen.
9 Sarotooɓe ɓeen njomnii Yason e wonduɓe e muuɗum ɓeen, njaɓi buuɗi ɗiin, de njoofi ɗum'en.

No yimɓe Bereya njaɓɓorii Kabaaru Lobbo

10 Jemma oon pay, sakiraaɓe ɓeen neli Pool e Silas Bereya. Nde ɓe njottinoo ndeen, ɓe njehi to waajordu Alhuudiyankooɓe.
11 Yimɓe wonɓe ɗoon ina ɓuri Alhuudiyankooɓe wonɓe Tesaloniiki ɓeen jikku lobbo. Ɓe njakkitorii konngol Pool ngool e juuɗe ɗiɗi. Iɓe piloo ley Binndi ɗiin nyannde fuu faa ɓe ndaara yalla ko Pool waajii ɗuum wo goonga.
12 Heewɓe e maɓɓe ngoonɗini, kam e rewɓe Geresankooɓe saahiiɓe e worɓe Geresankooɓe heewɓe.
13 Nde Alhuudiyankooɓe Tesaloniiki paamunoo Pool waajake konngol Laamɗo ley Bereya ndeen, ɓe ngari toon, ɓe njirkiti jamaa oon, ɓe ummini hakkillooji muɓɓen.
14 Wakkati oon fu, sakiraaɓe ɓeen neli Pool to maayo manngo faa hooya laana, de Silas e Timote keddii ɗoon.
15 Ɗowtuɓe Pool ɓeen njaadi e muuɗum faa Ateena. Pool yeccini ɓe Bereya faa ɓe kaalana Silas e Timote ngara to muuɗum law.

No Pool waajorii ley ngalluure wi'eteende Ateena

16 Pool ina doomi ɓe Ateena fadde maɓɓe warude. Ɓernde muuɗum naawi sanne ko yi'i no ngalluure ndeen foti heewde tooruuji noon.

17 Ɗum waɗi de o haaldi e Alhuudiyankooɓe e rewooɓe Laamɗo wonɓe ley waajordu nduun. Nyannde fuu imo haalda e yimɓe wuro ngoon taliyaare to ɓe kawritata toon.

18 Woɓɓe ley filotooɓe paamal wi'eteeɓe Epikuri'en e Sitoyko'en njaabunduri e makko. Woɓɓe ina mbi'a:

—Ɗume borbortoowo o haalata?

Woɓɓe du ina mbi'a:

—Imo nanndi e baajotooɗo haala tooruuji janani.

Walaa ko ɓe mbiiri noon si wanaa haala Iisaa e ummital maayɓe o waajinoo ɓe.

19 Ndeen ɓe kooyi Pool, ɓe njaari ɗum waamnde to kawrital Areyopagus* waɗata. Ɓe mbi'i ɗum:

—Miɗen njiɗi anndude diina keso mo mbaajotoɗaa oon.

20 Si goonga, aɗa toɓɓa e noppi amin haalaaji ɗi min mboowaa nanude. Miɗen njiɗi anndude maanaa majji.

21 Tawi Ateenankooɓe e jananɓe jooɗiiɓe toon ɓeen ngollataa huunde fuu si wanaa hettindaade huunde heyre naa fillitaade nde.

22 Ndeen Pool darii hakkunde kawrital Areyopagus, wi'i:

---

* **17:19** Areyopagus wo kawrital ɓurngal fuu toowude e ardiiɓe ngalluure Ateena.

—Ateenankooɓe, mi yi'ii on yiɗuɓe diina
mooɗon sanne.
23 Sabo ko njiiltiimi e ngalluure mooɗon ɗuum,
mi yi'ii cuuɗi mooɗon dewirɗi, mi tawii ina win-
ndaa e ittirde sadaka wootere: «Saabe Alla mo
anndaaka».† Ndelle, Alla mo on anndaa oon, kam
mbaajotoomi on.
24 Laamɗo taguɗo adunaaru e ko woni e
muuɗum fuu oon, kam woni jom kammu e leydi.
O jooɗataako ley cuuɗi nyiɓiraaɗi juuɗe.
25 O haajaaka yimɓe ngollana mo fay huunde,
sabo kanko hokkata tageefo ngoon fuu nguurn-
dam e foofaango e huunde fuu.
26 E neɗɗo gooto Laamɗo wurtiniri lenyi ɗiin
fuu, joyyini ɗum'en e adunaaru ndu. Gilla
ɗum waɗaay, o darnii wakkatiiji e keeri koɗorɗe
muɓɓen.
27 Laamɗo waɗii ɗum faa ɓe piloo ɗum, ɓe mem-
memta faa ɓe njiita ɗum. E ɗum fuu o woɗɗaaki
fay gooto e meeɗen.
28 Kam waɗi de eɗen mbuura, eɗen njaha, eɗen
ngoni ɗo. Hono noon du yimooɓe mooɗon woɓɓe
mbi'i: «Enen du, en yuwdi makko.»

29 Sabo en yuwdi makko, en kaanaa miilaade
imo nanndi e tooru moyyiniraandu kaŋŋe naa
cardi naa hayre sehaande, nde neɗɗo moyyinirta
nyeenyal e hakkillo.
30 Laamɗo rewtidaaki yimɓe nde ngonnoo ley
majjere ndeen. Joonin, o yamirii yimɓe fuu tuuba
ɗo tawaa fuu.

† **17:23** Ateenankooɓe ngaɗi e rewrude innde alla mo anndaaka, taa tooru ndu ɓe njeggiti fuu mettina.

31 Sabo o waɗii nyannde nde o sarotoo
adunaaru ndu e fonnditaare. O sarortoo ɗum
e neɗɗo mo o suɓii oon. O hollii yimɓe fuu ɗum wo
goonga nde o ummintinnoo neɗɗo oon e maayde.
32 Nde ɓe nannoo Pool ina waajoo haala um-
mital maayɓe ndeen, woɓɓe na njalnoroo mo, de
woɓɓe na mbi'a:
—Min kettindoto waaju maa o nyannde won-
nde.
33 Nii Pool wurtorii ley maɓɓe.
34 Woɓɓe njokki mo, ngoondini. Gooto maɓɓe
ina wi'ee Diyonisiyus, jeyaaɗo e kawrital Arey-
opagus. Kam e debbo bi'eteeɗo Damaris, e woɓɓe
katin du ngoondini.

18

No Pool golliri ley ngalluure wi'eteende Korintu

1 Caggal ɗuum, Pool dilli Ateena, yehi Korintu.
2 O tawi toon Alhuudiyanke bi'eteeɗo Akila,
jeyaaɗo leydi mbi'eteendi Ponta. Ɓooyaay ko
oon e deekum bi'eteeɗo Pirisilla yuuri Itali, sabo
Kalawdiyus kaananke mawɗo oon yamiriino Al-
huudiyankooɓe fuu mburtoo Roma.* Pool yehi
ndaarude ɓe.
3 O wondi e maɓɓe ɗoon, imo gollida e maɓɓe
sabo wo o gaɗoowo hukumuuji hono no maɓɓe ni.
4 Nyalaande fowteteende fuu, Pool ina liddun-
dura e Alhuudiyankooɓe e Geresankooɓe ley waa-
jordu. Imo filoo faa ɓe ngoondina.

---

* **18:2** Yamiroore Kalawdiyus riiwude Alhuudiyankooɓe Roma ndeen darnaama hitaande 49 naa 50 caggal rimeede Iisaa.

5 Nde Silas e Timote yuurnoo Makedoniya njottii
Korintu ndeen, Pool watti hakkillo muuɗum fuu
e waajaade, ina seedanoo Alhuudiyankooɓe ɓeen
Iisaa woni Almasiihu.
6 Ammaa saabe ko ɓe calanii mo, iɓe njenna mo,
o fiɗɗi kaddule makko, o wi'i ɓe:
—Si Laamɗo jukkake on fu, wo feloore mooɗon!
Miin kaa, mi walaa feloore. Gilla joonin mi yahan
to ɓe nganaa Alhuudiyankooɓe.
7 O dilli ɗoon, o yehi to gorko jokkuɗo Laamɗo,
bi'eteeɗo Tiitu Yustus, mo galle muuɗum takkii e
waajordu nduun.
8 Kirispus, hooreejo waajordu nduun oon, kam
e koreeji muuɗum fuu ngoonɗini Joomiraaɗo.
Heewɓe e Korintunkooɓe hettindiiɓe ɓeen
ngoonɗini, de lootaa lootagal batisima.
9 Jemma gooto Joomiraaɗo haaldi e Pool ley
holleede, wi'i:
—Taa hulu, taa deyyina. Waaja,
10 sabo miɗo wondi e maaɗa. Fay gooto waawaa
torrude ma. Miɗo woodi yimɓe heewɓe ley ngallu-
ure nde.
11 Pool jooɗii hakkunde maɓɓe hitaande e lebbi
jeegom, ina janngina ɓe konngol Laamɗo.
12 Nde Galliyo laaminoo leydi Akaya ndeen,
Alhuudiyankooɓe paamiri, ummanii Pool, njaari
ɗum suudu sariya,
13 peli ɗum, mbi'i:
—Gorko o na nannga hakkillooji yimɓe faa
ndewra Laamɗo e laawol ngol wanaa Tawreeta
Muusaa.
14 Pool anniyii faa jaaboo ɓe, de Galliyo wi'i
Alhuudiyankooɓe ɓeen:

—Alhuudiyankooɓe, si tawii wo toonya naa gollal bonngal o waɗi on, mi jaɓanan on ko mbullitiɗon dow makko ɗuum.
15 Ammaa wo ɗum jeddi dow haalaaji diina mooɗon e inɗe tan. Wo jeddi dow sariya mooɗon onon. Ndelle sanaa caroɗon onon e ko'e mooɗon. Miin kaa, mi sarataako kulle ɗeen!

16 Caggal ɗuum, o wurtini ɓe suudu sariya nduun.
17 Joonin le, ɓe fuu ɓe nanngi Sosteni, hooreejo waajordu nduun, ɓe piyi ɗum yeeso suudu sariya ɗoon. Ammaa e ɗum fuu Galliyo hillaaka fey.

No Pool yeccorii Antiyoki

18 Pool ɓooyti ɗoon balɗe keewɗe. Caggal ɗuum, o waynunduri e sakiraaɓe ɓeen, o naati laana, o fonndii Siiriya, kanko e Pirisilla e Akila. Fadde makko naatude laana kaan, o laɓi hoore makko nokku bi'eteeɗo Kankiriya saabe ko o hunii Laamɗo.
19 Ɓe njottii Efeesu. Pool yoppi ɗoon Pirisilla e Akila. Kam kaa naati waajordu ina liddundura e Alhuudiyankooɓe ɓeen.
20 Ɓe nyaagii mo o wonda e maɓɓe, de o jaɓaay.
21 Nde o waynundurannoo e maɓɓe ndeen, o wi'i:

—Mi wartowan to mooɗon si Laamɗo jaɓii.

O naati laana, o dilli Efeesu.
22 O yehi faa o yottii Kaysariya, de o yeenti Urusaliima faa o jowta kawrital goonɗinɓe ngaal. Caggal ɗuum, o yehi Antiyoki.

Jahaangal Pool tataɓal

23 Pool ɓooyti toon seeɗa de dilli. O feyyiti leydi
Galaatiya e leydi Firigiya, imo yaha imo semm-
bina ɓerɗe taalibaaɓe toon fuu.

No Apolos waajorii ley Efeesu e Korintu

24 Alhuudiyanke bi'eteeɗo Apolos, dimaaɗo Ale-
sandiri, wari Efeesu. Wo o baawɗo haala, an-
nduɗo Binndi ɗiin,
25 janngugo laawol Joomiraaɗo. Imo teeni e
waaju sanne, imo janngina kabaaru Iisaa faa
laaɓa. De wo lootagal batisima ngal Yaayaa
waɗunoo ngaal tan o anndi.
26 Imo waajoroo tannyoral e ley waajordu
nduun. Nde Pirisilla e Akila kettindaninoo mo
fu, njaari mo, piirtani mo laawol Laamɗo ngool,
ɓeydani mo ko o anndaano.
27 Nde Apolos anniyinoo yaade leydi Akaya
ndeen, sakiraaɓe ɓeen mballi mo. Ɓe mbinndani
taalibaaɓe wonɓe toon ɓeen ɓataaki njaɓɓoo mo
faa wooɗa. Nde o yottinoo toon ndeen, o walli
goondinɓe ɓeen e dow moyyere Laamɗo sanne.
28 Sabo imo yedda Alhuudiyankooɓe imo
liɓa haala muɓɓen hakkunde yimɓe, imo
hollira ɗum'en ley Binndi Ceniiɗi wo Iisaa woni
Almasiihu.

19

No Pool semmbinɗiniri goondinɓe ley Efeesu

1 Nde Apolos wonnoo Korintu ndeen, Pool jokki
laawol ley baamle, yehi Efeesu. O tawi toon taal-
ibaaɓe.
2 O yami ɗum'en, o wi'i:
—Nde ngoondinnoɗon ndeen yalla on keɓii Ru-
uhu Ceniiɗo naa?

Ɓe njaabii mo:

—Min nanaay yalla Ruuhu Ceniiɗo ina woodi du, sakko min keɓa.

3 O yami ɓe, o wi'i:

—Ndelle, lootagal batisima ngale keɓuɗon?

Ɓe njaabii, ɓe mbi'i:

—Lootagal batisima Yaayaa ngaal.

4 Pool wi'i:

—Yaayaa lootirii yimɓe batisima tuubugol hakke, ina wi'a yimɓe ɓeen ngoondina garoowo caggal muuɗum oon, ɗum woni Iisaa.

5 Nde ɓe nannoo ɗum ndeen, ɓe lootaa lootagal batisima dow innde Iisaa Joomiraaɗo.

6 Nde Pool yownoo juuɗe muuɗum dow maɓɓe fu, Ruuhu Ceniiɗo jippii e maɓɓe, iɓe kaalda ɗemle janane, iɓe kaalda annabaaku.

7 Iɓe ngaɗa hono yimɓe sappo e ɗiɗo.

8 Pool naati e ley waajordu nduun, ina waajoroo ɓe tannyoral haddi lebbi tati. Imo haalda e maɓɓe, imo liddundura e maɓɓe, imo filoo faaminde ɓe haala laamu Laamɗo.

9 Ammaa yoorɓe ɓerɗe na ngoni ley maɓɓe, njaɓaay goondinde, ina mbonna laawol Joomiraaɗo ngool yeeso yimɓe fuu. Ɗum waɗi de Pool seedi e maɓɓe, yaari taalibaaɓe ɓeen feere, ina waajoo ɗum'en nyannde fuu e ley janngirde neɗɗo bi'eteeɗo Tiranus.

10 O golliri noon faa hiɓɓi duuɓi ɗiɗi, faa jooɗiiɓe e leydi Aasiya ɓeen fuu nani konngol Joomiraaɗo ngool, gilla e Alhuudiyankooɓe faa e Geresankooɓe.

11 Laamɗo hokki Pool waɗude kaayeefiiji mawɗi.

12 Fay tekke e kaddule meemuɗe ɓanndu makko
ina njaaree, njowee e dow nyawɓe. Nyawɓe ɓeen
ndaɗa e nyawuuji muɓɓen, ginnaaji na mburtoo e
muɓɓen.
13 Woɓɓe ley Alhuudiyankooɓe na njiiloo faa
ndiiwa ginnaaji. Ɓe pilii riiwrude ɗum'en e innde
Iisaa, ɓe mbi'i:
—E Innde Iisaa mo Pool waajotoo haala
muuɗum oon, njaltee!
14 Gooto e hooreeɓe almaami'en, Alhuudiyanke
bi'eteeɗo Sikewa, ɓiɓɓe muuɗum worɓe njeɗɗo
ngaɗii noon,
15 faa ginnaaru jaabii ɗum'en, wi'i:
—Miɗo anndi Iisaa, Pool du miɗo anndi haala
muuɗum. De onon kaa, wo on ɓeye?
16 Neɗɗo gonduɗo e ginnaaru oon hipporii ɓe
semmbe faa jaalii ɓe, torri ɓe faa ɓe ndoggi. Ɓe
njalti suudu nduun ɓalli ɓoli barmuɗi.
17 Kabaaru majjum sankitii hakkunde Alhu-
udiyankooɓe e Geresankooɓe jooɗiiɓe Efeesu fuu.
Kulol nanngi ɓe fuu, innde Iisaa Joomiraaɗo teddi-
naa.
18 Heewɓe e goonɗinɓe ɓeen ngari, kaalti lutti ɗi
ngaɗunoo.
19 Dabarankooɓe heewɓe kawrunduri dewte
muɓɓen, mbuli ɗe yeeso yimɓe fuu. Ɓe kiisii coggu
majje, ɓe tawi ina waɗa buuɗi cardi ujunaaje ca-
panɗe joy.*
20 Hono nii, haala Joomiraaɗo kaan ɓeydorii
sankitaade e heewude semmbe.

* **19:19** Ɗum hawrata e golle jokolle faa waɗa duuɓi hemre e capanɗe joy.

No fitina mawɗo waɗiri ley Efeesu saabe laawol Joomiraaɗo

21 Caggal ɗuum, Pool siini feyyitinde Make-
doniya e Akaya faa fonndoo Urusaliima. O wi'i:

—Si mi tilake toon fu, tilay mi yaha Roma du.

22 O neli gollidooɓe e makko ɗiɗo, Timote e
Erasta, njaha Makedoniya. Kanko kaa, o heddii
leydi Aasiya seeɗa.
23 Wakkati oon, fitina mawɗo waɗi saabe laawol
Joomiraaɗo ngool.
24 Baylo tafoowo cardi bi'eteeɗo Demetirus ina
tafa cuuroy cardi nanndukoy e suudu tooru
wi'eteendu Artemis. Imo heɓa e majjum tino
heewngo, kanko e gollooɓe makko.
25 O hawrunduri ɗum'en, kam'en e gollooɓe
golle juuɗe hono maɓɓe, o wi'i ɓe:

—Yigiraaɓe, oɗon anndi wo e gollal ngal jawdi
meeɗen fuu yuuri.
26 Oɗon nji'a, oɗon nana no Pool oon heɓiri
hakkillo yimɓe heewɓe, ina wosina ɗum'en,
wanaa ley Efeesu ɗo tan, ley leyɗe Aasiya fuu.
Imo wi'a ɓe kulle deweteeɗe ɗe yimɓe moyyiniri
juuɗe muɓɓen ɗeen nganaa deweteeɗe.
27 Si jokkirii nii fu, yimɓe mbonnan golle
meeɗen. Wanaa ɗum tan, yimɓe ndaardan suudu
tooru Artemis nduun du hono ɓolum. Yimɓe celan
teddinde tooru meeɗen mawndu ndu wonɓe
Aasiya e adunaaru ndu fuu ndewata nduun.

28 Nde ɓe nannoo haalaaji ɗiin ndeen, ɓerɗe
maɓɓe kuɓɓi, heddii iɓe peekoo, iɓe mbi'a:

—Artemis Efeesunkooɓe wo mawɗo! Artemis
Efeesunkooɓe wo mawɗo!

29 Ngalluure ndeen fuu jiiɓii. Jamaa oon fuu
doggiri taliyaare fijo ndeen. Ɓe ndaasi Gayus
e Aristarka Makedoniyankooɓe, yaadiraaɓe Pool
ɓeen.
30 Pool ina yiɗi naatude hakkunde jamaa oon,
ammaa taalibaaɓe ɓeen kaɗi mo.
31 Woɓɓe ley hooreeɓe leydi Aasiya, yigiraaɓe
makko, neli e makko ina nyaagoo mo taa o naata
taliyaare toon.
32 Wakkati oon, jamaa oon ina jiiɓii sanne. Ɓee
ɗo ina mbullana ɗum, ɓee to ina mbullana ɗum
ga. Ko ɓuri heewude e yimɓe ɓeen, anndaa fay ko
waddi ɗum'en ɗoon.
33 Yoga e jamaa oon kaaltani haala ka gorko
bi'eteeɗo Alesandere mo Alhuudiyankooɓe ɓeen
ngaɗi kaaloowo muɓɓen. Alesandere muuyi
jakkanaade yimɓe muuɗum ɓeen, de huncani ja-
maa oon junngo faa haalda e muɓɓen.
34 Ammaa nde ɓe annditinnoo wo o Alhu-
udiyanke ndeen, ɓe fuu ɓe keddii iɓe yeewnoo faa
waɗi leeruuji ɗiɗi, iɓe mbi'a:

—Artemis Efeesunkooɓe wo mawɗo!

35 Ko sakitii, binndoowo ngalluure ndeen
deyyini jamaa oon, wi'i:

—Onon Efeesunkooɓe, ngalluure Efeesu nde
woni hayboore suudu dewal Artemis deweteeɗo
mawɗo oon, kam e natal muuɗum yuurungal dow
kammu ngaal. Yimɓe fuu na anndi ɗum.
36 Fay gooto waawaa yeddude ɗum. Ndelle oɗon
njeyi jippinde hakkillooji mooɗon taa ngolliron
fay huunde e henyaare.
37 Worɓe ɓe ngadduɗon ɓeen, nganaa wujjooɓe
kulle suudu dewal, nganaa yennooɓe deweteeɗo

meeɗen oon.
38 Si tawii Demetirus e tafooɓe cardi ɓeen ina
ngoodi ko njiɗi wullitaade fu, nyalaaɗe careteeɗe
ina ngoodi, sarotooɓe du na ngoodi.
39 De si na woodi ko pilotoɗon ko ɓuri ɗum fu, wo
to kawrital saahiiɓe ɗum saroytee.
40 Eɗen mbaawi felireede muurtere waɗunde
hannden ndeen, sabo fitina ga'uɗo nii walaa
sabaabu fay gooto.

Caggal haalaaji ɗiin, o yoofi jamaa oon sankitii.

20

No Pool yaari leyɗe Makedoniya e Geres

1 Nde fitina oon faltinoo ndeen, Pool hawrun-
duri taalibaaɓe ɓeen, de semmbiniri ɗum'en e
haala. Caggal ɗuum, waynii ɗum'en, fonndii
Makedoniya.
2 O yiiltii ley leydi ndiin, imo semmbina yimɓe
toon e waajuuji keewɗi. Caggal ɗuum, o yottii
Geres.
3 O waɗi toon lebbi tati. Nde o segilinoo faa
o naata laana yaade Siiriya fu, o nani Alhu-
udiyankooɓe ndawridii faa mbara mo. Ndelle o
anniyii yeccoraade laawol Makedoniya.
4 Inan yaadiraaɓe makko: Sopater ɓii Pirrus
jeyaaɗo Bereya, e Aristarka e Sekundus jeyaaɓe
Tesaloniiki, e Gayus jeyaaɗo Derbe, e Timote.
Wooɗi du Tikiku e Torofim jeyaaɓe leydi Aasiya.
5 Ɓeen ardii min, ndoomowi min wuro
wi'eteengo Torowas.
6 Minen, min naati laana yaade Filipi caggal iidi
buuru mo wattaaka rabilla. E ley balɗe joy min
kewti ɓe Torowas, min ngaɗi ɗoon jeɗɗiire.

No Pool iirtiniri Ewtikus

7 Nyannde arandeere e jeɗɗiire, tawi miɗen
kawriti faa min keltoo buuru.* Pool ina waajoo
yimɓe ɓeen, sabo imo anniyii dillude jaango ma-
jjum. O heddii e waaju oon faa hakkunde jemma.
8 Lampe keewɗe ina ngoni e ley suudu dowuuru
ndu min kawriti ley muuɗum nduun.
9 Suka jokolle bi'eteeɗo Ewtikus ina jooɗii dow
feneetere. Ko Pool juutini waaju muuɗum oon
ɗuum, Ewtikus ŋoŋi, faa ɗaanii ɗoyngol teddungol.
O saami yuuwde e feneetere sooro tataɓo ngoon.
Nde ɓe kuncunoo mo ndeen, tawi o maayii.
10 Ammaa Pool jippii, hippii e makko, hooyi mo
e juuɗe muuɗum, wi'i:
—Mbaaltee! Yonki makko wartii!
11 Ndeen Pool yeenti, heltii buuru, nyaami. Cag-
gal ɗuum, o warti e waaju makko faa weeti, de o
dilli.
12 Suka jokolle oon hooraa ina wuuri. Ɗum
waaltini ɓerɗe maɓɓe sanne.

No Pool waynorii hooreeɓe goondinɓe wonɓe Efeesu

13 Minen, min artii yaade, min naati laana yaade
Asos ɗo min njeyi nannude Pool, sabo imo anniyii
yaarude toon koyɗe.
14 Nde min tawunduri Asos ndeen, min nanni
mo laana, min njottii Mitilene.
15 Min yuwi ɗoon e laana, min njottowii jaango
muuɗum yeeso ruunde† Kiyos. Faɓɓi-jaango

---

* **20:7** Heltaade buuru ina fiirta rewrude Laamɗo hiraande seniinde. † **20:15** Ruunde wo leydi tummbiindi hakkunde maayo manngo.

muuɗum min paltorii ɗakkol ruunde Samos, de faɓɓiti-janngo mum min njottii Miletus.

16 Pool anniyii wosaade Efeesu, faa taa ɓooya
ley leydi Aasiya ndiin. Imo henyanii yottaade
Urusaliima nyannde iidi ɓenndal alkama si tawii
na laatoo.

17 Nde Pool wonnoo Miletus ndeen, nelani
hooreeɓe kawrital goonɗinɓe Efeesu ɓeen.

18 Nde ɓe ngarnoo ndeen, o wi'i ɓe:

—Oɗon anndi no ngorrumi e mooɗon gilla nde
koyngal am naatunoo e leydi Aasiya ndi faa warde
hannden.

19 Mi golliranii Joomiraaɗo leeyinkinaare fuu,
kam e gonɗi keewɗi e torraaji ɗi Alhuudiyankooɓe
umminani kam ɗiin.

20 Oɗon anndi mi suuɗaay on huunde fuu
ko nafata on, mi waajake on, mi jannginii on
hakkunde yimɓe e ley galleeji mooɗon.

21 Mi tindinii Alhuudiyankooɓe e Geresankooɓe
fuu tuubana Laamɗo, ngoonɗina Joomiraaɗo
meeɗen Iisaa.

22 Joonin, Ruuhu Ceniiɗo na yaara kam Urusali-
ima, mi anndaa ko hewtoytoo kam toon.

23 Ko anndumi tan, Ruuhu Ceniiɗo oon na holla
kam ley gure ɗeen fuu ina wi'a kam geyyelle e
torraaji ina ndoomi kam.

24 De miin kaa, mi hiisaaki nguurndam am e
maayde am fuu si mi timminii daɗundurgol, mi
heɓii yottinde gollal ngal Iisaa Joomiraaɗo halfini
kam ngaal. Gollal ngaal woni seedaade Kabaaru
Lobbo haala hinney Laamɗo.

25 Mi yiilake hakkunde mooɗon, miɗo waajoo
haala laamu Laamɗo. De joonin miɗo anndi on

nji'oytaa kam katin.

26 Ɗum waɗi de miɗo sappoo on hannden ɗum
ɗo: si tawii gooto mooɗon halkii, wanaa feloore
am.

27 Sabo mi waajake on anniyaaji Laamɗo fuu, mi
suuɗaay on fay huunde.

28 Ndeenee ko'e mooɗon, ndeenon coggal ngal
Ruuhu Ceniiɗo halfini on faa kaybon ngaal.
Laatoɗon durooɓe kawrital goonɗinɓe Laamɗo,
ngal soodiri yiiyam ɓiyum.

29 Miin, miɗo anndi caggal am yimɓe bonɓe
cooroto e ley mooɗon hono no pobbi jolbuɗi, katin
du ɗi accataa coggal ngaal.

30 Fay e ley mooɗon danyan worɓe ummiiɓe ina
mbaajoo waajuuji fewreeji faa pooɗa taalibaaɓe
ɓeen njokka ɗum'en.

31 Ɗum le, kakkilon! Miccitoɗon, jemma e
nyalooma fuu faa waɗi duuɓi tati, mi selaay tin-
dinirde gooto mooɗon fuu e gonɗi.

32 Joonin, miɗo halfina on Laamɗo, e konngol
hinney muuɗum. Konngol ngool ina waawi
semmbinde on e ley goonɗinal mon, hokka on ko
resani seniiɓe fuu.

33 Abada mi muuyaay fay huunde e mooɗon,
wanaa cardi, wanaa kaŋŋe, wanaa kaddule.

34 Onon e ko'e mooɗon, oɗon anndi juuɗe am ɗe
kumti haajuuji am e haajuuji wonduɓe e am.

35 Mi hollii on e kabaaruuji ɗiin fuu, sanaa ngol-
liron noon, mballon tampuɓe. E ley ɗuum fuu,
miccoɗon ɗii ɗo haalaaji ɗi Joomiraaɗo meeɗen
Iisaa haali kam e hoorem: «Kokkuɗo ɓuri kokkaaɗo
barke.»

36 Nde Pool tilinoo haalde ɗum ndeen, kam e maɓɓe fuu ɓe kofii, ɓe ndu'ii.
37 Ɓe fuu ɓe mboyi bojji mawɗi, ɓe kippii e Pool, ɓe muccii ɗum.
38 Ko ɓuri mettude ɓe fu, ko o wi'i ɓe nji'ataa mo katin ɗuum. Caggal ɗuum, ɓe ɗowti mo faa o naata laana maayo.

21

No Pool yaari Urusaliima

1 Nde min ceedunoo e maɓɓe ndeen, min naati laana maayo, min mbosaaki, min njehi ruunde Kos. Jaango majjum, min njehi ruunde Rodosa. Min yuwi ɗoon, min njottii wuro Patara.
2 Min keɓi laana peyyitooha yaade leydi Finisi. Min naati, min ndunnyi.
3 Nde min njahunoo faa min kaynii Ruunde Kipirus ɗakkol amin gere nano fu, min ponndii leydi Siiriya. Min njottii toon, min njippii wuro wi'eteengo Tirus.
Wo ɗoon laana kaan jippinta gineeji muuɗum.
4 Min tawi taalibaaɓe, min ngondi e muɓɓen ɗoon balɗe jeɗɗi. Iɓe mbiira Pool ley Ruuhu Ceniiɗo taa yaha Urusaliima.
5 Nde jeɗɗiire ndeen hiɓɓunoo ndeen, min ndilli. Ɓe fuu ɓe ɗowti min faa min njalti wuro ngoon, kamɓe e rewɓe e ṣukaaɓe. Min kofii hunnduko maayo manngo, min ndu'ii.
6 Nde min mbaynundurnoo ndeen, minen kaa min naati laana, kamɓe du ɓe njeccii cuuɗi maɓɓe.
7 Nde min naatunoo laana Tirus min ndilli fu, min njehi Potolemayis. Min njowtowi sakiraaɓe toon, min nyallidi e maɓɓe, min mbaali.

8 Jaango majjum, min ndilli ɗoon, min njehi
Kaysariya. Min naatowi suudu Filipu baajo-
toodo Kabaaru Lobbo oon, min njippanii ɗum.
Wo o gooto hakkunde suɓaaɓe njeɗɗo Urusaliima
ɓeen.*
9 Imo jogii ɓiɓɓe rewɓe nayo ɓe ɓaŋaaka, haal-
dooɓe annabaaku.
10 Nde min ngaɗunoo ɗoon balɗe seeɗa fu,
annabaajo bi'eteeɗo Agabus yuuri Yahuudiya,
11 wari to amin. O hooyi kaɓɓorgol Pool, o haɓɓi
juuɗe makko e koyɗe makko. O wi'i:
—Ruuhu Ceniiɗo wi'i: nii Alhuudiyankooɓe
wonɓe Urusaliima ɓeen kaɓɓirta jeyɗo kaɓɓorgol
ngol oon, ngatta ɗum e juuɗe yimɓe ɓe nganaa
Alhuudiya'en.
12 Nde min nannoo ɗum ndeen, minen e jeyaaɓe
ɗoon ɓeen fuu, min nyaagii Pool taa yaha Urusali-
ima.
13 Pool kaa jaabii, wi'i:
—Ɗume waɗi de oɗon mboya, oɗon keccinɗina
ɓernde am? Miin, miɗo segilanii ko wanaa
haɓɓeede tan, miɗo segilanii fay maayde ley
Urusaliima saabe innde Iisaa Joomiraaɗo.
14 Nde min paamunoo min mbaawaay wayl-
itinde anniya makko ndeen, min celi mo, min
mbi'i:
—Joomiraaɗo waɗa muuyɗe muuɗum!

*No Pool yottorii Urusaliima de hawriti e Yaaku-
uba*

15 Nde waɗunoo balɗe seeɗa fu, min cegilii, de
min ponndii Urusaliima.

---

* **21:8** Golle Nulaaɓe 6.1-6, 8.5.

16 Taalibaaɓe Kaysariya woɓɓe njaadi e amin,
njaari min galle gorko bi'eteeɗo Manason faa min
njippanoo ɗum. Manason wo jeyaaɗo Kipirus,
laatiiɗo taalibaajo gilla ko ɓooyi.

17 Nde min njottinoo Urusaliima ndeen, saki-
raaɓe ɓeen njaɓɓorii min seyo.
18 Jaango majjum, min njaadi e Pool to Yaaku-
uba. Mawɓe kawrital goonɗinɓe ɓeen fuu ina
tawaa toon.
19 Caggal ko o jowti ɓe ɗuum, o fillitanii ɓe
huunde fuu ko Laamɗo waɗani yimɓe ɓe nganaa
Alhuudiyankooɓe saabe golle makko.
20 Nde ɓe nannoo ɗum ndeen, ɓe njetti Laamɗo.
Ɓe mbi'i Pool:

—Sakiike amin, a yi'ii Alhuudiyankooɓe uju-
naaje ngoonɗinii. Faa hannden iɓe tinnii e
jokkude Tawreeta Muusaa.
21 Ɓe kaalanaama aɗa janngina Alhu-
udiyankooɓe wonɓe hakkunde lenyi goɗɗi njoppa
Tawreeta Muusaa, mbiiɗaa taa taada sukaaɓe
muɓɓen katin, taa njokka al'aadaaji ɗiin katin.
22 Ndelle, noy ngaɗeten? Sabo tannyoral ɓe
nanan a warii.
23 Waɗu ko min kaalante ɗuum. Miɗen njogii ɗo
worɓe nayo waɗanɓe Laamɗo hunayeere.
24 Yaadu e maɓɓe, de laamnidaa hoore maa e
maɓɓe, njoɓaa ko ɓe kaani yoɓude ɗuum, faa ɓe
laɓee. Ndeen yimɓe fuu anndan ko haaletee dow
maaɗa ɗuum fuu wanaa goonga. Ɓe anndan aan e
hoore maa aɗa jokki Tawreeta Muusaa.
25 Goonɗinɓe yuuruɓe e lenyi goɗɗi ɓeen, min
mbinndanii ɗum'en ndeentoo e ko hirsanaa
tooruuji e yiiyam e ko saaɗi, kam e jeenu.

26 Pool hooyi worɓe ɓeen, yaadi e muɓɓen.
Jaango majjum, o laamnidaa e muɓɓen laaɓal
diina. O naati suudu dewal mawndu nduun, o
haalani almaami'en ɓeen. O wi'i si nyalaaɗe laam-
nugol ɗeen kiɓɓii fu, mono e maɓɓe fuu waɗanee
sadaka.

No Pool nanngiraa ley suudu dewal mawndu

27 Nde balɗe jeɗɗi ɗeen ɓadinoo hiɓɓude ndeen,
Alhuudiyankooɓe woɓɓe yuuruɓe leydi Aasiya nji'i
Pool e ley suudu dewal mawndu nduun. Ɓe um-
mini hakkillooji yimɓe ɓeen fuu, ɓe nanngi mo.
28 Iɓe peekoo, iɓe mbi'a:

—Israa'iilankooɓe, mballee min! O woni gorko
jannginoowo yimɓe e ley nokkuuje ɗeen fuu ina
liddoo yimɓe lenyol meeɗen, ina liddoo Tawreeta
meeɗen, ina liddoo nokku ceniiɗo o. Joonin kaa,
o waddii fay Geresankooɓe e ley suudu dewal
mawndu ndu. O tuuninii nokku ceniiɗo o!
29 Walaa ko ɓe mbiiri noon si wanaa ko ɓe nji-
inoo Torofim Efeesunke oon ina wondi e Pool ley
ngalluure ndeen. Iɓe cikka Pool nanniino mo e ley
suudu dewal mawndu nduun.
30 Jirkitaango ngoon huuɓi ngalluure ndeen.
Yimɓe ina njaltira tatteeji ɗiin fuu. Ɓe nanngi Pool,
ɓe ndaasi ɗum faa ɓe mburtini ɗum suudu dewal
mawndu nduun, de ɓe ommbi dammbuɗe ɗeen
wakkati oon law.
31 Nde ɓe pilotonoo faa ɓe mbara Pool ndeen,
tawi hooreejo sordaasiiɓe oon humpitake Urusali-
ima fuu jiiɓake.
32 Wakkati oon, o hooyi sordaasiiɓe e mawɓe
muɓɓen, o doggani jamaa oon. Nde yimɓe ɓeen

njiinoo mo kanko e sordaasiiɓe ɓeen ndeen, celi fiyude Pool.
33 Hooreejo oon ɓattii Pool, yamiri Pool nan-
ngee, haɓɓiree callali ɗiɗi. O yami,
—Gorko o wo moy? Ɗume o waɗi?
34 Jamaa oon ina feekoo. Ɓee ina yeewnoo ɗum,
ɓee to ina yeewnoo ɗum to. Duko jiiɓiiko koon
haɗi mo faamude. Ndelle o yamiri Pool yaaree ley
suudu sooro sordaasiiɓe toon.
35 Nde Pool warnoo faa yeeŋa kalikali sooro oon,
sordaasiiɓe ɓeen ndonndii mo saabe nyanngere
jamaa ndeen,
36 sabo yimɓe heewɓe ina njokki mo ina peekoo,
ina mbi'a:
—Ittu yonki makko!

No Pool jaaborii yimɓe Urusaliima

37 Nde sordaasiiɓe ɓeen ngarnoo faa nanna Pool
ley sooro muɓɓen ndeen, Pool wi'i hooreejo oon:
—Ina daganoo kam mi haalda e maa naa?
Oon wi'i mo:
—Aa? Aɗa waawi geresankoore naa?
38 Ndelle a wanaa Misiranke gaɗuɗo muurtere
ko ɓooyaay oon naa? A wanaa garduɗo e waɗooɓe
bar-ko'e ujunaaje nayo, de njaaruɗaa ɗum'en ley
ladde naa?
39 Pool jaabii, wi'i:
—Miin, mi Alhuudiyanke dimaaɗo Tarsus ley
leydi Silisi. Ngalluure ndeen wanaa nde an-
ndaaka koy. Miɗo nyaage nduŋanoɗaa kam mi
haalda e yimɓe ɓeen.
40 Hooreejo oon duŋanii mo ɗum. Pool darii e
dow yeentirde ndeen, ɓantani yimɓe ɓeen junngo.

Nde ɓe ndeyyininoo ndeen, o haali e ibraninkoore, o wi'i:

22

1 —Sakiraaɓe e baabiraaɓe, kettinee joonin faa
mi seedanoo on mi jeyaa feloore nde njowuɗon
dow am.
2 Nde ɓe nannoo wo ibraninkoore o haaldata e
maɓɓe fu, deyyinaare ndeen ɓeydii katin. O wi'i:
3 —Wo mi Alhuudiyanke dimaaɗo Tarsus ley
leydi Silisi. Ammaa Urusaliima ɗo mawnumi.
Gamaliyel wonnoo moodibbo am. Kanko janngini
kam Tawreeta maamiraaɓe meeɗen oon faa laaɓi
tal. Miɗo jinngana Laamɗo hono no ngorruɗon
hannden on fuu ni.
4 Mi torrii jokkuɓe Laawol ngool faa maayi. Mi
nanngii worɓe e rewɓe, mi uddii ɗum'en ley kasu.
5 Almaami Mawɗo e waalde Saahiiɓe ɓeen fuu
ina ceedanoo kam, kam'en du. Wo e muɓɓen
keɓumi ɗerewol faa mi holla sakiraaɓe muɓɓen
wonɓe Damas ɓeen. De njahumi faa mi haɓɓowa
jokkuɓe laawol Iisaa wonɓe toon ɓeen, faa mi
wadda ɗum'en Urusaliima faa njukkee.

No Pool haaliri haala tuubugol muuɗum (Golle Nulaaɓe 9.1-19, 26.12-18)

6 Woodi, miɗo yaha faa ɓadiimi Damas, wakkati
hakkunde naange. Wakkati gooto annoora
mawɗo yuuri dow kammu, yayni, fiilii kam.
7 Caamumi e leydi, nanumi daande ina wi'a
kam: «Sool, Sool, ko waɗi de aɗa torra kam?»
8 Njaabiimi, mbiimi: «Aan wo a moy, joomam?»
Nde mbi'unoomi noon fu, o wi'i kam: «Miin, wo mi
Iisaa Nasaraatuujo mo torrataa oon.»

9 Wonduɓe e am ɓeen nji'i annoora oon, ammaa
ɓe nanaay daande haaldunde e am ndeen.
10 Ndeen, mbiimi: «Joomiraaɗo, ɗume
ngaɗammi?» Joomiraaɗo wi'i kam: «Umma,
yahu Damas. A haalante toon ko Laamɗo anniyii
ngaɗaa fuu.»
11 Wonduɓe e am ɓeen ɗowi kam, njaari kam faa
ley Damas, sabo ɗelkugol annoora ngool wumnii
kam.
12 Ananiyas wo gorko kulɗo Laamɗo, jokkuɗo
Tawreeta Muusaa. Alhuudiyankooɓe wonɓe toon
fuu ceedanii mo wo o moyyo.
13 O wari, o darii yeeso am, o wi'i kam: «Sool,
sakiike am, wumtu!» De wakkati oon ni, mbum-
tumi, njiimi mo.
14 O wi'i: «Laamɗo maamiraaɓe meeɗen oon
suɓake ma faa paama muuyɗe muuɗum, faa
nji'aa Ponnditiiɗo oon, nanaa haala e hunnduko
muuɗum.
15 Sabo aan seedantoo mo yeeso yimɓe fuu ko
njiiɗaa e ko nanuɗaa.
16 Joonin, ɗume ndoomataa katin? Umma,
looteɗaa lootagal batisima, de njaaforeɗaa lutti
maa e noddude innde Joomiraaɗo.»
17 Caggal mi yeccake Urusaliima, miɗo waɗa
du'aare ley suudu dewal mawndu, de won ko
njiimi e holleede.
18 Ley holleede oon mi yi'ii Joomiraaɗo, wi'i
kam: «Henya law, yaltu Urusaliima, sabo ɓe
njaɓataa seedaaku ngu ceedantoɗaa kam nguun.»
19 Njaabiimi, mbiimi: «Joomiraaɗo, iɓe anndi
miɗo yahannoo ley cuuɗi baajorɗi ɗiin fuu, miɗo
uddannoo miɗo fiyannoo goonɗinɓe ma ɓeen.

20 Nde yiiyam Etiyen seedee maaɗa oon yup-
petenoo ndeen, miɗo darii, iɗum weli kam ko o
waraa ɗuum. Miin haybannoo kaddule warɓe mo
ɓeen.»
21 Joomiraaɗo jaabii kam, wi'i: «Yahu, mi nulete
to woɗɗi, to yimɓe ɓe nganaa Alhuudiyankooɓe.»

No Pool wi'iri wo Romanke

22 Iɓe kettinanii mo faa o haali haala ka. Ndeen
ɓe yepti daaɗe maɓɓe, ɓe mbi'i:
—Ittu mo e adunaaru ndu! O haanaa wuurude
katin!
23 Iɓe peekoo, iɓe njiila saayaaji maɓɓe, iɓe
mbicca leydi.
24 Hooreejo oon yamiri Pool yaaree ley su-
udu sooro muɓɓen ɗoon, lamndoree piiɗe faa ɓe
paama ko waɗi de jamaa oon ina wulla e makko
hono ni.
25 Nde ɓe kaɓɓannoo mo faa ɓe piya mo ndeen, o
wi'i mawɗo sordaasiiɓe gonɗo ɗoon:
—Yalla na daganoo on piyon Romanke, sakko
mo saraaka naa?
26 Nde mawɗo oon nannoo ɗum ndeen, yehi to
hooreejo muɓɓen oon, wi'i:
—Aɗa anndi ko nesuɗaa waɗude naa? Gorko oon
wo Romanke!
27 Ndeen hooreejo oon wari to Pool, yami ɗum,
wi'i:
—Haalanam, yalla a Romanke naa?
Pool jaabii, wi'i:
—Wo mi kam!
28 Ndeen hooreejo oon jaabii, wi'i:
—Miin kaa, ceede keewɗe njoɓumi de keɓumi
laataade Romanke.
Pool wi'i mo:

—Miin, mi finii tawumi mi kam.
29 Wakkati oon anniyiiɓe fiyude mo faa tilsinana
mo haaltude ɓeen acciti. Hooreejo oon huli, sabo
anndii Pool wo Romanke woodi haɓɓiino ɗum.

No Pool yaariraa yeeso waalde Saahiiɓe

30 Jaango majjum, hooreejo oon haɓɓiti Pool,
sabo na yiɗi tannyorde ko Alhuudiyankooɓe ɓeen
mbullitii ɗum. O yamiri hooreeɓe almaami'en e
waalde Saahiiɓe ndeen fuu kawrita. Caggal ɗuum,
o waddi Pool, o darni ɗum yeeso maɓɓe.

23

1 Pool ndaari waalde Saahiiɓe ɓeen, wi'i:
—Sakiraaɓe, wo ɓernde nde walaa feloore mbu-
urdumi yeeso Joomiraaɗo faa yottaade nyalooma
hannden o.
2 Ndeen Ananiyas, Almaami Mawɗo oon, yamiri
darinooɓe ɗakkol makko ɓeen piya mo hunnduko.
3 Ndeen, Pool wi'i mo:
—Laamɗo fiyete, aan kokuwol dawninaangol
nanndungol wo lobbol! Aɗa jooɗii faa caroroɗaa
kam e Tawreeta Muusaa, de a luttii Tawreeta
Muusaa ko njamirɗaa mi fiyee ɗuum.
4 Darinooɓe ɗoon ɓeen mbi'i Pool:
—Yalla a mbonkoto Almaami Mawɗo mo
Laamɗo joyyini o naa?
5 Pool jaabii, wi'i:
—Sakiraaɓe, mi faamaayno yalla wo o Almaami
Mawɗo. Si goonga, miɗo anndi ina winndaa: «Taa
mbonka hooreejo lenyol maa!»*

* **23:5** Wurtagol 22.27.

6 Pool ina anndi woɓɓe ley Saahiiɓe ɓeen wo
Saduki'en, woɓɓe muɓɓen du wo Farisa'en. Ndelle
yeewnii semmbe hakkunde kawrital ɗoon, wi'i:
—Sakiraaɓe, miin mi Farisanke, ɓii Farisanke.
Wo saabe yowugol jikke e ummital maayɓe caror-
teemi!
7 Nde o haalnoo ɗum ndeen, Farisa'en e
Saduki'en ɓeen njeddunduri, kawrital ngaal
feccii.
8 Sabo Saduki'en ina mbi'a ummital walaa, ma-
leyka'en ngalaa, ruuhuuji du ngalaa. Ammaa
Farisa'en ina ngoondini ɗum fuu.
9 Duko koon ɓeydii mawnude. Jannginooɓe
Tawreeta woɓɓe heedanɓe Farisa'en ɓeen, na
ngaɗa kalala mawɗo, ina mbi'a:
—Walaa fuu ko boni ko min nji'i e gorko o!
Ina waawi taweede ruuhu naa maleyka haaldi e
makko!
10 Jeddi ɗiin mawni faa hooreejo sordaasiiɓe
oon huli taa ɓe ceeka Pool. Ɗum waɗi de o yamiri
sordaasiiɓe njippoo to kawrital toon, itta Pool e
juuɗe yimɓe ɓeen, njeccina ɗum to suudu sooro
muɓɓen toon.
11 Jemma jokkuɗo oon, Joomiraaɗo ɓangi e Pool,
wi'i ɗum:
—Sellin ɓernde maa! No ceedoraniɗaa kam
Urusaliima noon, na tilsi ceedanoɗaa kam ley
Roma du.

No Alhuudiyankooɓe mbatiri faa mbara Pool

12 Nde weetunoo ndeen, Alhuudiyankooɓe
ɓeen mbati, kunii nyaamataa njarataa sanaa nde
mbari Pool.
13 Batidinɓe ɓeen ina ɓuri worɓe capanɗe nayo.

14 Ɓe njehi to hooreeɓe almaami'en e mawɓe, ɓe
mbi'i:
—Min kunake hunayeere fay huunde min nyaa-
mataa min njarataa gilla joonin, sanaa nde min
mbari Pool.
15 Joonin, onon e waalde Saahiiɓe ɓeen, mbi'ee
hooreejo sordaasiiɓe oon waddana on Pool.
Mbi'on oɗon njiɗi faamitaade ko o haalata ɗuum.
Minen, miɗen cegilii faa min mbara mo gilla o
yottaaki.
16 Ɓii sakiike Pool debbo nani ko ɓe anniyii
ɗuum, yehi to suudu sordaasiiɓe toon, naati,
humpiti Pool.
17 Pool noddi gooto e mawɓe sordaasiiɓe ɓeen,
wi'i ɗum:
—Yaaru suka gorko o to hooreejo toon, sabo won
ko o yiɗi haalande ɗum.
18 Mawɗo sordaasiiɓe oon yaari mo to hooreejo
muuɗum toon, wi'i ɗum:
—Pool ommbaaɗo oon noddi kam, nyaagii kam
mi wadda suka gorko o to maa, sabo won ko o yiɗi
haalande ma.
19 Hooreejo oon nanngi junngo makko, toowtidi
e makko, de yami mo:
—Ɗume kaalantaa kam?
20 Suka oon wi'i mo:
—Alhuudiyankooɓe ndawridii. Ɓe nanndink-
into e yiɗuɓe faamitaade kabaaru Pool. Ɓe
nyaagete jaango ngaddanaa ɓe Pool yeeso waalde
Saahiiɓe ndeen.
21 Taa njaɓanaa ɓe! Sabo ko ɓuri worɓe ca-
panɗe nayo na ɗuppinanii mo, kunake nyaamataa
njarataa si mbaraay mo. Ɓe cegilake, iɓe ndoomi
yamiroore maa.

22 Hooreejo oon wi'i suka gorko oon:

—Taa haalan fay gooto yalla a faaminii kam ɗum.

O yoppi ɗum dilli.

No Pool nuldiraa Kaysariya

23 Caggal ɗuum, o noddi mawɓe sordaasiiɓe makko ɗiɗo, o wi'i ɗum'en:

—Kawrunduree worɓe keme ɗiɗo e waɗɗiiɓe pucci capanɗe njeɗɗo, kam e jom'en labbe keme ɗiɗo. On fuu, cegilanee yaade Kaysariya wakkati yamnde jeenay jemma.

24 Cegilee pucci faa njaaron Pool e jam, to Filiki goforneer oon.

25 Hooreejo oon winndi ɓataaki ki, wi'i:

26 Miin, Kalawdiyus Lisiya, miɗo jowte, aan Filiki goforneer tedduɗo.

27 Gorko mo neldumaami o, wo Alhuudiyankooɓe nanngunoo ɗum, anniyii warude ɗum. Nde kumpitinoomi o Romanke ndeen, naatumi, miin e fedde sordaasiiɓe ndeen, ittumi mo.

28 Ngaddumi mo yeeso waalde Saahiiɓe maɓɓe, sabo miɗo yiɗi faamude ko ɓe peldi mo ɗuum.

29 Tawumi wo dow sariya maɓɓe tan ɓe peldi mo, de ɗum wanaa huunde waawunde warude mo naa uddude mo.

30 Caggal ɗuum, maatumi Alhuudiyankooɓe ndawridii faa mbara mo. Ɗum waɗi de neldumaami mo wakkati oon. Mi yamirii felooɓe mo ɓeen du njaha to maa, pela mo toon.

31 Sordaasiiɓe ɓeen ngaɗi ko njamiraa ɗuum,
kooyi Pool ley jemma, njaari ɗum faa Antipatiri.
32 Jaango majjum, sordaasiiɓe yaarannooɓe e
koyɗe ɓeen njeccii to suudu muɓɓen Urusaliima.
Ɓe njoppidi Pool e waɗɗiiɓe pucci ɓeen, njottinowa
ɗum.
33 Nde ɓeen njottinoo Kaysariya ndeen, kokki
goforneer oon ɓataaki kiin, njoppi Pool e junngo
makko.
34 Nde goforneer oon janngunoo ɓataaki kiin fu,
yami toy Pool jeyaa. Nde nannoo wo Silisi o jeyaa
ndeen,
35 wi'i mo:

—Mi nanan haala maa si feloo ɓe ma ɓeen ngarii.

O yamiri Pool doomowee to suudu Hirudus
laamordu toon.

24

No Pool feldaa yeeso Filiki goforneer

1 Balɗe joy caggal ɗuum, Ananiyas Almaami
Mawɗo oon yottii Kaysariya. Imo wondi e mawɓe
woɓɓe, kam e janngu ɗo sariya Roma'en bi'eteeɗo
Tertulu. Ɓe peli Pool yeeso goforneer oon.
2 Nde Pool noddanoo ndeen, Tertulu fuɗɗi fe-
lude mo yeeso kaananke oon, wi'i:

—Filiki kaananke tedduɗo, wo saabe maaɗa de
min keɓi jam ɓooyɗo. Woodi ko moyyinaa ley
lenyol ngol du wo haybugol maaɗa waɗi.
3 Min annditii fuu ko ngaɗuɗaa, yimɓe tatteeji
fuu na njettire ɓerɗe belɗe.
4 Mi yiɗaa joonnde ndeen juuta, de miɗo nyaage
saabe moyyuki maa, kettindanoɗaa min seeɗa.

5 Min tawii gorko o wo daaɓoowo bone
sanne. Wo o gaddoowo fitina hakkunde
Alhuudiyankooɓe wonɓe ley adunaaru fuu. O
ardiiɗo laawol Nasaraatunkooɓe.
6 O filake tuuninde suudu dewal mawndu
nduun, de min nanngi mo. [
7 Miɗen njiɗi saraade mo sariya amin, tawi
Lisiya hooreejo sordaasiiɓe oon ittirii mo semmbe
e juuɗe amin, yamiri felooɓe mo ɓeen ngara yeeso
maa.]*
8 Aan e hoore maa, lamndoɗaa mo, paamaa ko
min peldi mo ɗuum fuu.
9 Alhuudiyankooɓe tawaaɓe toon ɓeen keedani
kaaloowo oon, mbi'i noon jaati worri.
10 Ndeen Filiki, goforneer oon, hokki Pool laa-
wol faa haala. Pool wi'i:
—Miɗo anndi waɗii duuɓi aɗa saroo lenyol ngol.
Ɗum waɗi de miɗo seyoroo jakkanaade hoore am.
11 Ɓuraa balɗe sappo e ɗiɗi ko ngarumi Urusali-
ima faa mi sujidana Laamɗo. Si a taykake fu, a
tawan hono noon worri.
12 Fay gooto tawaay kam miɗo dukida e neɗɗo
naa miɗo jirkita jamaa, wanaa e ley suudu de-
wal mawndu nduun, wanaa e ley cuuɗi baajorɗi,
wanaa e ley ngalluure ndeen.
13 Ɓe mbaawaa tabintinde ko ɓe peldi kam
joonin ɗuum.
14 Ammaa miɗo jaɓi yeeso maa: miɗo rewri
Laamɗo maamiraaɓe meeɗen oon e laawol ngol
ɓe mbi'ata feerewol ngool. Miɗo goonɗini ko win-
ndaa e Tawreeta Muusaa ɗuum e ko winndaa e
dewte annabaaɓe ɗuum fuu.

---

* **24:7** E ɗereeji ɓooyɗi, goɗɗi ngalaa aaya 7.

15 Woodi, mido tannyori Laamdo iirtinan fon-
nditiiɓe e bonɓe fuu, hono no Alhuudiyankooɓe
du tannyori ni.
16 Saabe duum mido tinnoo wondude e ɓernde
nde walaa feloore yeeso Laamdo e yeeso yimɓe
wakkati fuu.
17 Caggal duuɓi keewdi, mi wartii faa mi wadana
yimɓe am dokke, mi itta sadakaaji.
18 Wakkati oon ɓe tawi kam e ley suudu de-
wal mawndu nduun caggal ko ngadumi al'aada
senagol. Mi waldaa e jamaa, mi waldaa e duko.
19 Alhuudiyankooɓe woɓɓe yuuruɓe leydi Aasiya
wonnooɓe doon, wo ɓeen kaannoo warude pela
kam yeeso maa, si tawii won ko ngadumi.
20 Yimɓe ɓee do, sanaa kam'en e ko'e muɓɓen
kaala boofi di nji'i e am nde ndarinoomi yeeso
waalde Alhuudiyankooɓe Saahiiɓe ndeen.
21 Ɓe mbaawaa wiide mi wadii faa'e si wanaa
konngol gootol ngol ndariimi de yeewniimi: «Wo
saabe ummital maayɓe wadi de mido saree han-
nden!»
22 Filiki oon, na anndi laawol Iisaa ngool, hanti
haala, wi'i:

—Si Lisiya hooreejo sordaasiiɓe oon warii fu,
ndeen carotoomi haala moodon ka.
23 O yamiri mawdo sordaasiiɓe oon hayba Pool,
de newnana dum, taa hada fay gooto e yigiraaɓe
muudum ɓeen warude walla dum.
24 Baldе seeda caggal duum, Filiki wardi e
deekum Alhuudiyanke bi'eteedo Durusiila. O
neli Pool waddowaa, o hettindanii dum ina haala
haala goondinal Iisaa Almasiihu.

25 Kaa nde Pool haalannoo haala fonnditaare e
nanngitaare e sariya garoowo ndeen, Filiki huli,
wi'i:
—Joonin kaa heyii! Yahu. Nde keɓindiimi fuu,
mi nodditete.
26 O miilii Pool hokkan mo ceede. Ɗum waɗi de
imo nodda ɗum kile keewɗe faa ɓe njewtida.
27 Nde waɗunoo duuɓi ɗiɗi fu, Porsiyus Festus
loomti Filiki, laatii kaananke. Ammaa Filiki yoppi
Pool e ley kasu ɗoon, sabo na yiɗi welnande Alhu-
udiyankooɓe ɓeen.

25

No Pool nyaagorii sariya muuɗum yaaree to kaananke Roma

1 Balɗe tati caggal ko Festus wari e ley leydi ndiin
ɗuum, yuwi Kaysariya, yehi Urusaliima.
2 Ɗoon, hooreeɓe almaami'en e ardiiɓe Alhu-
udiyankooɓe ngari to makko de peli Pool. Ɓe
nyaagii mo semmbe
3 o walla ɓe, o wadda Pool Urusaliima. Ko ɓe
mbiiri mo noon dey, iɓe piloo ɗuppinanaade ɗum
dow laawol faa ɓe mbara ɗum.
4 Festus jaabii ɓe, wi'i:
—Pool ina uddii ley kasu Kaysariya toon. Miin e
hoore am du, mi yeccoto wuro ngoon law.
5 Mawɓe mooɗon ngara njaada e am Kaysariya,
pela gorko oon si tawii won ko waɗi.
6 Festus waddaay e maɓɓe ko ɓuri balɗe jeetati
naa sappo, de yeccii Kaysariya. Jaango majjum, o
jooɗowii to sarorde toon, o yamiri Pool waddee.
7 Nde Pool yottinoo ndeen, Alhuudiyankooɓe
yuuruɓe Urusaliima ɓeen piilii ɗum, peldi ɗum

kulle bonɗe keewɗe. Ammaa ɓe mbaawaay laaɓinde pelooje ɗeen.

8 Ndeen Pool jakkanii hoore muuɗum, ina wi'a:

—Mi waɗaay ko boni, wanaa e sariya Alhuudiyankooɓe oon, wanaa e suudu dewal mawndu nduun, wanaa e kaananke Roma mawɗo oon du.

9 Festus ina yiɗi welnande Alhuudiyankooɓe ɓeen. Ndelle yami Pool, wi'i:

—Aɗa jaɓa yaade Urusaliima faa mi sarowoo toon kabaaru maa oon naa?

10 Nde o yamunoo ɗuum fu, Pool jaabii, wi'i:

—Wo e sarorde kaananke Roma mawɗo ngonumi, wo ɗo kaanumi sareede. Mi waɗaay Alhuudiyankooɓe ɓeen fuu ko boni. Aan e hoore maa du, aɗa anndi.

11 Si mi waɗii ko boni, ko foti warude kam fu, mi salataako wareede. Ammaa si fay huunde e ko ɓe peldi kam ɗuum wanaa goonga fu, fay gooto waawaa wattude kam e juuɗe maɓɓe. Sariya am faltake ɗo. Wo kaananke Roma mawɗo oon, kam sarotoo kam.

12 Caggal nde Festus haaldunoo e tindinooɓe ɗum ndeen, jaabii Pool, wi'i:

—Aɗa yiɗi kaananke Roma mawɗo sare, ndelle a yahan to kaananke Roma mawɗo oon!

No Pool waddiraa yeeso Agirippa e Bereniika

13 Balɗe seeɗa caggal ɗuum, Agirippa kaananke oon e Bereniika, sakiike mum debbo, ngari Kaysariya faa njowta Festus.

14 Nde ɓe ɓooytunoo ɗoon balɗe seeɗa fu, Festus haalani kaananke oon haala Pool, wi'i:

—Ina woodi gorko mo Filiki yoppi ɗo ley kasu.

15 Nde njahunoomi Urusaliima ndeen, hooreeɓe
almaami'en e mawɓe Alhuudiyankooɓe kaalanii
kam haala makko, nyaagii kam mi saroo mo o
jukkee.
16 Njaabiimi ɓe: Al'aada Romankooɓe jaɓataa
saraade neɗɗo si hawritaay e felooɓe ɗum ɓeen.
Sanaa tawee ina fotti faa jaaboo ko feldaa ɗuum.
17 Ndelle ɓe fuu ɓe ngarii ɗo. Miin le,
mi neeɓinaay ɗum fes, sabo jaango majjum
njooɗowiimi to sarorde toon, njamirmi gorko
oon waddee.
18 Felooɓe mo ɓeen ndarii, kaali, de ɓe ngad-
daay fay feloore wootere ko nanndani kam wo
bonanda.
19 Ɓe peldii mo haala diina maɓɓe, kam e gooto
bi'eteeɗo Iisaa maayɗo, mo Pool wi'ata ina wuuri.
20 Wooɗi miin kaa, mi yi'aay fuu no njiitirammi
goonga e haala kaan. Ɗum waɗi de lamndiimi mo
yalla imo jaɓa saroweede Urusaliima.
21 Ammaa o nyaagake kabaaru makko wattee e
juuɗe kaananke mawɗo oon. Ndelle njamirmi o
haybee faa mi heɓa neldude mo kaananke Roma
mawɗo oon.
22 Agirippa wi'i Festus:
—Miɗo yiɗi hettindanaade gorko o, miin e hoore
am.
Festus wi'i:
—A hettindanto mo jaango.
23 Jaango majjum, Agirippa e Bereniika ngardi
e yukkinaare mawnde, naati e ley sarordu nduun,
kam'en e hooreeɓe sordaasiiɓe e mawɓe ngalluure
ndeen. Festus yamiri Pool waddee.
24 Nde waddanoo fu, Festus wi'i:

—Agirippa kaananke e kawrital tawaaɓe ɗo! On nji'ii gorko o. Alhuudiyankooɓe fuu pelii mo to am ley Urusaliima e ɗo fuu. Iɓe yeewnoo, iɓe mbi'a o haanaa yoppeede o wuura.

25 De miin e hoore am kaa, mi tawii o waɗaay fay huunde ko haani warude mo. Ammaa kanko e hoore makko, o nyaagake sariya makko yaaree faa to kaananke Roma mawɗo oon. Ndelle mi anniyake neldude mo toon.

26 Ammaa mi walaa ko mi winndana kaananke oon dow kabaaru makko. Ɗum waɗi de ngaddumi mo yeeso mooɗon, e ko ɓuri ɗum fuu, yeeso maaɗa aan kaananke Agirippa. Hono nii, si en kettindake haala makko fu, mi heɓan ko mi winnda.

27 Sabo hakkillo am jaɓaay neldude kasunke to kaananke tawee hollitaay ko nanngiraa.

26

1 Agirippa wi'i Pool:

—A hokkaama laawol. Haalu haala maa.

Ndeen, Pool ɓanti junngom, jaabii, wi'i:

2 —Agirippa kaananke, mi seyorake laamnude hoore am yeeso maa hannden ko Alhuudiyankooɓe peldi kam ɗuum fuu.

3 Aɗa anndi al'aadaaji Alhuudiyankooɓe e haalaaji muɓɓen fuu. Saabe majjum miɗo nyaage, kettindanoɗaa kam e munyal.

4 Alhuudiyankooɓe fuu ina anndi no mbuurdumi gilla mi cukalel. Iɓe anndi no ngorrunoomi e ley yimɓe leydi am e ley Urusaliima fuu.

5 Iɓe anndi gilla arande, si ɓe njaɓii seedaade: miɗo jokki laawol diina amin ɓurngol tiiɗude ngol, miɗo hiisodaa e Farisa'en.

6 Joonin, mi darake faa mi saree saabe mi yowii
jikke am dow amaana mo Laamɗo waɗani maami-
raaɓe meeɗen oon.
7 Yuwdiiji meeɗen sappo e ɗiɗi ɗiin ina njowi
jikke muɓɓen e tabintingol amaana oon, ina
ndewira semmbe jemma e nyalooma. Kaananke,
wo saabe jikke o Alhuudiyankooɓe peldi kam!
8 Ko waɗi de miiliɗon Laamɗo waawaa iirtinde
maayɓe?
9 Miin e hoore am, ley ko faltii mi tannyoriino
miɗo haani bonnude innde Iisaa Nasaraatuujo
oon, no laatorii fuu.
10 Wo ɗum pay ngaɗumi Urusaliima du.
Hooreeɓe almaami'en ɓeen kokkii kam baawɗe
mi udda seniiɓe heewɓe e kasu. Nde ɓe caranoo
faa ɓe mbaree ndeen, mi yardake ɗum.
11 Mi torrii ɓe kile keewɗe e cuuɗi baajorɗi ɗiin
fuu. Miɗo tilsina ɓe njedda Almasiihu mo ɓe
ngoonɗini oon. Tikkere am dow maɓɓe ina maw-
nunoo sanne, faa miɗo tewna ɓe ley gure janane,
miɗo torra ɓe.

No Pool haaliri haala tuubugol muuɗum (Golle Nulaaɓe 9.1-19, 22.6-16)

12 Wo hono nii njaarumi Damas. Hooreeɓe
almaami'en nelii kam, kokkii kam baawɗe nan-
ngude goonɗinɓe toon.
13 Kaananke, miɗo wonnoo dow laawol wakkati
hakkunde naange, nji'umi annoora ina yuura dow
kammu ina fiiloo kam, miin e yaadiraaɓe am ɓeen
fuu. Annoora oon ina ɓuri fay naange jalbude.
14 Min fuu, min caami e leydi. Wakkati oon,
nanumi daande ina wi'a kam e ley ibraninkoore:

«Sool, Sool, ko waɗi de aɗa torra kam? Si ndemoori wi'ii saloto tufirgel joomum fu, ɓeydan nawnaade.»
15 Njaabiimi, mbiimi: «Aan wo a moy, joomam?»
Joomiraaɗo wi'i: «Miin, wo mi Iisaa mo torrataa oon.
16 Umma dara, sabo mi ɓanganii ma, mi suɓake ma faa ngollanaa kam. Wo faa ceedanoɗaa kam ley ko njiiɗaa joonin e ko nji'oytaa si mi ɓangii e maa caggal hannden.
17 Mi reenete e Alhuudiyankooɓe e yimɓe lenyi goɗɗi ɓe nulammaami e muɓɓen joonin ɓeen.
18 Mi nulete faa peertaa gite maɓɓe, ɓe yuwa e nimre, ɓe ngarta e annoora, ɓe yuwa e baawɗe Seyɗaani, ɓe ngarta e Laamɗo, ɓe keɓa yaafeede hakkeeji maɓɓe, ɓe ndonida e seniiɓe saabe ko ɓe goonɗini kam ɗuum.»
19 Ndelle saabe majjum, kaananke Agirippa, mi salaaki ɗowtanaade ko nji'umi, ko yuurani kam dow kammu ɗuum.
20 Ɓe artiimi waajaade wo yimɓe Damas e yimɓe Urusaliima e piilol Yahuudiya fuu. Caggal ɗuum, njokkinmi yimɓe lenyi goɗɗi tuuba, ngarta e Laamɗo, ngolla golleeji kollooji tuubii.
21 Saabe ɗuum, Alhuudiyankooɓe nanngiri kam ley suudu dewal mawndu nduun, pilii warude kam.
22 Ammaa Laamɗo wallii kam illa ndeen faa warde hannden. Miɗo seedanoo yimɓe fuu, gilla lo'uɓe faa e tedduɓe. Mi waajataako fay huunde si wanaa ko annabaaɓe e Tawreeta Muusaa mbi'i warowan ɗuum.
23 Ɗum woni: Almasiihu torroto faa maaya, de artoo maayɓe ummitaade. De si ummitake fu,

waajoto yimɓe meeɗen e lenyi goɗɗi fuu kisindam, ɗam laatanoo ɓe annoora.
24 Nde Pool haalannoo ɗum ndeen, Festus feekii
e semmbe, wi'i:
—Pool, a haaŋaama! Heewgol maaɗa anndal ngol
haaŋii ma!
25 Pool jaabii, wi'i:
—Festus tedduɗo, mi haaŋaaka. Ko kaalammi
ɗuum wo haalaaji goongaaji, celluɗi.
26 Agirippa kaananke oon ina anndi kulle ɗeen.
Ɗum waɗi de miɗo hoolii haalude ɗum yeeso
makko. Si goonga, miɗo tannyori ɗum fuu
suuɗanaaki mo, sabo ɗum waɗaay e cuncukka.
27 Kaananke! Aɗa goonɗini annabaaɓe naa?
Miɗo anndi aɗa goonɗini!
28 Agirippa wi'i Pool:
—Aɗa miilii waɗude kam Almasiyankeejo law
law hono nii naa?
29 Pool jaabii, wi'i:
—Nde yaawi e nde hanndii fuu, ɗum laatoo
muuyɗe Laamɗo faa aan e hettindaniiɓe kam
joonin fuu laatoɗon hono am, de tawee wanaa e
callali gonɗi e am ɗi.
30 Kaananke oon e goforneer oon e Bereniika e
jooɗodinooɓe e muɓɓen fuu ummii.
31 Nde ɓe njaltunoo suudu nduun ndeen, iɓe
mbi'undura:
—Gorko o waɗaay ko foti warude ɗum naa
haɓɓude ɗum callali.
32 Agirippa wi'i Festus:
—Imo waawnoo yoofeede si o wi'aayno sariya
makko faltiniree to kaananke Roma mawɗo oon.

27

No Pool neldiraa Roma

1 Nde yaareede amin Itali e laana tabitinnoo
ndeen, Pool e kasunkooɓe woɓɓe ngattaa e jun-
ngo mawɗo sordaasiiɓe bi'eteeɗo Yuliyus. Oon
wo jeyaaɗo e fedde sordaasiiɓe kaananke Roma
mawɗo.
2 Min naati laana maayo yuuruka Adaramati
njahooha ina fanta gure ley leydi Aasiya. Min
ndunnyi. Miɗen ngondi e Aristarka gorko Make-
doniyanke yuuruɗo Tesaloniiki.
3 Jaango majjum, min njottii Sidon. Yuliyus
waɗani Pool hinney, duŋanii ɗum yaha to yigi-
raaɓe mum faa mballira ɗum ko haajaa.
4 Nde min yuwunoo ɗoon ndeen, min ɓattitowii
fonngo ruunde* Kipirus, sabo min kawrii e hen-
ndu mawndu.
5 Min peyyiti maayo manngo ngoon hedde Silisi
e Pamfiliya, min njottii Mira ley leydi Lisiya.
6 Ɗoon, mawɗo sordaasiiɓe oon tawi laana
yuuruka Alesandiri ina fonndii Itali. O nanni min
ley makka.
7 Balɗe keewɗe laana amin kaan waɗi ina yaara
heese. Semmbe e doole min njottorii wuro
Kinidus. Henndu nduun na haɗa min yahude to
min ponndii. Ndelle min takkii ruunde Kereta
gere to henndu walaa, min panti Salmone.
8 Miɗen takkii senngo, miɗen tampi e yaade. Faa
min njottii nokku bi'eteeɗo Jipporde Lobbere nde
woɗɗaa e wuro Lasiya.

---

* **27:4** Ruunde wo leydi tummbiindi hakkunde maayo manngo.

9 Min ɓooyi sanne faa wakkati iidi nyannde
ittugol hakkeeji faltii. Wakkati dabbunde maayo
ngoon ina hulɓinii sanne, na tiiɗi laana dilla
ndeen. Pool tindini ɓe dow majjum.
10 O wi'i:

—Sakiraaɓe, mi yi'ii jahaangal ngal wo keewun-
gal torra e mursey, wanaa laana ka e gineeji ɗi tan,
ina waawi laataade yonkiiji meeɗen du.

11 Ammaa mawɗo sordaasiiɓe oon, wo haala
sofeere laana kaan e joomiika ɓuri jaɓude e dow
haala Pool.
12 Jipporde laanaaji nde ɓe ngoni e muuɗum
ndeen, welaa dabbude. Ɗum waɗi de ɓurɓe
heewude ley laana ɓeen mbi'i ɓe njaha ɓe pi-
loo yottaade Fenika faa ɓe ndabba toon. Ɗum
wo jipporde wonnde Kereta huccitinde horɗoore-
gorgaare e soɓɓiire-gorgaare.

13 Nde henndu seeɗa yuurundu horɗoore
fuɗɗunoo wifude ndeen, ɓe cikki ɓe mbaawan
yottaade to ɓe njiɗi toon. Ɓe yeentini jamɗe
darnooje laana ɗeen, ɓe takkii e fonngo Kereta,
iɓe njaha.
14 Ammaa caggal ɗuum seeɗa, henndu mawndu
wi'eteendu henndu soɓɓiire-lettugaare yuuri to ru-
unde toon, jippii.
15 Henndu nduun faddii laana kaan. Min kun-
ngii huccitinde e henndu nduun faa min njaha
yeeso. Min acci ika roya.
16 Nde min paltotonoo duungel bi'eteengel
Kawda ndeen, min kawri e henndu seeɗa. E ley
tampiri, min pooɗi laanayel pamarel ngel min
ndaasannoo ngeel.

17 Min yepti ngel, min njowi ngel dow laana
mawka. Ndeen ɓe kooyi ɓoggi, ɓe piilii laana
mawka kaan. Ɓe njippini jamɗe darnooje laana
ɗeen du, ɓe njoppi ika roya, sabo ɓe kulii taa ɓe
njanoy e soɓɓundu ruunde Sirta.
18 Henndu nduun ina heddii na wifa min
semmbe. Saabe ɗuum, jaango majjum ɓe puɗɗi
faɗɗude donngal laana kaan ley maayo manngo.
19 E nyalooma tataɓo oon, ɓe kooyi anniya, ɓe
paɗɗi fay ginereeji jaarooji laana ley ndiyam ɗiin.
20 Naange e koode du nji'ataake faa waɗi balɗe
keewɗe. No henndu nduun foti mawnude, min
tayi jikke amin fuu e hisude.

21 Nde ɓooynoo yimɓe ɓeen keɓaay ko nyaama
fu, Pool darii hakkunde maɓɓe, wi'i:

—Si on njaɓiino haala am, on ndillaayno Kereta
fu, torraaji ɗi e mursey o hewtataakono en.
22 Joonin, miɗo haalana on: cellinee ɓerɗe mon,
sabo fay gooto mooɗon mursataa yonki muuɗum,
laana ka tan mursetee.
23 Jemma hankin, Laamɗo jeyɗo kam mo nde-
wammi oon nuli maleyka to am.
24 Maleyka oon wi'i kam: «Pool, taa hulu,
tilay a daroto yeeso kaananke Roma mawɗo oon.
Laamɗo reenete, aan e yaadiraaɓe maa ɓeen fuu.»
25 Ndelle, cellinee ɓerɗe mon, sabo miɗo hoolii
ko Laamɗo haalani kam ɗuum, hono noon jaati
worrata.
26 Ammaa tilay en njanowan e ruunde wonnde
ley maayo ngo.

27 E ley jemma sappo e nayaɓo oon, miɗen
ndoya ley maayo Adiriyati ngoon faa hannden.

Wakkati hakkunde jemma, donnooɓe laana kaan ɓeen cikki ɓadake leydi.

28 Ɓe paɗɗii ɓoggol ponndirgol, ɓe tawi luggeefi kiin wo haddi daranɗe noogay. Ɓe njehi yeeso seeɗa, ɓe paɗɗi katin, ɓe tawi luggeefi kiin wo haddi daranɗe sappo e joy.†

29 Ɓe kuli taa ɓe njanoy e kaaye. Ndelle ɓe njippini jamɗe nay darnooje laana ɗeen caggal laana kaan, iɓe keppi weetaay.

30 Ndeen gollooɓe laana kaan ɓeen njippini laana pamara kaan e ndiyam, ina njiɗi faa ndilla kam'en tan. Ɓe mbi'i woɓɓe ɓe njippinowan jamɗe to yeeso laana kaan toon faa ndarna ka.

31 Pool wi'i mawɗo oon e sordaasiiɓe ɓeen:

—Si yimɓe ɓeen keddaaki e ley laana ka fu, onon, on ndaɗataa.

32 Ndeen sordaasiiɓe ɓeen tayi ɓoggi nanngunoɗi laana pamara kaan ɗiin, njoppi ngel dilli kangel tan.

33 Nde ɓadinoo weetude ndeen, Pool nyaagii ɓe fuu ɓe nyaama, wi'i:

—Hannden woni balɗe sappo e nay oɗon ndoomi on nyaamaay. Oɗon keddii on meeɗaay fay huunde.

34 Ndelle miɗo nyaagoo on sanne, nyaamon. Oɗon kaajaa ɗum faa ndaɗon. Si goonga, fay gooto mooɗon leeɓol hoore muuɗum solataa de saama.

35 Nde o haalnoo ɗum ndeen, o hooyi buuru, o yetti Laamɗo yeeso maɓɓe ɓe fuu, o heltii, o fuɗɗi nyaamude.

---

† **27:28** Daranɗe noogay wo meetereeji 37. Daranɗe sappo e joy wo meetereeji 27.

36 Ndeen ɓe fuu ɓerɗe maɓɓe cuusinaa, kamɓe
du ɓe kooyi, ɓe nyaami.
37 Minen wonɓe ley laana kaan ɓeen, min yimɓe
keme ɗiɗo e capanɗe njeɗɗo e njeegom.
38 Nde ɓe nyaamnoo faa ɓe kaari ndeen, ɓe kooyi
bootooji alkama gondi e laana kaan ɗiin, ɓe paɗɗi
ɗi ley maayo manngo faa ɗum huyfintina ka.
39 Nde weetunoo ndeen, ɓe kaynii leydi, de ɓe
annditaay ndi. Ɓe nji'i nokkuure njaareendi yaa-
junde seeɗa. Iɓe njiɗi yaarude toon laana kaan si
ɓe mbaawii.
40 Ɓe tayi jamɗe ɗeen, ɓe njoppi ɗe ley maayo.
Ɓe kaɓɓiti ɓoggi kaɓɓaaɗi e ooncirɗe ɗeen du. To
hoore laana toon du, ɓe yeentini wudere dow, ɓe
peerti nde faa henndu nduun dunyira ka yeeso. Ɓe
ponndii daande maayo ngoon.
41 Ndeen laana kaan fiyii e tilde, nufi. Becce
makka cokkii e ley njaareendi ndiin faa ka hun-
ngii dimmbaade. Bempeyye du keli caggal makka
faa ɗiggi.
42 Sordaasiiɓe ɓeen anniyii warude kasunkooɓe
ɓeen taa fay gooto e muɓɓen yinoo de dogga.
43 Ammaa mawɗo sordaasiiɓe oon ina yiɗi dan-
nude Pool. Ndelle o haɗi ɓe waɗude anniya maɓɓe
oon. O yamiri waawɓe yinaade ɓeen artoo njinoo
mburtowoo,
44 de heddiiɓe ɓeen du tiigoo kelte laana kaan
naa goɗɗum yuurɗum e makka. Hono nii min fuu
min njottorii leydi e jam.

28

1 Nde min kisunoo ndeen, min nani ruunde
ndeen Malta wi'etee.

2 Jeyaaɓe ɗoon ɓeen njaɓɓorii min caahu
mawɗo. Wakkati oon kammu ina toɓa, jaangol
du na woodi. Ndelle ɓe kuɓɓani min yiite faa min
yuuloo.
3 Pool hawrunduri leɗɗe, watti e yiite ngeen.
Nguleefi wurtini mboddi e majje, ndi soppi junngo
makko.
4 Nde jeyaaɓe ɗoon ɓeen njiinoo mboddi
ndiin ina ɓilii e junngo Pool ndeen, mbi'unduri
hakkunde muɓɓen:
—Tannyoral, gorko o wo gaɗɗo war-hoore. Fay
si o daɗi to maayo manngo toon du, sariya accataa
mo o wuura.
5 Ndeen o fiɗɗi mboddi ndiin ley yiite, ɗum
torraay mo fay huunde.
6 Ɓe miilii o ɓuutan naa o saaman wakkati oon,
o maaya. Ammaa nde ɓe keɗinoo faa ɓooyi, ɓe nji'i
ɗum torraay mo fay seeɗa fu, hakkillooji maɓɓe
mbaylitii e makko. Ɓe mbi'i o wo gooto e alla'en.
7 Pubiliyus, hooreejo ruunde ndeen oon, gese
muuɗum ina ngoni sera nokkuure ndeen. O jaɓɓii
min faa wooɗi, o weerni min faa haddi balɗe tati,
o saahanii min.
8 Tawi baaba Pubiliyus ina fukkii sellaa, wo
jontaaɗo, reedu muuɗum du na dogga yiiyam. Pool
yehi to makko, du'ii, yowi juuɗe muuɗum e dow
makko, danni mo.
9 Nde ɗum waɗunoo ndeen, nyawɓe wonɓe e
ruunde ndeen ɓeen ina ngara, na ndannee.
10 Ɓe teddini min teddeengal manngal. Nde min
cegilinoo faa min ndilla e laana ndeen, ɓe njooɓini
min ko min kaajaa e jahaangal amin.

No Pool yaari yuuwde Malta yaade Roma

11 Miɗen ngonnoo toon faa haddi lebbi tati.
Ndeen min naati e laana yuuruka Alesandiri, ndab-
bunooka e ruunde ndeen. Min ndilli. Laana kaan
ina ŋenyaa ŋenyi tooruuji funereeɓe.*
12 Min njottii wuro wi'eteengo Sirakus, min
ngaɗi ɗoon balɗe tati.
13 Min yuwi ɗoon, min takkii e daande maayo
manngo faa Regiyus. Jaango majjum, henndu
horɗoore wifi. E ley balɗe ɗiɗi min njottii Potiyoli.
14 Min tawi toon sakiraaɓe, nyaagii min min
ngonda e muɓɓen jeɗɗiire. Ndeen sakitii, min
njottowii Roma.
15 Nde sakiraaɓe wonɓe Roma ɓeen nannoo
garol amin fu, ngari faa Luumo Abiya e nokku
bi'eteeɗo Jipporɗe Tati faa njakkitoo min. Nde
Pool yiinoo ɓe ndeen, yetti Laamɗo, ɓeydorii cu-
usal.
16 Nde min njottinoo Roma ndeen, Pool hokkaa
laawol jippoo e feere muuɗum. Sordaasiijo ina
hayba ɗum.

No Pool waajorii ley Roma

17 Balɗe tati caggal ɗuum, Pool noddi mawɓe
Alhuudiyankooɓe. Nde ɓe kawritinnoo ndeen, o
wi'i ɓe:
—Sakiraaɓe! Mi waɗaay fay huunde ko luttun-
durta kam e yimɓe meeɗen naa aadiiji maami-
raaɓe meeɗen. Ammaa mi nanngaama Urusali-
ima, mi wattaama e juuɗe Romankooɓe.
18 Been du yamtindake kam, de iɓe muuyunoo
yoppude kam, sabo ɓe tawraay kam fay sabaabu
gooto kaanɗo warude kam.

---

* **28:11** E jamaanu oon, dorbotooɓe laanaaji na mbi'a kanji ndeenata ɗum'en.

19 Ammaa saabe Alhuudiyankooɓe ɓeen calake
mi yoppee, ɗum waddani kam nyaagaade sariya
am faltiniree to kaananke Roma mawɗo oon. Mi
walaa fuu ko mi felda lenyol am.
20 Ɗum waɗi de noddumi on faa mi yi'a on, mi
haalana on. Miɗo haɓɓorii callali ɗi saabe mo
Israa'iilankooɓe keɗii garol muuɗum oon.
21 Ɓe mbi'i mo:
—Min keɓaay ɓataaki yuuruki Yahuudiya
kaaloohi haala maa. Katin du fay gooto e
sakiraaɓe ɓeen waraay humpiti min naa haalani
min ko boni ko ngaɗuɗaa.
22 Ammaa miɗen njiɗi kaalanaa min ko njiiɗaa e
hakkillo maa, sabo miɗen anndi yimɓe nokkuuje
fuu na njedda laawol ngol njokkuɗaa ngool.
23 Ɓe kokkunduri nyalaande nde ɓe ngartoyta.
Nyalaande ndeen yottii, heewɓe ngari kawriti to
jipporde makko toon. Gilla fajiri faa caggal ki-
raaɗe imo fiirtana ɓe haala laamu Laamɗo, imo
waajoo ɓe. Imo holla ɓe kabaaru Iisaa gonɗo ley
Tawreeta Muusaa e ley dewte annabaaɓe.
24 Woɓɓe maɓɓe njaɓi ko o haali ɗuum, woɓɓe
njaɓaay.
25 Nde ɓe cankitotonoo ndeen tawi ɓe ndewraay
hakkunde maɓɓe. Ndeen Pool ɓeydi konngol
gootol, wi'i:
—Ruuhu Ceniiɗo haalii goonga nde haalnoo
e hunnduko annabi Esaaya, wi'i maamiraaɓe
mooɗon:
26 «Yahu to lenyol ngol, mbi'aa ɗum:
On nanan faa wooɗa, de on paamataa.
On ndaaran faa laaɓa, de on nji'ataa.
27 Sabo lenyol ngol ɓernde muuɗum yoorii.

Ɓe cukkii noppi maɓɓe, ɓe muɓɓii gite maɓɓe.
Si wanaa noon fu gite maɓɓe nji'an, noppi maɓɓe nanan,
hakkillooji maɓɓe paaman.
Ndeen ɓe ngartan ɓe ndewa kam
de mi danna ɓe.»†
28 Pool ɓeydi katin, wi'i:
—Anndee, kisindam Laamɗo nuldaama yimɓe ɓe nganaa Alhuudiyankooɓe. Kamɓe ɓe kettindoto! [
29 Nde Pool haalnoo haalaaji ɗiin ndeen, Alhuudiyankooɓe ɓeen ndilli ina njeddundura sanne hakkunde muɓɓen.]‡
30 Pool jooɗii suudu to luwi toon duuɓi ɗiɗi kiɓɓuɗi. Imo jaɓɓoo warooɓe ndaarude mo ɓeen fuu.
31 Imo waajoo laamu Laamɗo. Imo jannginira tannyoral kabaaru Iisaa Almasiihu Joomiraaɗo, walaa fuu ko haɗi mo.

† **28:27** Esaaya 6.9-10. ‡ **28:29** E ɗereeji ɓooyɗi, goɗɗi ngalaa aaya 29.

Fulfulfe Burkina, Dewtere Laamɗo Amaana Keso

Fulfulde Burkina New Testament

copyright © 2012 SIM International

Language: Fulfulde Burkina (Fulfulde, Western Niger)

Dialect: Burkina

Translation by: SIM International

Fulfulfe Burkina, Dewtere Laamɗo Amaana Keso

This translation, published by SIM International, was published in 2012.
If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM (Mission Protestante) , BP 1552, Ouagadougou 01, BURKINA FASO.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 29 Jan 2022
c32b76d2-ab0d-5ad5-a698-b4140754fcc2